

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal black lines across its entire width, typical of notebook or primary school writing paper. The lines are uniform in thickness and spacing, providing a guide for handwriting. There are no margins, text, or other markings on the page.

«НАЙНОВИТЕ НАУЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ - 2014»

Том 19
Педагогически науки

София
«Бял ГРАД-БГ» ООД
2014

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal black lines across its entire width, typical of notebook or primary writing paper. There are no margins, text, or other markings present.

Материали за 10-а международна научна практическа конференция, «Найновите научни постижения», - 2014.
Том 19. Педагогически науки. София. «Бял ГРАД-БГ»
ООД - 96 стр.

Мениджър: Надя Атанасова Александрова

Технически работник: Татяна Стефанова Тодорова

Материали за 10-а международна научна практическа конференция,
«Найновите научни постижения», 17-25 март, 2014
на Педагогически науки.

За ученици, работници на проучвания.

Цена 10 BGLV

© Колектив на автори, 2014
© «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2014

ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

СЪВРЕМЕННИ МЕТОДИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ

Сафиуллина Л.Г.

доцент, канд. филол. наук;

Бакина Л.Р.

*преподаватель фортепиано ДМШ.**Казанский (Приволжский) федеральный университет, Россия***ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ
ФОРТЕПИАНО НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ**

В современном мире остро стоит проблема сохранения здоровья детей в процессе обучения. Здоровый человек имеет больше шансов добиться успеха в жизни, стать конкурентоспособной личностью. Однако немалое количество детей уже в детстве имеют различные отклонения в состоянии здоровья: нарушения психики, гиперактивность, ослабление зрения, сколиоз. Эти недуги сказываются на качестве учебы и в целом на качестве жизни. Особенно актуально это по отношению к детям, обучающимся в учреждениях дополнительного образования. У них существенно возрастает учебная нагрузка, увеличиваются психологические издержки. Ограничение подвижности во время занятий вызывает риск развития заболеваний позвоночника. Соответственно, этим детям следует уделить особое внимание в отношении сохранения и укрепления здоровья.

Музыкальная деятельность во многих ее проявлениях – пение, игра на музыкальных инструментах, слушание музыки, пластическое интонирование – обладает ярко выраженным терапевтическим эффектом. Она успокаивает нервную систему, дает возможность релаксации, дарит яркие эмоции, поднимает настроение. Пение и игра на духовых инструментах развивают органы дыхания. Научно доказано, что музыка способствует укреплению иммунной системы, улучшает обмен веществ, ускоряет восстановительные процессы в организме человека, активизирует работу мозга. Музыкальное образование, таким образом, можно считать здоровьесберегающей педагогической системой, которая способна оказать благотворное воздействие на физическое и психологическое здоровье детей. Наиболее глубоко здоровьесберегающий потенциал музыкального искусства проявляется в условиях ДМШ и школ искусств, предусматривающих индивидуальный подход к каждому учащемуся.

Вопросам здоровьесбережения учащихся общеобразовательной школы посвящены работы Н.К. Смирнова, Т.В. Ахутиной, В.И. Ковалько, В.В. Колбанова, С.Г. Игнатъевой; А.И. Буренина, М.Ю. Картушина, М.А. Рунова, Ю.И. Евсеев

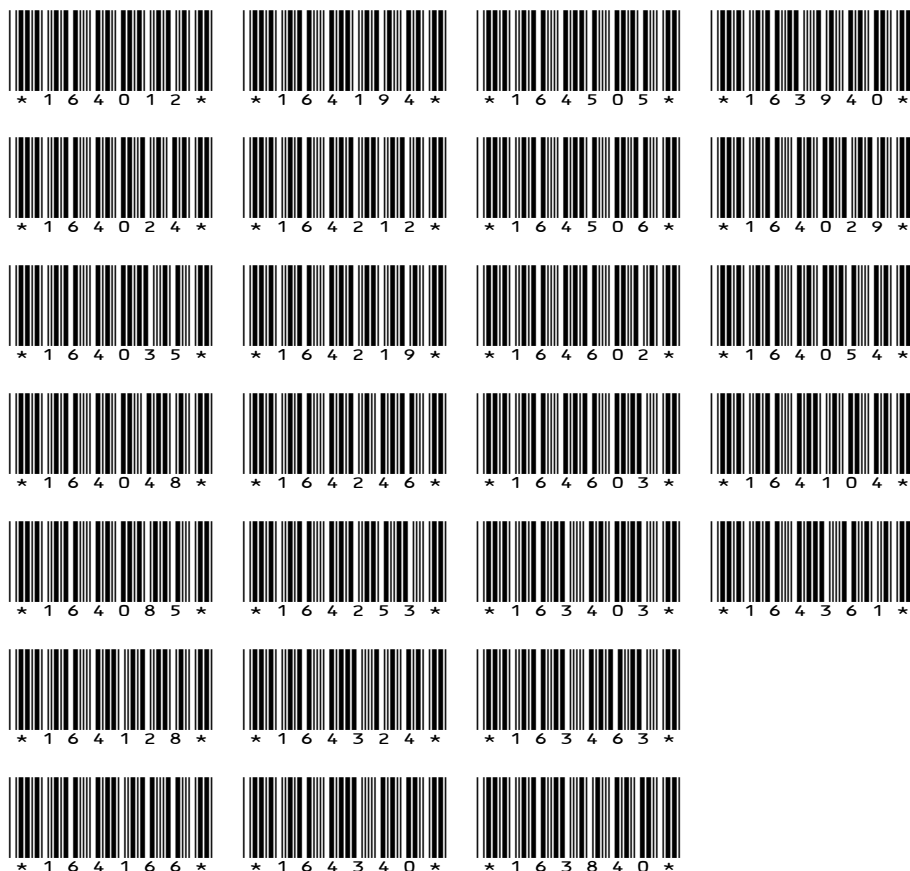
разработали основы оздоровления дошкольников и младших школьников с применением физических упражнений. Однако в рамках обучения игре на фортепиано вопросы здоровьесбережения долгое время находились на периферии внимания педагогов и исследователей, хотя на рубеже XX-XXI вв. вышел ряд пособий, в которых использованы элементы здоровьесберегающих технологий: «Я буду пианистом» И.С. Корольковой, «Упражнения-трансформеры» Г.А. Емельяновой, «Азбука игры на фортепиано» С.А. Барсуковой, «В музыку с радостью» О.А. Геталовой и И.В. Визной, «Малыш и музыка» М.Н. Никольской. Более полно принципы здоровьесбережения отражены в книге «За роялем без слез» Т.Б. Юдовины-Гальпериной, содержащей рассказы детей о том, как они достигли успехов в фортепианном исполнительстве, с какими трудностями столкнулись и как их преодолевали. Эти «жизненные истории» создают дополнительную мотивацию к обучению, воспитывают в учащихся профессиональную и жизненную стойкость. Т.Б. Юдовина-Гальперина рассматривает влияние музыки на здоровье детей; уделяет внимание выявлению, профилактике и коррекции профессиональных заболеваний пианистов; приводит комплекс упражнений, направленных на развитие опорно-двигательного аппарата и нормализацию дыхания юного музыканта.

Все названные пособия ориентированы на обучение игре на фортепиано дошкольников и младших школьников. И это неслучайно: процесс здоровьесбережения наиболее эффективен на начальном этапе обучения, т.к. именно в возрасте 6-9 лет происходит интенсивное формирование и рост тела, развиваются функции всех систем организма и психики, раскрываются музыкальные способности. Данный период благоприятен для оказания положительного воздействия на ребенка средствами физической культуры, а соединение художественного и спортивного компонентов воспитания обеспечивает всестороннее гармоничное развитие его личности.

Внедрение здоровьесберегающих технологий в фортепианное обучение происходит на разных уровнях и затрагивает планировку и обустройство кабинета, выполнение гигиенических требований, соблюдение режима занятий, формы и виды деятельности, создание благоприятного психологического климата на уроке. Это отвечает целям, задачам и содержанию медико-гигиенических, экологических, физкультурно-оздоровительных, психолого-педагогических здоровьесберегающих технологий. Рассмотрим их подробнее.

Медико-гигиенические здоровьесберегающие технологии ориентированы на обеспечение надлежащих гигиенических условий с учетом соответствия СанПиНам и охватывают вопросы освещения, зонирования пространства, выбора цвета стен и мебели, соблюдения режима занятий и двигательной активности, ограничения предельного уровня учебной нагрузки и т.п. Кабинет фортепиано с учетом здоровьесберегающего фактора должен представлять собой разноплановый объект, с выделением следующих зон:

- рабочей для игры на инструменте;
- арт-терапевтической;

-спортивно-игровой;
-релаксационно-оздоровительной.

Площадь кабинета ориентировочно составляет 18 кв. метров.

Спортивно-игровая зона во время игры на фортепиано должна быть скрыта от глаз обучающегося, что позволит избежать рассредоточения внимания ученика в процессе музицирования. Оптимальным является ее расположение позади играющего.

Освещение в кабинете фортепиано должно быть максимально равномерным. Инструмент лучше размещать таким образом, чтобы солнечный свет падал на него справа: в этом случае создается возможность мягкого естественного освещения, на клавиатуру не ложится тень от корпуса и рук исполнителя, а глаза не ослепляются прямыми лучами солнца. Для занятий в темное время суток нужно предусмотреть дополнительные источники освещения.

Следует уделить внимание и цветовой гамме кабинета фортепиано: для потолка подойдет белый цвет, для стен – светлые тона желтого, бежевого, зеленого, розового, голубого или персикового оттенков; для мебели – цвет натурального дерева. В кабинете надо поддерживать чистоту, температурный режим от 18 до 24 градусов, регулярно проветривать помещение.

Медико-гигиенические здоровьесберегающие технологии определяют время, виды, формы и регламент учебной деятельности. Учитывая биоритмы младших школьников, следует планировать один из уроков фортепиано по вторникам или средам с 15 до 18 часов, второй, по возможности, – в субботу с 9 до 11 часов (в этот день учащиеся первого и второго классов обычно свободны от уроков в общеобразовательной школе). Так как дети 6-9 лет неспособны долго удерживать внимание, находиться в одном положении, концентрироваться на выполнении однообразных учебных действий, игру на инструменте надо чередовать с другими развивающими и оздоровительными упражнениями. Желательно использовать на уроке 4-7 видов работы, где самым протяженным является инструментальное исполнительство, охватывающее с перерывами в общей сложности две трети урока. На вспомогательные виды отводится по 3-4 минуты. Это соответствует допустимой для детей плотности занятия (затраченного времени на учебную работу), которая составляет от 60% до 80%.

Значимыми элементами интерьера инструментального класса является детское массажное кресло и фитобар, где имеются кулер и фиточай. В этой зоне ребенок проводит время после занятия, восстанавливая свои силы и энергию.

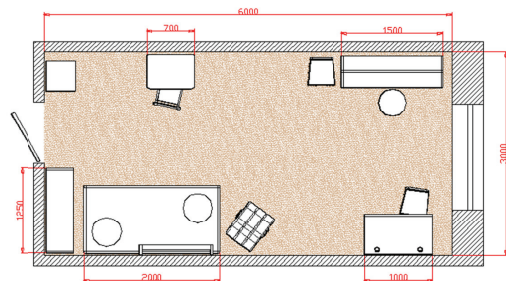

Рис. 1. Вид сверху

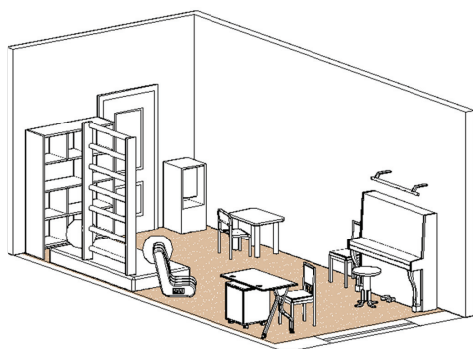

Рис. 2. Вид сбоку

Многообразие видов деятельности на уроке фортепиано с начинающими обуславливает вариантность модели его проведения. Однако некоторые элементы являются обязательными. Так, занятие с детьми младшего школьного возраста немыслимо в отрыве от физкультурно-оздоровительных технологий, реализуемых в виде динамических разминок, пальчиковых игр, гимнастики для глаз. Целью таких «спортивных вкраплений» является укрепление здоровья, повышение умственной и физической работоспособности, формирование стрессоустойчивых форм поведения. Эффективность физкультурно-оздоровительных технологий усиливается за счет имеющегося в кабинете фортепиано спортивного инвентаря: шведской стенки, гимнастического мата, детского фитбола с ручками или рождками. Сенсорную чувствительность и моторные функции рук дошкольников и младших школьников помогут улучшить детские кистевые массажеры-эспандеры.

Динамическая разминка уместна в начале урока: она позволяет настроить ребенка на положительный лад и снять напряжение. Разминка может включать упражнения под музыку с фитболом (наклоны в стороны, повороты, пружинки на мяче и т.д.), упражнения для укрепления «мышечного корсета» и формиро-

Boiko H.H. Training of a foreign dental surgeon under the master's degree program at the department of dentistry 57

СОЦІАЛНАТА ПЕДАГОГІКА

Франц А.С., Измоленов А.К., Франц О.Б. Методологические основания выявления предрасположенности молодежи к самореализации в предпринимательской деятельности 61

Абил А.С., Исембаева Н.Ж. Исследование проблемы социального воспитания личности 65

Тойжігітова М.Ш. Қазақ тілін оқытудың методологиясы мен әдіс-тәсілдері .. 68

Ткаченко Ю.М. Сутність і зміст соціально-педагогічної роботи з багатодітними сім'ями в загальноосвітньому навчальному закладі 74

Потапова Ж.Е. Роль школы и окружения в формировании мироощущения главного героя в романе Германа Гессе «Unterm Rad» 79

Богомазова С.П. Ступені адаптації дитини до умов дошкільного закладу..... 81

Баюрко Н.В. Формування системних уявлень учнів про взаємозв'язки та залежність неживої і живої природи під час екскурсій 84

Мухтарова Ш.М., Муканова С.Н. Отбасы үлгісіндегі балалар үйіндегі отбасылық және әлеуметтік тәрбие принциптері 86

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

СЪВРЕМЕННИ МЕТОДИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ

Сафиуллина Л.Г., Бакина Л.Р. Здоровьесберегающие технологии на уроках фортепиано на начальном этапе обучения.....	3
Сарсекеева Ж.Е., Ганцгорн Е. Исторические предпосылки развития межпредметных связей в теории и практике обучения.....	10
Роман Л.А. Мультимедійні технології як інновація у викладанні української мови як іноземної у вищій школі.....	13
Орынбек Б.А. Развитие критического мышления на уроках географии	18
Пушкарева Т.В. Новое платье короля: из опыта преподавания истории современного искусства студентам непрофильных специальностей	22
Тебенова К.С., Олжабаева А.Т. Коррекционная работа по формированию самосознания умственно отсталых учащихся старшего школьного возраста.....	24
Тебенова К.С., Ахметова Н.Ш., Минасипова А.Б. Формирование и развитие элементарных математических представлений у умственно отсталых учащихся.....	27
Бойко О. Особливості ознайомлення з кольором дітей молодшого дошкільного віку	30
Нуртаев А.К., Аманжолова А.Ж. Некоторые приемы использования интерактивной доски на уроках информатики.....	32
Гелецька А.І. Метод проектів як ефективний засіб вивчення української мови як іноземної.....	35
Магомедова Р.М. Теоретико-методологические аспекты готовности к деятельности преподавателя высшей школы	39
Рысбай Б. Тиімді әдіс – нәтижелі сабақ.....	43
Кундакбаева Ж.Б., Телелуова Э.Т. Процесс обучения в конструктивистской манере	46
Авагян С.С. Применение гуманистических подходов в преподавании иностранных языков.....	48
Фёдорова М. Developing intercultural competence at the lessons of intercultural communication	50
Фёдорова М. Intercultural aspect at the foreign language lessons	52
Semenov K.A., Chebotar O.A. Interactive training methods in classes at the Department of Dentistry, Faculty of Postgraduate Education.....	55

вания правильной осанки (в том числе у шведской стенки, с мешочком на голове), а также упражнения для мимических мышц. Обычно выполняются 3-4 нетрудных упражнений, количество повторений составляет 4-5 раз. Для формирования рационального дыхания, укрепления сердечно-сосудистой системы и повышения тонуса организма подойдет дыхательная гимнастика по методике А.Н. Стрельниковой (2-3 упражнения в течение одного урока). Физкультминутки можно устраивать и в середине занятия, когда внимание учащегося притупляется, а длительное пребывание тела в одном положении за инструментом требует разрядки. Для гиперактивных учащихся вместо динамических минуток показано проведение релаксации под музыку.

После разминки нужно перейти к пальчиковой гимнастике, что подготовит пианистический аппарат ребенка к игре на инструменте. Пальчиковая гимнастика улучшает цепкость пальцев, освобождает плечевой пояс, укрепляет локтевой и кистевой суставы, развивает координацию. Различают несколько типов пальчиковых упражнений:

- упражнения за столом (педагог произносит текст, а ребенок отстукивает ритм пальчиками по столу согласно цифровке);
- показ фигур из пальцев;
- пальчиковые игры на фиксирование произносимых действий;
- пальчиковый театр, во время которого разыгрываются целые представления на сказочные сюжеты (например, «Репка», «Теремок», «Колобок» и т.д.) с участием пальчиковых кукол.

После работы малыша с нотным текстом (чтение с листа, исполнение произведения по нотам) нужно обратиться к гимнастике для глаз, снимающей с них напряжение, улучшающей кровообращение, тренирующей наружные и внутренние глазные мышцы. Набор упражнений включает такие несложные действия как зажмуривание (сесть на стул, крепко зажмурить глаза на 3-5 секунд, а затем открыть их на это же время), частое моргание, легкий массаж век, чередование взгляда вдаль и вблизи (встать, вытянуть руку вперед, посмотреть на указательный палец, после чего медленно приблизить его к глазам до тех пор, пока изображение не начнет двоиться), «стрельба глазами» (движения глазами вправо-влево, вверх-вниз) и т.п. Каждое из упражнений повторяется 5-6 раз.

Важное место на уроке фортепиано с малышами отводится ритмопластике, позволяющей украсить урок танцевальными движениями. Целесообразно разучить с учащимися шаг польки, кружение вальса, маршевую поступь. В дальнейшем возможно сочинение танцевальных па к разученному произведению на инструменте.

Благотворное воздействие физических упражнений многократно увеличивается в результате соединения с художественным словом и музыкой. Все эти компоненты содержит в себе логоритмика – система двигательных упражнений в сочетании с речевым текстом на фоне музыки. Пульсация, с которой связаны движения и звучащая музыка, вызывает согласованную реакцию всего орга-

низма. Это способствует развитию речевой функциональной системы и психических процессов, моторных и сенсорных функций, укрепляет опорно-двигательный аппарат, воспитывает чувство равновесия, формирует красивую осанку. Перед выполнением упражнения учащийся исполняет мелодию на инструменте, затем играет ее и поет, а далее поет и показывает движения.

На уроке фортепиано могут успешно применяться экологические здоровьесберегающие технологии, направленные на создание экологически оптимальных условий жизни и деятельности людей, установление гармоничных взаимоотношений с природой. В музыкальной школе это воплощается в обустройстве в кабинете уголка живой природы с комнатными растениями и аквариумом. Из растений нужно отдать предпочтение хлорофитуму, азалии, сансевьере, герани, гибискусу, алоэ, мурайе, спатифиллуму и др., которые очищают воздух, нормализуют давление, улучшают физическое состояние. Рыбки идеально подходят к условиям фортепианного класса, т.к. не издают отвлекающих звуков, не вызывают аллергических реакций и не требуют специального ухода. Наблюдение за ними делает школьников более спокойными и уравновешенными, поможет справиться с усталостью, а также благоприятно скажется на состоянии глаз. Особенно полезное воздействие оказывают рыбки на учащихся, страдающих неврозами и синдромом дефицита внимания и гиперактивности (СДВГ). Кроме того, аквариум является естественным увлажнителем воздуха в кабинете, благотворно влияя на органы дыхания.

Комнатные растения и аквариумные рыбки не только способствуют осознанному восприятию растительного и животного мира, но и служат источником непосредственных художественных впечатлений. Они становятся героями первых сочиненных детьми фортепианных миниатюр и песенок, дают неисчерпаемые темы для импровизаций в разных ладах, ритмах, темпах, регистрах в донотный период обучения. В дальнейшем пейзажные зарисовки и пьесы «музыкального зоопарка» составят основу педагогического репертуара начинающих пианистов. Их исполнение, продвигая учащихся в техническом и эмоционально-образном ключе, в то же время формирует бережное отношение к природе и своему здоровью.

К экологическим здоровьесберегающим технологиям относится рисование на темы флоры и фауны (для работы красками можно выделить одну из стен кабинета, где детям предоставляется полная свобода творческого выражения), приобщение к уходу за комнатными растениями, слушание звуков природы во время релаксации.

Педагог должен обеспечить психологически комфортное состояние ребенка на занятии: разговаривать доброжелательным тоном, располагать к доверительным отношениям, поощрять за достигнутые результаты в исполнительской деятельности. Это создает положительный эмоциональный фон урока, моделирует ситуацию успеха. Большое значение имеет чувство юмора педагога, помогающее формировать у учащегося позитивный взгляд на мир и процесс обуче-

калган балалардың бейімделуі табысты жүреді. Отбасында жүзеге асырылатын тәрбие – отбасылық тәрбие. Қоғам мен мемлекет жүзеге асыратын тәрбие – әлеуметтік және қоғамдық тәрбие. Баланың бейімдеу процесінде әлеуметтік тәрбие (отбасылық тәрбие сияқты) шешуші рөл ойнайды.

А.В.Мудриктң тұжырымдауынша, әлеуметтік тәрбиенің болмысын анықтай отырып, әлеуметтік тәрбие – оның мақсатты бағытталған жағымды дамуы мен рухани құндылық бағдарларына толық жағдай жасау процесінде арнайы құрылған тәрбиелік ұйымдарда адамды өсіру [7; 8-9]. Әлеуметтік тәрбие түрлі субъектілер процесінде жүзеге асырылады: индивидуалды (нақты адамдар), топтық (ұжымдар) және әлеуметтік (тәрбиелік ұйымдар мен тәрбиені басқару органдары).

Адам әлеуметтенудің субъектісі және объектісі болып табылады, сонымен қатар ол әлеуметтенудің құрбаны болуы да мүмкін, себебі адам қоғамы бірегей қарама-қайшылық мәдениетімен, әлеуметтік-экономикалық және саяси өзгерістерімен қайырымды әлеуметтік фон бола бермейді және тұлғаның қалыптасуы мен дамуына жағдай жасай бермейді.

1 Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж-Ж., Песталоцци И.Г.: Педагогикалық мұра. – М.: Педагогика, 1987. – 416 б.

2 Р. Оуэнның педагогикалық идеялары: Р. Оуэн шығармаларынан таңдаулы үзінділер. – М.: Учпедгиз, 1940. – 224 б.

3 Макаренко А.С. Ата-аналарға арналған кітап. – М.: Педагогика, 1983. – 160 б.

4 Лодкина Т.В. Әлеуметтік педагогика. Отбасы мен балалықты қорғау. – М.: Academia, 2003. – 191 б.

5 Нуретдинова Л.Г. Балалар үйінің тәлімдік аясының гуманизациясы: Дисс. канд. пед. наук. – Казань, 2001. – 200 б.

6 Якиманская И.С. Жеке-бағытталған білім технологиясы. – М.: Сентябрь, 2000. – 171 б.

7 Мудрик А.В. Білім жүйесіндегі тәрбие: ұғымның сипаты. // Сынып жетешісі. – 2002. – №5. – Б. 4-11.

бойынша әр түрлі жастық тәрбиені ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Ресейде жетімдер мекемелері мәселелерімен айналысып, Гмайнер Қорымен ынтымақтастық орнатып жүрген Е.Брускованың пікірінше, туыстық байланысты қалыптастыру – интернаттық мекемелер дәстүрлі жүйесі жағдайында қиын процесс: ағалар мен қарындастары түрлі қабаттарда тұрады, отбасылық байланыс жасау мүмкіншіліктері жоқ, бір-бірін сирек көреді. Бұл мәселенің шешілуі туыстық қатынасты дамытуға, орнатуға мүмкіндік беретіндей мекеменің барлық құрылымы мен моделін өзгерту болып табылады. Кішкентайынан толық отбасынан айырылған тәрбиеленушілерге туыстық байланыс интернатта, жеке өз бетімен өмір сүргенде қолдау болады. Балаларды толық физикалық, психикалық және әлеуметтік дамуын қамтамасыз ету мақсатында тәрбиенің отбасылық принципі негізгі фактор болып табылатын мекемелерде балалар үйінде белгілі бір жас аралығында ғана болу белгіленген – 1,5-18. Тұрмыстық талаптар типтік топтарды қайта құруды және индивидуалды жоба бойынша ғимараттар салу. Тәрбиеленушілер өз бетімен пайдалана алатын қажетті құралдары бар (жиһаз, пештер, кір машина, тұрмыстық электрлі техникалар) пәтерлік типтегі арнайы орындарда өмір сүреді. Өз бетімен еңбек өміріне тәрбиеленушілерді дайындауда берік оң тенденция байқалды. Бұл құбылыстардың бәрі оларға білім беру мен тәрбиелеуде оң жағдай болып есептеледі. Бұл оң көзқарас, біздің ойымызша, ата-ана қамқорынсыз қалған балаларды табысты бейімдеуде мәселені шешуге мүмкіндігі бар.

Мекемені қайта ұйымдастыруда тұлғалық-бағдарлық амал негізгі болып табылады. И.С.Якиманскийге сенсек, тұлғалық-бағдарлық білім технологиясын жобалау барысында әрбір баланың ерекшелігін ескеру қажет – «қарсылық» көрсететін немесе керсінше, тәрбиеге жағымды әсер ететін оның индивидуалдығы [6; 36]. Тұлғалық-бағдарлық білімде құндылықтарға және соңғы мақсаттарға бағдары болмысты болып табылады: ең бірінші «кім болам» емес, «қандай болам» сұрағы қойылады. Қазіргі уақытта мектептерде оқушыны оқытуда негізі мақсаты – қайталанбас индивид жасау; тұлға ретінде қалыптасуға, дамуға жағдай жасау; білім арқылы өздігінен жүзеге асыру, анықтау жолындағы қолдау.

Интернаттық мекемедегі тәрбиеленушінің тұлғалыққа бағдары – басқалардан ерекшелендіретін прогрессивті құбылыс. Отбасылық тәрбие принциптерін, адамгершілігін дамытатын білімдік процесті ұйымдастырудың алғашқы қадамы. Әрбір балаға индивидуалды тәртіп, әрбір баланың тұлғалық даму әдістемесі анықталатын дамудың индивидуалды маршруттары, баланы маңызды түрлі қызметтерге араластыру, индивидуалды сауықтыру шаралары, өз ойын білдіруге жағдай жасау, топқа бөлу кезінде психологиялық сәйкестікті ескеру – осылардың бәрі микросоциумның білімдік кеңістігі гуманизациясын сипаттайтын жағдайлар мен амалдардың негізгі тізімі. Интернатты мекеме әлеуметтік инфроқұрылымның бір бөлігі; әлеуметтік ортамен байланыс, қатынас неғұрлым көп болғанмен ата-ана қамқорынсыз

ния. Уместно вводить в урок элементы сказкотерапии и куклотерапии, объяснять материал в игровой форме. «Помощником» преподавателя на уроке может стать кукла или мягкая игрушка, а высказанные от их лица замечания облегчат усвоение учебной информации, снизят негативный заряд критики. Преподаватель фортепиано должен владеть техникой педагогической психотерапии, в частности, эмоционально-разрядочными и эмоционально-подзарядочными приемами, оказывая ребенку всестороннюю психолого-педагогическую поддержку, помогая ему сохранить и восстановить психологическое здоровье.

К ожидаемым результатам музыкально-оздоровительной работы на уроке фортепиано с начинающими относятся:

- развитие музыкальных и творческих способностей ребенка;
- эмоциональное благополучие личности;
- речевое развитие;
- снижение процента заболеваемости;
- увеличение физической и умственной работоспособности.

Подводя итог, следует отметить, что рациональная организация урока фортепиано с младшими школьниками с учетом здоровьесберегающего фактора помогает избежать перенапряжения и переутомления ребенка, сохранить его активность в течение всего урока, снимает проблему угасания интереса к игре на инструменте. Внедрение здоровьесберегающих технологий в процесс фортепианного обучения предъявляет ряд требований к педагогу, который должен владеть не только методикой обучения игре на инструменте, но и специальными знаниями и навыками в области детского фитнеса, разбираться в анатомо-физиологических и возрастных особенностях детей, обладать психолого-педагогической компетентностью.

Литература

1. Аврамкова, И.С. Педагогические инновации в системе начального обучения игре на фортепиано: на материале современных учебно-методических пособий: автореферат дис. ... канд. пед. наук / И.С. Аврамкова. – СПб., 2007. – 54 с.
2. Емельянова, Г.А. Упражнения-трансформеры: учебное пособие / Г.А. Емельянова. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 84 с.
3. Игнатьева, С.Г. Педагогические условия здоровьесбережения учащихся в системе дошкольной подготовки и начальной школы: дис. ... канд. пед. наук / С.Г. Игнатьева. – Чебоксары, 2010. – 266 с.
4. Смирнов, Н.К. Здоровьесберегающие технологии в работе учителя и школы / Н.К. Смирнов. – М.: АРКТИ, 2003. – 272 с.
5. Юдовина-Гальперина, Т.Б. За роялем без слез, или Я – детский педагог / Т.Б. Юдовина-Гальперина. – СПб.: Композитор, 1996. – 192 с.

Сарсекеева Ж.Е., Ганцгорн Е.

Карагандинский государственный университет им. Е.А. Букетова

ИСТОРИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ В ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ ОБУЧЕНИЯ

Межпредметные связи в школьном обучении являются конкретным выражением интеграционных процессов, происходящих сегодня в науке и в жизни общества. Эти связи играют важную роль в повышении практической и научно-теоретической подготовки учащихся, существенной особенностью которой является овладение младшими школьниками обобщенным характером познавательной деятельности. Обобщенность же дает возможность применять знания и умения в конкретных ситуациях, при рассмотрении частных вопросов, как в учебной, так и во внеурочной деятельности, в будущей производственной, научной и общественной жизни. С помощью многосторонних межпредметных связей не только на качественно новом уровне решаются задачи обучения, развития и воспитания учащихся, но также закладывается фундамент для комплексного видения, подхода и решения сложных проблем реальной действительности.

Именно поэтому межпредметные связи являются важным условием и результатом комплексного подхода в обучении и воспитании младших школьников [17].

Межпредметные связи выполняют роль дидактического условия повышения эффективности учебного процесса; межпредметные связи как дидактическое условие, обеспечивающее последовательное отражение в содержании школьных дисциплин объективных взаимосвязей, действующих в природе. Межпредметные связи представляют собой отражение в содержании учебных дисциплин тех диалектических взаимосвязей, которые объективно действуют в природе и познаются современными науками [4].

Корни идеи межпредметных связей лежат в далеком прошлом классической педагогики. В своей основе идея межпредметных связей родилась в ходе поиска путей отражения целостности природы в содержании учебного материала.

Великий дидакт Ян Амос Коменский подчеркивал: «Все, что находится во взаимной связи, должно преподаваться в такой же связи» [3]. Он понимал, насколько важно устанавливать связи между предметами для формирования системы знаний у учащихся и обеспечения целостности процесса обучения.

Межпредметные связи повышают научный уровень обучения, отражая естественные взаимосвязи процессов и явлений окружающего мира, раскрывая его материальное единство. При этом развиваются диалектическое и системное мышление учащихся, гибкость ума, умение переносить и обобщать знания из разных предметов и наук. Без этих интеллектуальных способностей невозможны и твор-

тәрбиенің табысты шарттары міндеттерімен айналыса бастады. Ата-ана баланың күнтіртібіне, оның түрлі қызметтеріне мән бере бастады, ата-аналарға арналған ғылыми-танымдық баспалар шығарылды, мектептерде ата-ана комитеттері белсенді жұмыс жасады. Баланы тәрбиелеу процесінде жетекші рөл мектептерге түсті. Мемлекеттік саясат артынан қазіргі білімдік саясат өсіп келе жатқан ұрпаққа әсер ететін адамгершілік және тиімді әдісі ретіндегі отбасылық тәрбиені мойындайды. Әлеуметтік институт ретінде отбасының келесі функциялары бар: репродуктивті, педагогикалық, шаруашылық-экономикалық, терапевтикалық және бос уақытты өткізу функциясы. Өз функцияларын толық орындай отырып, отбасы баланың дамуы мен бейімделуіне оң әсерін береді, қазіргі шынайы өмірге түскенде қиыншылық көрмейді. Отбасын тұлғаның базалық өмірлік тренингінің модель мен форма сапасы ретінде қарастыруға болады.

Отбасы – өркениетті қоғамның әлеуметтік құрылымының қажетті құрамы, тарихи өзгеретін құбылыс. Ол адамды тәрбиелеудің институты ретінде жұмыс жасайды, жеке тұлға өзі өмірін ұйымдастыруда алғашқы тәжірибе алатын қоғамдық білім болып табылады. Отбасында күнделікті өмірде қарым-қатынас жасау, әрекет ету мүмкіндіктері қалыптасады, болашақ өмір сабақтары беріледі, өмірлік мақсаттар мен құндылықтар жайында көзқарасы қалыптасады, балалар мәдениет нормалары мен эталонын үйренеді [4; 23]. Кейбір орнаған мәселелерге байланысты бала толық отбасында тәрбиелену мүмкіндігіне ие бола бермейді. Көптеген жетім балалар, ата-ана қамқорлығынан айырылған балалар интернаттық мекемелерде тәрбиеленеді, отбасы функциясын балалар үйі мен мектеп-интернаттар атқарады. Мұндай балалардың бейімделу процестері балалар үйінде, мектеп-интернаттарында үлкен қиындықтармен жүреді. Баяу интеллектуалды даму, осы категориядағы балалардың психикасының сынуы, туған үй сезімінің қалыптаспауы. Мекеме құрылымының өзі, жастық белгілер бойынша оларды жіктеу (сәбилер үйі, мектепке дейінгі және мектеп балалары үйі, мектеп интернаттар), балалардың онда өмір сүру ерекшеліктері туыстық байланыстың бұзылуына әкеледі, қорғансыздық, жалғыздық сезімдері пайда болады. Балалар үйі түлектерінде өмірдің қазіргі жағдайларына бейімделу мәселелері туындайды, жұмыс іздеуде қиындықтар, отбасы құруда, бала тәрбиелеуде қиындықтар. Және де статистика бойынша бұрынғы тәрбиеленушілердің балаларының өзі балалар үйіне түсіп жатады [5]. Алайда отбасы үлгісіндегі балалар үйіндегі жүйенің өзгешелігі жоғарыдағы мәселелерінің бірқатарының алдын алуда жаңа форма деуге әбден болдады.

Қазіргі күн талабына сәйкес білімнің әдістемелік негізі тәрбиенің тұлғалық-бағдарлық әдістер мен адамгершілік принциптер болып табылады, сондықтан интернаттық мекемелерді қайта құру басталды. Баланы тәрбиелеудің табиғи ортасы отбасы болып табылады, ата ана қамқорынсыз қалған балаларға арналған мекемелерді қайта ұйымдастыру негізіне отбасылық принцип енгізілген. Отбасылыққа жақындатылған жағдай жасау топ құрамы

Література:

1. Олійник В.М. Новітні технології в організації навчальної практики та екскурсій з біології / В.М.Олійник – Х.: Вид.група «Основа», 2004.- 144с. – (Серія: Бібліотека журналу «Біологія»; Вип.2 (14)).
2. Ярошенко О. Пятикласники вчаться бути природодослідниками / О. Ярошенко // Хімія. Шкільний світ. – 2006. – Березень.- №9 (477). – С.3-6.

Мухтарова Ш.М., Муканова С.Н.

Карагандинский государственный университет им. Е.А. Букетова

ОТБАСЫ ҮЛГІСІНДЕГІ БАЛАЛАР ҮЙІНДЕГІ ОТБАСЫЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ТӘРБИЕ ПРИНЦИПТЕРІ

Балалардың отбасылық тәрбие мәселелері үнемі шешімін таба бермеді. Ежелгі римдіктер тәрбиені отбасы ғана беру керек және отбасы ғана жақсы тәрбие бере алады деп есептеген, ал ежелгі гректер тәрбиеде мектептерге басымдық берген. 18 ғ. және 19 ғ.басында тәрбиені ұйымдастыру көзқарасы өзгерді. И.Г.Песталоцци балаларды отбасында рационалды тәрбиелеу дұрыс деп санады. Отбасы адамды тәрбиелеудің негізгі ошағы деп есептеді: «Адамдардың отбасылық қатынас алғашқы және тибиғи қатынас болып табылады». Песталоцци отбасының тәрбиелік мәнін ерекшелік отырып, қоғамдық тәрбиеге қарсы шықпайды, ол мектеп тәрбиені отбасылық қатынас типі бойынша құру керек деп есептейді [1].

19ғ. әлеуметтік утопиялардың белгілі теоретигі Роберт Оуэнның түсінігі мүлдем қарама-қайшы болды. Ол бала 3 жастан бастап барлық жағдайы жасалған қоғамдық тәрбиелік мекемелерде тәрбиеленсе деп армандады. Бала кішкентай кезінен бастап тәрбие мен білім жақсы жағдай жасалған мемлекеттік мекемелерде берілсе – балада ақылды мінез қалыптасады деп есептеді [2].

Революционер-демократтар балаға тәрбие беру отбасында да, мектепте де жүзеге асырылуы керек деп санады. Негізгі рөл анаға жүктелді, ана жоқ отбасында қайырымды қатынас орнату мүмкін емес дейді. Отбасылық тәрбие балаларда қоғамдық қызығушылықтар мен ұмтылыстарды дамыту қажет. Отбасыда айналадағылардың талабымен санасуды, барлық үшін күресуді үйрету өте маңызды.

А.С.Макаренко отбасылық тәрбие тұлғаның қалыптасуының негізі деп есептейді. Балаға отбасы мүшелері, отбасы, мектеп берген талаптар бірлігі табысты бала тәрбиесінің маңызды талабы [3]. Ата-ана ағартушылығына үлкен рөл бөлінді: ата-ана университеттері ұйымдастырылды, оң отбасылық тәжірибе таралды. Отбасылық тәрбие бағдарының мәртебесі кеңестік кезеңде көрініс тапты. Осы уақытта педагогтар балаларды отбасында тәрбиелеу мен отбасылық

ческое отношение человека к труду, решение на практике современных сложных задач, требующих синтеза знаний из разных предметных областей.

У Дж. Локка идея сопряжена с определением содержания образования, в котором один предмет должен наполняться элементами и фактами другого.

И.Г. Песталоцци на большом дидактическом материале раскрыл многообразие взаимосвязей учебных предметов. Он исходил из требования: «Приведи в своем сознании все по существу связанные между собой предметы в ту именно связь, в которой они действительно находятся в природе». И.Г. Песталоцци отмечал особую опасность отрыва одного предмета от другого [4].

В классической педагогике наиболее полное психолого-педагогическое обоснование о дидактической значимости межпредметных связей дал К.Д. Ушинский. Он считал, что «знания и идеи, сообщаемые какими бы то ни было науками, должны органически строиться в светлый и, по возможности, обширный взгляд на мир и его жизнь» [5]. К.Д. Ушинский оказал огромное влияние и на методическую разработку теории межпредметных связей, которой занимались многие педагоги, особенно В.Я. Стоюнин, Н.Ф. Бунаков, В.И. Водовозов и др.

На рубеже XIX и XX столетий идея межпредметных связей приобретает ведущий характер. Выдающийся реформатор образования Дж. Дьюи, провозгласив ребенка Солнцем, центром педагогической вселенной, выдвинул и новый принцип построения учебных программ: «От ребенка – к миру и от мира – к ребенку» [3].

На смену прежнему предметоцентризму пришли комплексные темы круги, концентрически расширяющиеся по мере взросления ребенка: семья – школа – район – город – страна – человечество – Вселенная. Соответственно расширялось и содержание образования.

В педагогике начала XX века было также немало интересных поисков по проблеме межпредметных связей. В начальной школе наиболее перспективное продвижение в данном направлении было осуществлено педагогом Н.И. Поповой. Учителя выработали собственную оригинальную программу, в основе которой находилась идея возможно более полного объединения предметов в интегративный курс. При этом первенствующее место в начальной школе должны были занять две области знаний: природоведение – знакомство ребенка с окружающей его природой и обществоведение – знакомство с людьми, обществом, учреждениями и обязанностями. Подчеркивались «глубокие и широкие» взаимоотношения между гуманитарными и естественными предметами; историей с географией и природоведением [6].

В отношении грамматики и арифметики отмечалась возможность их объединения с другими предметами через материал, который брался из соответствующих областей знаний. Так, выдвигалась идея изучения в начальной школе одного «предмета» – мироведения, интегрирующего в себе все остальные дисциплины в единый образовательно-воспитательный комплекс.

Большое внимание к установлению межпредметных связей уделялось в материалах реформы школы, предпринятой под руководством П.И. Игнатьева [7]. В этом плане предполагалось ввести специальный курс «Родиноведение», главным содержанием которого явились бы наблюдения учащихся за окружающей жизнью и изучение собранного материала.

Предусматривалась достаточно широкая программа этой дисциплины, включающая в себя такие сферы, как Природа, животный мир, Человек (население, материальная, духовная и общественная культура). В качестве интегрирующего стержня устанавливались концентрические круги: школа – улица – село (или город).

Наибольшего признания метода установления межпредметных связей достиг в педагогике в 20-е годы XX века. Уже Схемы ГУСа (Государственного Ученого Совета) выделили три главных блока (колонки), которые задавали направленность содержанию образования: обществоведение – трудоведение – естествоведение. Учебные предметы в этой логике лишались своих самостоятельных задач. Они или полностью растворялись в интегративных курсах, (это называется амальгированием), как в начальной школе, или сохранялись в среднем звене, но должны были работать своим содержанием на изучение комплексных тем [7].

Однако в начале 30-х годов все эти новаторские педагогические поиски были прерваны, и школа надолго вернулась к традиционной предметной системе образования.

До 60-х гг. прошлого столетия межпредметные связи как система практически не исследовалась. Речь могла идти только о некоем увязывании разных учебных дисциплин. Впервые термин «Межпредметные связи» использован Ю.А.Самариным. Его идеи об ассоциативном мышлении, суть которых состоит в том, что любое знание есть ассоциация, а система знаний есть система ассоциаций, могут рассматриваться в качестве психологических основ процесса интеграции школьного обучения.

Со второй половины 80-х годов интегративные тенденции в образовании вновь начинают играть доминирующее значение. Как правило, используются четыре основных подхода:

- объединяют содержание образования отдельных дисциплин в интегративные курсы (родиноведение);
- решают все дисциплины изучать только в творчески развивающей парадигме (интеграция по методу);
- переводят образовательный процесс на компьютерную основу (интеграция по технологии);
- договариваются об общих для всех педагогов способах коммуникативного общения с учащимися на уроках (герменевтика). Создаются и новые предметы как изначально синтетического характера («Мировая художественная куль-

мій природі, визначенню видів живих організмів, допомагає з'ясуванню шляхів впливу людини на довкілля, оволодінню навичками екологічно грамотної поведінки в природі, розширенню наукового світогляду щодо сучасних природоохоронних проблем.

Так, під час проведення екскурсії з теми «Природні і штучні системи. Будова, внутрішні та зовнішні зв'язки систем» мета роботи полягала у наступному: 1) продовжити формування в учнів поняття про «біогеоценоз», «екосистему»; «цілісність», «саморегуляцію», «самовідтворення» та стійкість природної системи; 2) розвивати уміння наводити приклади штучних та природних систем, а також встановлювати їхні зовнішні та внутрішні зв'язки; 3) виховувати емоційно-ціннісне ставлення до природи.

Маршрут, призначений для екскурсії, включає 10 об'єктів (точок), де передбачені зупинки для показу цікавих об'єктів і розповіді про них: «Дамба на річці Вишня», «Річка Дьогтянець», «Листопадний ліс», «Птахи парку», «Озеро «Поділля» (Вишенське озеро)», «Водне середовище», «Дуб червоний», «Оцтова алея», «Ялинники», «Символічний парковий камінь». Інформаційна ємкість їх значно висока, що уможливорює перспективність розвитку екостежини та розширює тематику екскурсій. Початок маршруту розпочинається із південно-східної околиці парку. Тут проводиться вступна бесіда. Зокрема оголошується мета та уточнюються завдання екскурсії, даються інструкції з техніки безпеки та правил поведінки на стежці, в декількох словах описується майбутній маршрут. В ході екскурсії організовується групова робота учнів. Приклади дидактичних завдань і запитань: 1. Чим відрізняються умови життя рослин, які живуть на узліссі, в густому лісі, на галявині? (Для обґрунтування відповіді учням пропонуємо виміряти температуру повітря при вході в парк і в глибині парку; проаналізувати умови освітлення; визначити вологість ґрунту, стискаючи його в грудку рукою; простежити за силою вітру). 2. Чи однакові рослини за висотою в парку? Пристосуванням до якого фактору природного середовища є ярусність рослин? Які рослини утворюють верхній, середній і нижній яруси рослин? 3. Знайдіть на стовбурах дерев плодове тіла трутовиків. Поясніть відносини між деревом і грибом-трутовиком: для кого вони корисні, а для кого – шкідливі? Яка роль грибів у природі і житті людини? 4. На стовбурах дерев знайдіть мохи і лишайники. Чи рівномірно вони розподілені? До якої сторони горизонту здебільшого зорієнтовані ці рослини? У яких відносинах вони перебувають з деревами, на яких ростуть?

Таким чином, відвідуючи екологічну стежину, учні мають змогу на відносно невеликій території ознайомитися з різноманітними біоценозами, видовим складом живих організмів, зв'язками між ними і навколишнім середовищем, вивчати найбільш типові екологічні об'єкти, пов'язані з антропогенним впливом на природу.

Баюрко Н.В.

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Україна

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНИХ УЯВЛЕНЬ УЧНІВ ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ЗАЛЕЖНІСТЬ НЕЖИВОЇ І ЖИВОЇ ПРИРОДИ ПІД ЧАС ЕКСКУРСІЙ

Наслідком сучасної реформи є суттєві зміни змісту освіти загалом і змісту освітньої галузі «Природознавство» зокрема. Нові державні стандарти, сформульовані на засадах компетентнісного, особистісно-зорієнтованого та діяльнісного підходів, передбачають опанування способів пізнання об'єктів і явищ природи, складних екологічних законів і закономірностей, наукове і водночас доступне пояснення яких передбачає використання ефективних інформаційно-комунікативних технологій навчання, урізноманітнення форм і видів позаурочної і позакласної діяльності учнів [1, 2].

Проблеми вивчення сутнісних особливостей категорії уявлення знайшли віддзеркалення в дослідженнях сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців: Б. Ананьєва, А. Гостева, Ю. Забродіна, Н. Завалова, А. Коршунова, Н. Леонтьєва, Б. Ломова, І. Михайлова, С. Рубінштейна, М. Руткевича та інших. Екологічні уявлення розглядаються в дослідженнях А. Львовичіної, О. Мамешіної, О. Паламарчук, В. Панова, В. Рубцової, В. Скребця, В. Ясвіна та інших вчених.

Дуже важливо, щоб у процесі вивчення природознавства чіткі уявлення в свідомості учнів формувалися на основі чуттєво-наочного пізнання. Це забезпечує усвідомлення ними стійкого зв'язку між образом і словом. Потрібне систематичне керівництво з боку вчителя процесом сприймання учнями предметів та явищ природи, процесом формування системного мислення.

Однак спостереження за практикою роботи вчителів природознавства свідчать, що багато з них не приділяють належної уваги формуванню системних уявлень учнів про взаємозв'язки та залежність неживої і живої природи, відповідно, в учнів по завершенні вивчення курсу природознавства недостатньо розвинений понятійний апарат. На нашу думку, для вирішення проблеми важливе значення мають такі форми, методи і засоби організації пізнавальної діяльності школярів, які забезпечують безпосередній контакт із живою природою.

У кожної людини є мрія – побачити і відкрити нове, невідоме. Мандрі по-стійно кличуть людину, але не треба думати, що дивовижні відкриття, цікаві знахідки чекають на нас десь далеко. Вони – поряд! Пізнати рідний край, вивчити його багатства, зрозуміти красу рідної природи нам допоможе екологічна стежина, нещодавно упорядкована в парку Дружби народів (м. Вінниця).

Екологічна стежка – це своєрідна лабораторія в природі, «навчання у природі». Організація екологічних стежин сприяє вивченню об'єктів та явищ у са-

тура»), так искусственно сконструированные метапредметы («Знак», «Число», «Символ») [7].

Таким образом, стремление к межпредметным связям, несомненно, является естественной и ведущей тенденцией всемирного и отечественного образовательного процесса. И в настоящее время проблеме использования межпредметных связей вновь уделяется большое внимание в процессе организации обучения и образования.

Література:

1. Межпредметные связи в учебно-познавательной деятельности учащихся / Под ред. С.Т. Сорокина. – Тула, 1983. – 190 с.
2. Максимова В.Н. Межпредметные связи в учебном процессе, его совершенствование. – М.: Просвещение, 1984. – 160 с.
3. Константинов Н.А., Медынский Е.Н., Шабаева М.Ф. История педагогики. – М.: Просвещение, 1982. – 524 с.
4. Ганелин Ш.И., Кирпичникова Е.Н. История педагогики и современность. – СПб: Феникс, 1980. – 654 с.
5. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения: В 6-ми т. Т. 6. /сост. С.Ф. Егоров. –М.: Педагогика, 1990. – 528 с.
6. Анисов М.И. Источники изучения истории педагогики в России. – М.: МГЗПИ, 1991. – 468 с.
7. Вульффов Б.З. Основы педагогики в лекциях, ситуациях, первоисточниках. – М.: Изд-во УРАО, 1997. – 233 с.

Роман Л.А.

Буковинський державний медичний університет

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЯ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Становлення нової системи освіти в Україні, зорієнтованої на входження у світовий освітній простір, супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії та практиці. Зміст навчання збагачується новими сучасними знаннями та вміннями, розвитком здібностей оперування інформацією, творчим вирішенням проблем виробництва. В арсеналі засобів навчання значне місце займають комп'ютерна техніка, телекомунікаційні системи. Разом з тим особлива роль відводиться духовному вихованню особистості, гуманізації навчального процесу, важливою складовою якого стає особистісно розвивальна взаємодія викладача зі студентами. В сучасній освіті відбувається зміна освітньої парадигми: пропонуються новий зміст, нові підходи, інший педагогічний менталітет.

У нашому дослідженні йдеться про інновації у викладанні української мови як іноземної, такі як мультимедійні технології та їх переваги перед традиційними, що зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Метою нашого дослідження є короткий огляд мультимедійних технологій викладання української мови як іноземної у вищій школі.

Раздел 1.01 Євдокімов В., Пономарьова Г., Луценко В., Агапова Т. визначили, що MultiMedia-технології – це технології інтегрованого представлення всіх видів інформації (зорової, текстової, графічної, відео, звукової) на електронних носіях у цифровому форматі у вигляді електронного документу і відтворення його на комп'ютері або на екрані за допомогою мультимедійного проєктора та відповідних приладів. Таким чином, мультимедійні технології – це технології конвертування всіх видів інформації у цифровий формат, інтеграції інформації в один документ і відтворення його на комп'ютері [2].

На сьогоднішній день мультимедійні технології – це один з напрямів інформаційних технологій, що найбільш динамічно розвивається. Це пояснюється тим, що мультимедіа – це взаємодія відео- й аудіо ефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, які об'єднують текст, звук, графіку, фото та відео в одному цифровому форматі. Оскільки мультимедійні засоби можуть бути представлені різними форматами, то їх використання дає можливість спрощення сприйняття інформації студентом. Використання мультимедіа уможливило представлення інформації не тільки в текстовому вигляді, а з аудіо- чи відео супроводом. Он-лайн мультимедіа стала об'єктно-орієнтованою, дозволяючи споживачеві працювати з інформацією, не володіючи специфічними знаннями.

Мультимедійні технології викладання іноземної мови у вищій школі не можуть замінити викладача, але вони можуть вдосконалити й урізноманітнити його діяльність, тим самим підвищуючи продуктивність навчання студентів. Як відомо, людина, при вивченні іноземної мови запам'ятовує двадцять відсотків відео інформації, тридцять відсотків аудіо інформації. Якщо ж поєднати те, що студенти бачать,чують і роблять, то продуктивність запам'ятовування становитиме вісімдесят відсотків. Окрім того, використання мультимедійних технологій у процесі навчання іноземної мови дозволяє повніше розкрити творчий потенціал кожного студента зокрема.

Мультимедійні технології в процесі викладання іноземної мови у вищій школі охоплюють електронні підручники, самостійно підготовлений викладачем матеріал, презентацію інформації за допомогою програми Power Point, відео-метод, електронну пошту, рольові ігри, електронні інтерактивні дошки та ін.

Електронні підручники дають можливість викладачеві знаходити індивідуальний підхід до учнів, підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, студенти стають суб'єктами навчання. Серед переваг електронних підручників: наочність подачі матеріалу, можливість коригування підручника та ада-

особистих речей, страхи, некерованість у поведінці, істерика. Малюк може перебувати в активному емоційному стані, для якого характерні плач, обурений крик, агресивно-руйнівна поведінка. Або навпаки, може бути пасивним, пригніченим, напруженим, уникати спілкування з однолітками, сторонитися і відмовлятися від участі в будь-якій діяльності. Складна адаптація призводить до тривалих захворювань, які можуть виникати частіше трьох разів і тривати понад десять днів, та ускладнень у вигляді уповільнення росту, затримки мовленнєвого розвитку.

Легку адаптацію і певною мірою адаптацію середньої важкості можна вважати закономірною реакцією дитячого організму на змінені умови життя. Важка ж адаптація свідчить про надмірність психоемоційних навантажень на організм дитини і потребує відповідної уваги як із боку вихователя й батьків дитини, так і з боку практичного психолога [3, с. 4].

Основними показниками позитивного завершення адаптації є терміни нормалізації емоційного самопочуття дитини, поява доброзичливого ставлення до вихователів та однолітків, інтересу до предметного світу, зменшення частоти і тривалості гострих захворювань [4, с. 162].

Нами були проаналізовані три основні ступеня адаптації дітей до дошкільного закладу, кожен з яких має свої певні особливості прояву та наслідки. Врахування індивідуальності кожної дитини та знання цих особливостей допоможе педагогам і батькам полегшати процес пристосування малюка до нових умов дитячого садка.

Література:

1. Каралашвілі О., Малахова Н. Організація роботи з адаптації дітей до дошкільного закладу / О. Каралашвілі, Н. Малахова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 6. – С. 35-47.
2. Кузьменко В. Адаптація / В. Кузьменко // Дошкільне виховання. – 1995. – № 8. – С. 18-19.
3. Мушинський В. Особливості адаптації дітей до умов дитячого закладу / В. Мушинський // Психолог. – 2004. – № 8. – С. 3-12.
4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т.І. Поніманська. – 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2013. – 464 с.

Процес адаптації дитини до умов дошкільного закладу вивчали Т. Гурковська, Н. Аксаріна, В. Кузьменко, Л. Якименко, О. Нуреева, З. Шейнфельд, В. Мушинський, Т. Поніманська та інші.

Проблема адаптації виникає у дитини будь-якого віку, коли вона вперше поступає до ясел або дитячого садка. Для такої дитини незвичне все: відсутність близьких, незнайомі дорослі, велика кількість дітей, новий розпорядок дня, нове приміщення тощо. Змінені звичні умови життя вимагають від дитини перебудови раніше сформованого стереотипу поведінки. Як відомо, він формується вже з перших днів життя дитини в сім'ї і до 2-3 років стає досить усталеним [3, с. 3].

Початок відвідування дошкільного закладу – це дуже напружений період, який потребує від кожного малюка активних психологічних і фізичних форм пристосування. Проте соціально-психологічна адаптація у різних дітей відбувається по-різному, відповідно до віку, типу вищої нервової діяльності, стану здоров'я, стилю виховання в сім'ї, родинних взаємин, рівня розвитку у дитини ігрових навичок, її контактності, доброзичливості [2, с. 18].

Залежно від тривалості адаптаційного періоду та складності його перебігу розрізняють легкий, середній та складний ступені адаптації дитини [1, с. 35]:

За легкого ступеня адаптації поведінка дитини нормалізується протягом двох тижнів. Апетит відновлюється вже наприкінці першого тижня, через 1-2 тижні – налагоджується сон. У дошкільника переважає радісний чи стабільно спокійний емоційний стан. Дитина контактує з дорослими, ровесниками, вивчає предмети. Досить швидко звикає до нових умов: нового приміщення, спілкування з групою однолітків. Мовлення при цьому може бути дещо загальмоване, але малюк відгукується і виконує вказівки педагога. Захворюваність трапляється не частіше одного разу і проходить без ускладнень.

За середнього ступеня адаптації сон і апетит відновлюються через 20-40 днів. Протягом усього місяця емоційний стан дитини може бути нестійким. Протягом дня для малюка характерна плаксивість: крик, плач під час розлуки і зустрічі з батьками та близькими людьми. Ставлення до однолітків зазвичай байдуже. Мовленнєва активність сповільнюється. З'являються ознаки невротичних реакцій: вибірковість у ставленні до дорослих і дітей, спілкування лише за певних умов. Захворюваність трапляється не частіше двох разів і триває не більше десяти днів, протікаючи без ускладнень. Протягом перших двох тижнів характерні такі вегетативні зміни в організмі дитини, як: блідість, пітливість, темні круги під очима, «палаючі» щокі, лущення шкіри (діатез). Однак за емоційної підтримки дорослого дитина, виявляючи пізнавальну та поведінкову активність, поступово звикає до нового оточення.

Про складний ступінь адаптації, для якого характерна тривалість від 32 до 64 днів, свідчить погіршення сну дитини. Сон стає коротким і тривожним. Дитина може скрикувати, плакати уві сні або прокидатися зі сльозами. Погіршується апетит, іноді дитина категорично відмовляється від їжі. Можливі і такі невротичні реакції, як: блювота, енурез, заїкання, хвороблива прив'язаність до

птаці його до рівня і вимог дисципліни, самоконтроль проходження матеріалу, зворотній зв'язок, легкість у застосуванні та користуванні.

Презентація інформації (за самостійно підібраним матеріалом) за допомогою програми Power Point дає можливість охопити всі види мовленнєвої діяльності студентів (писання, читання, говоріння, аудіювання та переклад). Самостійно підібраний викладачем матеріал є найбільш спрямованим і доцільним для презентації, оскільки викладач іноземної мови готує і підбирає інформацію відповідно до вимог університетської та професійно спрямованої спеціалізації.

Відео-метод – це високоефективна можливість подачі інформації, оскільки основною перевагою цього методу є наочність інформації, яка є більш доступною для сприйняття, а відтак, легше і швидше засвоюється.

Електронна пошта є одним з допоміжних методів функції контролю, а також додатковим методом спілкування. Студенти мають можливість уточнити інформацію або вирішити питання, що виникли в позааудиторний час, тим самим якісніше підготувати домашнє завдання, виконавши всі вимоги викладача.

Використання рольових ігор дає можливість учасникам спілкуватися один з одним, граючи певну роль. Студенти повинні знайти інформацію, необхідну для виконання своєї ролі, що стимулює самостійність студента в пошуці та підборі необхідної та цікавої інформації іноземною мовою.

Електронні інтерактивні дошки є найбільш універсальною та ефективною мультимедійною технологією у процесі викладання іноземної мови. За допомогою електронної інтерактивної дошки досліджуваний матеріал подається в повному обсязі і чітко вимальовується на екрані, що націлює кожного студента на активну діяльність на уроці.

Інноваційні технологічні засоби викладання іноземної мови у вищій школі дають можливість удосконалити методи подачі граматичної та лексичної інформації, практики монологічного і діалогічного говоріння, навчання письма та відпрацювання вимови, постійного поповнення словникового запасу студентів. Мультимедійні технології допомагають викладачеві іноземної мови у вищій школі коригувати навчальний процес, враховуючи інтереси і можливості окремих студентів, реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні і забезпечити індивідуалізацію і диференціацію навчання.

Використання мультимедійних технологій при навчанні іноземної мови сприяє комунікативно-орієнтованій спрямованості такого навчання. Це в свою чергу значно покращує якість подачі матеріалу та ефективність засвоєння матеріалу. Впровадження інноваційних технологій збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови з боку студентів і веде до більш тісної співпраці між викладачем і студентами.

Для успішного впровадження мультимедійних технологій у процес викладання іноземної мови у вищій школі необхідно мати такі компоненти як програмні засоби (мультимедійні диски, презентації, відео -, аудіо-ролики, ресурси

мережі Інтернет), а також обладнання (ПК, аудіо-, відео- апаратура, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка).

Так, на занятті з іноземної мови, маючи відео-супровід пропонованого матеріалу, студенти мають можливість ознайомитися з соціокультурними реаліями країни, мова якої вивчається, спостерігати за мімікою та жестами, носіїв мови, що вивчається.

Викладання української мови як іноземної у вищій школі з використанням мультимедійних технологій дає можливість перейти від пасивної подачі матеріалу до активного способу реалізації освітньої діяльності, в якому студент стає не тільки центральним об'єктом процесу, а й активним його учасником. Тому мультимедійні технології не повинні ставати центром процесу навчання, а нести допоміжний, пізнавальний характер, а також бути допоміжним засобом активізації уваги студента. Таким чином, активізується й навчальний процес за рахунок збільшення наочності навчального матеріалу і відбувається плідна інтерактивна взаємодія між викладачем і студентом.

Викладання іноземної мови професійного спрямування – це вузькоспеціалізована та професійно-спрямована галузь викладання іноземної мови. І використання технологічних новинок є доцільним у викладанні української мови як іноземної. Але у яких саме випадках доцільно застосовувати мультимедійні технології у процесі викладання іноземної мови? По-перше, при подачі нового матеріалу, тому що мультимедійні технології дозволяють ілюструвати новий (як граматичний, так і лексичний) матеріал різноманітними наочними і пізнавальними засобами. По-друге, при закріпленні вивченого матеріалу. При використанні електронної дошки або презентації в Power Point, студенти бачать вивчений матеріал в цілісній структурній формі. По-третє, мультимедійні технології можливо використовувати як засіб емоційного розвантаження. В цьому випадку вони виступають як додатковий інструмент, що знімає втому і напруження через зміну виду діяльності. І, звичайно ж, мультимедійні технології служать унікальною підмогою при перевірці знань студентів.

При використанні електронної інтерактивної дошки викладач може подати інформацію різних тем різним кольором. За допомогою комп'ютерної програми Power Point можна розробити чималу кількість лексичних вправ на засвоєння цієї теми. Якщо студенти не впевнені в перекладі хоча б одного зі словосполучень, то вони можуть навіть почати дискусію, обговорюючи іноземною мовою різні словосполучення, речення, тексти, діалоги. Це, звісно, можна зробити і без мультимедійних технологій, але вони сприяють візуалізації та структурності вправ, а це, в свою чергу, підвищує мотивацію та зацікавленість студентів.

З іншого боку, вже ознайомившись з новою лексичною темою, а головне, засвоївши нову вузькоспеціалізовану лексику, студенти можуть переходити до більш широкого спектру лексичних завдань. Викладачі, засвоюючи та впроваджуючи мультимедійні технології, можуть ускладнювати завдання не лише для студентів, але й, вдосконалюючись самотійно, використовувати більш

сверстники, и что когда-нибудь он будет надменно смотреть на них с недостижимой высоты. Им овладевал страх, что с ним будет, если ему не удастся поступить ни в семинарию, ни в гимназию, и вообще не придется больше учиться. Его поставят за прилавок учеником в какой-нибудь сырной лавочке или определят в контору, и он проживет жизнь, как те «скучные и жалкие людишки», которых он так презирает.

Но вот экзамены сданы успешно. Он вышел вперед, всех обскакал! Теперь он их оставил с носом – всех этих «кривоногих такс, этих тупоголовых забияк!».

Он просыпался с головной болью, не мог больше заснуть, но стоило ему подумать о том, насколько он обогнал своих товарищей, с каким уважением, даже восхищением, на него взирают учителя и директор, как тут же им овладевала высокомерная гордыня и буйное нетерпение еще быстрее пробиваться вперед.

Не все, кто окружал подростка, считали, что именно так надо растить таланты. Сапожник Флайг наставлял Ганса: «Не так важна латынь, лишь бы совесть была чиста!», «...лучше руки-ноги себе поломать, нежели душу покалечить», но эту душу уже так искалечили, что она не могла внять нужным призывам. Когда же Ганс доходит до этой истины, в нем происходит перелом, который в конце концов приводит к его гибели.

Література:

1. Hesse H. Unterm Rad // Hermann Hesse. Gesammelte Schriften. Erster Band. / Hermann Hesse – Frankfurt am Main : Suhrkamp Verlag, 1987. – С. 373 – 546.
2. Черная Л. [Электронный ресурс] / Л. Черная. – Режим доступа: <http://bookre.org/reader?file=59455>

Богомазова С.П.

студент II курсу, МДПУ імені Богдана Хмельницького, кафедра соціальної педагогіки та дошкільної освіти, Мелітополь, Україна

СТУПЕНІ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ ДО УМОВ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Дитячий організм в процесі розвитку проходить біологічну адаптацію – перебудову фізіологічних систем організму, що забезпечує доцільне пристосування до нових умов життя і здійснюється на основі вроджених механізмів, і соціальну адаптацію – здатність змінити свою поведінку залежно від нових соціальних умов. Обидва види адаптації взаємопов'язані та взаємозумовлені [4, с. 162].

нескольких классах, лишь с грехом пополам одолевали прогимназию.

Будущее мальчика было предрешиено. Для одаренных детей, которые не родились богатыми, оставался лишь один путь: после успешно сданного обще-земельного экзамена – семинария, монастырь, а затем – либо учительская, либо церковная кафедра. Ганс Гибенрат оказался единственным кандидатом, которого городок мог направить на столь ответственный экзамен. Это была большая честь для Ганса, но, наверное, еще большая честь для городка, которую никак нельзя было упустить. Поэтому директор и прочие педагоги-воспитатели тут же обеспокоились реализацией возможности прославиться через успехи своего ученика: после занятий в школе, оканчивавшихся в четыре часа дня, Ганс бежал к господину директору, который самолично изъявил желание заниматься с ним греческим языком, в шесть часов пастор натаскивал кандидата по-латыни и закону божию, а кроме того, два раза в неделю в течение часа после ужина знания Ганса проверял профессор математики, потому что математика является «основой всякой ясной, трезвой и плодотворной мысли». Чтобы не возникло опасности умственного перенапряжения, Гансу позволялось за час до начала классов посещать занятия конфирмантов. Там, благодаря увлекательной игре в вопросы и ответы при заучивании и пересказывании отдельных мест катехизиса, юношеские души наполнялись живительным дыханием истинной набожности. Но Ганс лишал себя этой благодати, так как между страниц своего молитвенника он тайком вкладывал шпаргалки с латинскими и греческими вокабулами и упражнениями и почти весь божественный час посвящал этим наукам. Домашние задания, письменные и устные, возрастали с каждым днем, их приходилось готовить поздно вечером при свете лампы, по вторникам и субботам до десяти, а в остальные дни – до одиннадцати-двенадцати, а то и поздне. Такому осененному миром домашнего очага труда классный наставник приписывал особенно глубокое и благотворное действие, А если выпадали часы досуга, настоятельно рекомендовалось чтение авторов, не значащихся в школьной программе, и повторение грамматики. При всем этом наставники «беспокоились» о его здоровье, говорили о необходимости раз, или даже два раза в неделю совершать прогулки, при которых в хорошую погоду полезно захватить с собой книгу, так как на свежем воздухе все усваивается легко и весело.

Учителя, при полном одобрении родителя, превратили ребенка в машину по усвоению знаний, заботясь только о собственной славе. Когда Ганс сдавал экзамены, пастор сказал супруге: «Из него будет толк. Он еще станет у нас знаменитостью. Стало быть, хорошо, что я натаскивал его по-латыни», А у самого мальчика, с тех пор как он стал гордостью учителей, обнаружилось что-то от высокомерия. Лишенный всех радостей своего возраста, постепенно он и сам стал видеть свою задачу в том, чтобы подняться выше всех и даже близко не подпускать никого. Временами им овладевали чувства, которые были ему дороже всех ребячьих забав, когда он в мыслях уносился в призрачный мир, где ощущал, что он действительно представляет собой нечто лучшее, чем его

складні аспекти та можливості інноваційних мультимедійних технологій у викладанні української мови як іноземної.

Слід звернути увагу на ще одну перевагу використання мультимедійних технологій у процесі навчання іноземної мови. Це функція контролю. Оскільки оцінювання відбувається автоматично і без прямої участі викладача, підвищується об'єктивність оцінювання знань студентів, викладач виконує функцію консультанта і водночас перестає бути джерелом негативних емоцій. Також слід згадати такий позитивний психологічний момент у викладанні з використанням інноваційних технологій як неможливість суб'єктивного оцінювання викладачем при контролі і перевірці знань студентів і унеможливлення підказки чи списування студентами.

У цілому, можна відзначити такі позитивні сторони використання мультимедійних технологій, як: збільшення оперативності і точності отримання результатів оцінювання, а також об'єктивність і неупередженість оцінювання, можливість нових підходів до розробки навчальних матеріалів.

Висновки. Мультимедійні технології, як інновація у викладанні української мови як іноземної, в порівнянні з традиційними формами викладання, виконують такі важливі функції як: підвищують мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, покращують якість засвоєння матеріалу, розвивають пізнавальну активність студента, покращують умови керування увагою студентів при роботі з аудіовізуальними засобами навчання, стимулюють самостійність студента у вивченні, пошуку, підборі та обробці інформації, що, в свою чергу, пришвидшує процес навчання. Використання мультимедійних засобів у викладанні української мови як іноземної дозволяє за відсутності природного мовного середовища створити умови, максимально наближені до реального мовного спілкування на іноземній мові. Використовуючи інноваційні технології вища школа має можливість готувати висококваліфікованих фахівців з глибокими знаннями іноземної мови.

Література:

1. Денисова Ж. А. Мультимедийная презентация языкового материала как методический прием / Ж. А. Денисова, М. К. Денисов // Иностранные языки в школе. – 2008. – №3. – С. 20-27.
2. Євдокимов В.І., Пономарьова Г.Ф., Луценко В.В., Агапова Т.П. та ін. Ефективність навчання студентів: Навчальний посібник / За ред. В.І. Євдокимова. – Харків: ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2004. – 222с.
3. Козаків В. Р., Дорошкін А. А., Задорожний А. М., Князевий Б. А. Лекційна Мультимедіа. Аудиторія. Нові інформаційні технології в університетській освіті: Зб. наук. пр. Російською наук.-метод. конф. – Ч. 2. – Новосибірськ, 1994. – С. 2-17.
4. Молянинова О.Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования): Монография. – Красноярск: Изд. КрасГУ, 2002. – 300с.

Орынбек Б.А.

КТУ «Школа-лицей №48» г. Алматы

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ

В настоящее время педагоги и ученые сходятся во мнениях: традиционные формы обучения устарели, чтобы завладеть вниманием современных учащихся, надо их, прежде всего, удивить, заинтересовать. Взаимодействие структурных компонентов урока, характер их связей вытекает из закономерностей, принципов и образовательных технологий.

Образовательная технология – это система совместной деятельности учащихся и учителя по проектированию (планированию), организации, ориентированию и корректированию образовательного процесса с целью достижения конкретного результата при обеспечении комфортных условий участникам. В связи с этим огромное значение имеет применение новых подходов в преподавании и обучении, в частности идей модуля «Обучение через диалог», который предполагает подход, при котором диалог между учениками, между учеником и учителем помогает учащимся построить и развить свое собственное мышление /1, стр.126/.

Говоря о новых подходах, нельзя не остановиться на таком крупномасштабном общереспубликанском мероприятии, как 3-х месячные курсы повышения квалификации учителей. В апреле 2012 года в Казахстане стартовали курсы повышения квалификации педагогов общеобразовательных школ Республики Казахстан по Программе, разработанной Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» с участием экспертов факультета образования Университета Кембридж. Подготовленные тренеры начали и продолжают обучение учителей общеобразовательных школ Республики Казахстан по специальной программе 1,2,3 уровней.

Цели Программы третьего (базового) уровня для учителей:

- дать глубокие теоретические знания о процессе обучения и об учащихся;
- развить практические навыки преподавания; расширить диапазон методико-дидактических подходов в обучении; улучшить компетенции в области планирования урока;

- расширить знания об этических и моральных нормах, ценностях профессии учителя.

Приоритетными направлениями курсов определены 7 модулей:

- новые подходы в обучении;
- обучение критическому мышлению;
- оценивание для обучения и оценивание обучения;
- использование информационных технологий в преподавании;
- обучение талантливых и одаренных детей;

ного механізму суспільного функціонування. Соціальний педагог повинен пам'ятати, що багатодітна родина має як слабкі, так і сильні сторони. Тому при взаємодії з нею бажано направляти зусилля на усунення слабких і зміцнення сильних сторін, щоб сім'я усвідомила свої проблеми і знайшла власні сили для їх вирішення. Необхідно вдосконалювати форми, методи, технології роботи з багатодітними сім'ями в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Література

1. Безпалько О. В. педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 209 с.
2. Жевакіна Н. В. Особливості роботи соціального працівника з різними типами багатодітних сімей / Н. В. Жевакіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 13. – С. 127 – 139.
3. Закон України «Про охорону дитинства» станом на 18.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402>.
4. Харченко С. Я. Інноваційні технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями «групи ризику»: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Я. Харченко, Н. П. Краснова, Я. І. Юрків; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 540 с.
5. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи: [навч. посіб.] / В. М. Шахрай. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 285 с.

К.филол.н. Потапова Ж.Е.

Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия»,
Украина

РОЛЬ ШКОЛЫ И ОКРУЖЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ МИРООЩУЩЕНИЯ ГЛАВНОГО ГЕРОЯ В РОМАНЕ ГЕРМАНА ГЕССЕ «UNTERM RAD»

Роман Германа Гессе «Unterm Rad» посвящен судьбе одаренного мальчика из провинциального городка в Германии конца XIX – начала XX века. В старинный городок, подаривший миру много весьма достойных бюргеров, но ни одного таланта или гения, наконец-то сверху упала таинственная искра: в семье господина Иосифа Гибенрата, мелкого маклера и торгового агента, родился сын. Это был особенный ребенок: сразу бросались в глаза его благородство, сосредоточенный взгляд, умный лоб. И учителя, и директор, и соседи, и пастор, и однокашники соглашались, что у паренька светлая голова, тем более это было заметно на фоне юных наследников горожан, которые, отсидев по два года в

психології, організація здорового способу життя, курс планування кар'єри, доведення, тренінги спілкування, самопізнання, заняття з навчання раціонального використання часу);

- ознайомлення зі службою екстреної психологічної допомоги. («Телефон довіри» надає заочні психологічні послуги дітям, підліткам та батькам, що зазнають труднощі в спілкуванні і вихованні дитини. Діти та їхні батьки можуть зателефонувати за телефоном довіри для зниження психологічного дискомфорту і зміцнення почуття психологічної захищеності);

- допомога дітям у подоланні труднощів у навчанні;
- допомога у вирішенні проблем особистого зростання;
- адаптація в кризові періоди;

- допомога школярам у виборі вірного напрямку в спілкуванні з однолітками або комунікативної переорієнтації;

- допомога у виборі освітнього шляху;
- організація дозвілля дітей та їх батьків;
- збір коштів та речей для багатодітних сімей;
- навчання способам підвищення самооцінки;
- духовне просвітництво дітей та батьків;

- щорічне проведення науково-практичних конференцій з проблемних тем за участю всіх зацікавлених осіб: педагогів, психологів, валеологів, шкільних медиків, працівників правоохоронних органів та ін.;

- переконливе, докладне роз'яснення батькам шкоди фізичного покарання і його наслідків. Чим чисельніша сім'я, тим вище рівень конфліктності в ній між батьками і дітьми і тим частіше батьки застосовують фізичну силу, щоб тримати дітей у покорі;

- допомога в подоланні передбачуваних життєвих змін;
- інформування про роботу різних служб.

Дітям з неблагополучних багатодітних сімей необхідно повідомити номери різного виду телефонів довіри: екстреної допомоги, телефону довіри для дітей та підлітків, молодіжний телефон довіри тощо, телефони різних центрів. Це можуть бути: міжшкільний центр соціально-психологічної допомоги, психолого-медико-соціальний центр допомоги дітям і підліткам, центр соціально-педагогічної реабілітації, Центрі сім'ї та дитинства, центр допомоги дітям, потерпілим від насильства тощо [4, с. 206].

Таким чином, характеристика багатодітних сімей підтверджує унікальність й соціальну своєрідність даної категорії сім'ї, у якій поєднуються риси традиційних і нових сімейних укладів. Державна політика соціального захисту багатодітних сімей в першу чергу повинна бути орієнтована на превентивні та профілактичні заходи, які б сприяли попередженню труднощів у сім'ї. Уміле застосування дієвих соціально-педагогічних технологій, включаючи технології соціально-педагогічної роботи з соціально вразливими групами багатодітних сімей, може забезпечити прогресивний розвиток держави і вибір найбільш оптималь-

- преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями учеников;

- управление и лидерство в обучении /2/.

География-предмет многогранный. Имеет тесную межпредметную связь. Поэтому помимо диалога на уроках географии немаловажное значение имеет развитие критического мышления. Критическое мышление по отношению к учащимся понимается как способность синтезировать информацию и идеи, способности к суждению о достоверности и относительной важности информации и идей, умение делать выбор в отношении своего обучения и ставить под сомнение идеи других /1, стр.127/.

Для достижения подобных амбициозных целей безусловно необходимо грамотное планирование уроков. Поэтапное планирование и последовательное воплощение элементов педагогической технологии должны быть, с одной стороны, воспроизведены любым учителем и, с другой, гарантировать достижение планируемых результатов всеми школьниками.

В качестве примера предлагаю план урока в 7-ом классе. В предыдущей теме (§59. Антарктида. Географическое положение. История открытия и исследования) на уроке сообщения и усвоения новых знаний учащиеся ознакомились с первой частью информации. Урок был построен на основе метода обсуждения с остановками с помощью эффективных вопросов. Обсуждения осуществляется в ходе просмотра мультфильма «Рассказы старого моряка». Главенствующими данным уроке были идеи модулей «использование информационных технологий в преподавании» и «преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями учеников».

Новая тема: §60. Природа Антарктиды.

Приступая к планированию системы уроков по теме, учителю географии необходимо изучить и учесть:

- своеобразие темы, степень ее изученности;
- место и роль данной темы в курсе, воспитании;
- уровень способностей учащихся данного класса, их познавательную активность;
- содержание учебного материала;
- поставит цель и задачи урока;
- определить соотношение самостоятельной и коллективно-распределительной работы на уроке, ее формы;
- выявит связь с предыдущим материалом;
- обозначит форму и тип урока;
- определить оптимальный набор приемов, методов и средств обучения.

Урок строится на основе всем известной структуры ТРКМ (вызов-осмысление-рефлексия). На этапе вызова можно использовать разные

направлення даної стадії в соответствии с темой или уровнем знаний учащихся определенного класса.

- Мотивационная
- (пробуждение интереса и побуждение к работе)
- Информационная
- (актуализация (вызов «на поверхность» уже имеющихся знаний)
- Коммуникационная
- (бесконфликтный обмен мнениями)

Я использовала приём «Верно – Не верно». Диктую 10 утверждений, касающихся темы. Можно включать вопросы с юмором. Учащиеся поднимают руку только если согласны с утверждением. На доске рядом с порядковым номером каждого вопроса пишу количество детей, согласных с утверждением. Данный метод способствует сохранению интереса к теме до конца урока, так как каждый желает узнать прав ли он.

Утверждения:

1. В Антарктиде ездят на дорогих машинах.
2. Антарктида – это пустыня.
3. В Антарктиде есть оазисы.
4. Все океаны омывают побережья Антарктиды.
5. Даже в Антарктиде есть действующие вулканы.
8. В Антарктиде холодно только из-за ее географического положения.
9. В Антарктиде давление высокое, т.к. материк выше всех остальных.
10. Озоновый слой над Антарктидой не подвержен истощению, т.к. в Антарктиде не работают фабрики и заводы.

Далее предлагается чтение текста. В ходе чтения с разных уголков класса раздаются реплики, вздохи или радостные голоса. То есть дети получают ответы на часть вопросов, которые возникли в ходе этапа вызова. Тем самым они даже сами не подозревая переходят в этап осмысления, самостоятельно усваивая новый материал. К тому же нелепые на первый взгляд утверждения оказываются актуальными именно для этой темы. Для данного этапа также можно использовать приём «Взаимоопрос», опять таки в зависимости от уровня и количества учащихся. Ученики читают параграф, останавливаясь после каждого абзаца, а потом задают друг другу вопросы. Можно задавать вопросы и учителю. При этом задача учителя – показать, что вопросы должны формироваться по сути излагаемого материала.

Рефлексия. Коммуникационная (обмен мнениями о новой информации). На этапе рефлексии возвращаемся к обсуждению утверждений в начале урока, тем самым обеспечивая повторное закрепление уже имеющихся знаний, а также информации по новой теме.

В ходе обсуждения возникает активная дискуссия и задача учителя заключается в обеспечении правильных выводов. Например, бурю эмоций и смеха вызвало 1-ое утверждение. Но при чтении текста дети узнают, что при

дії між членами сім'ї, різних форм насильства, помилок у сімейному вихованні, формування різних видів залежності у членів сім'ї, виявлення потенційно неблагополучних сімей. У роботі з багатодітною родиною соціальному педагогу необхідно сконцентрувати зусилля на пропаганді здорового способу життя, сприяти посиленню ролі батьків у вихованні дітей за допомогою залучення їх уваги до проблем дітей в сім'ї, школі, на вулиці. В якості однієї з форм соціально-педагогічної роботи можуть виступати лекторії, конференції для батьків із залученням фахівців з органів соціального захисту, охорони здоров'я, освіти [1, с. 96].

Однією з успішно застосовуваних технологій роботи соціального педагога з багатодітною сім'єю є соціально-педагогічне консультування. Це кваліфікована порада, допомога особам, які відчувають різні проблеми, з метою їх соціалізації, відновлення та оптимізації їх соціальних функцій, вироблення соціальних норм спілкування [5].

Представлені технології соціально-педагогічної роботи реалізуються у практичній діяльності соціального педагога шляхом використання різноманітних методів, прийомів та форм соціально-педагогічної роботи, вибір яких обумовлений переліком вищезазначених чинників.

Допомога соціального педагога багатодітним сім'ям в умовах загальноосвітнього навчального закладу може бути наступною:

- організація зустрічей батьків з фахівцями-психологами, медичними працівниками та працівниками правоохоронних органів;
- вирішення проблем організації праці та побуту, здорового способу життя;
- психолого-педагогічна допомога і освіта батьків (педагогічна просвіта);
- організація сімейних клубів, шкіл сімейного життя, недільних шкіл;
- психологічна корекція сімейних відносин в процесі сімейного психологічного консультування;
- підбір спеціальної літератури з питань статевого виховання дітей, медичних проблем;
- правове просвітництво в багатодітних родинах;
- консультації з питань професійної орієнтації підлітків;
- психотерапевтична допомога матерям та іншим членам родини;
- організація соціальним педагогом сприятливого соціального середовища в сім'ях;
- створення виробничих ділянок з метою забезпечення умов для здобуття дітьми деяких професійних навичок;
- збагачення вибору форм і видів дозвільної діяльності у навчальних закладах і за місцем проживання, секції, гуртки, «групи зустрічей»;
- квотування робочих місць для підлітків, що є важливою умовою ефективного успішного функціонування дитини в соціумі;
- організація системи допрофесійної освіти і додаткової соціальної освіти підлітків і молоді з багатодітних сімей (курси лекцій з

двищення ефективності педагогічних факторів. Стосовно багатодітних сімей технологія соціально-педагогічної діагностики має дуже важливе значення, оскільки вичленення і поглиблене вивчення основних проблем кожної конкретної сім'ї обумовлює подальшу ефективність соціально-педагогічної роботи з даною категорією сімей. На основі діагнозу виділяються пріоритети і здійснюється вибір у наданні тієї чи іншої соціально-педагогічної допомоги.

Реабілітаційна робота як напрям соціально-педагогічної роботи з даною категорією сімей спрямована на відновлення виховного потенціалу сім'ї, захист прав членів родини у кризових ситуаціях, зміну соціального та сімейного статусу окремих членів сім'ї [5, с. 25].

Наступний напрям – оцінка потреб сім'ї. Це процес збору, узагальнення й аналізу інформації щодо стану та життєвих обставин сім'ї з метою визначення необхідних видів соціальних послуг, соціальної допомоги, методів втручання, спрямованих на зміну ситуації в сім'ї чи поведінки її членів на краще [1, с. 96].

Розглянемо загальні положення соціальної адаптації. У ході соціальної адаптації здійснюється не тільки пристосування індивіда до нових соціальних умов, а й реалізація його потреб, інтересів і прагнень. Особистість входить у нове соціальне оточення, стає його повноправним членом, самостверджується і розвиває свою індивідуальність. Останнім часом особливої актуальності для соціальних педагогів придбала проблема дезадаптації дітей і підлітків. Особливе значення це має для багатодітних сімей, які часто мають малий виховний потенціал в силу ряду об'єктивних і суб'єктивних причин. Для багатодітних сімей в системі психологічної адаптації велику роль відіграють такі терапевтичні (психотерапевтичні) методи впливу, як дискусійна терапія, інтеракційно-комунікативні методи (психодрама, гештальт-терапія, трансактний аналіз), методи, засновані на невербальній активності (арт-терапія, музикотерапія, пантоміма, хореотерапія тощо), групові (індивідуальна) поведінкова терапія, сугестивні методи. Проведення подібних заходів необхідно для зняття емоційної напруги в багатодітних сім'ях, створенню позитивного емоційного настрою і умов для гармонійного розвитку всіх членів родини.

У роботі з багатодітними сім'ями певну позицію займає технологія соціальної терапії, як цілеспрямований процес практичного впливу відповідних державних структур, громадських організацій та об'єднань на конкретні форми прояву соціальних відносин або соціальної дійсності, тісно пов'язаних з психотерапією, в якій використовуються методи впливу на психіку. Ці дії засновані на психологічних теоріях і методах і включають в себе систематичні, цілеспрямовані заходи з надання допомоги особі або групі осіб у питаннях врегулювання почуттів, імпульсів, думок відносин і зняття психологічних симптомів, які викликають занепокоєння, дискомфорт у клієнтів [4, с. 208].

Напрямок профілактичної роботи з багатодітними сім'ями є одним з перспективних і важливих напрямів контрольно-корекційної діяльності в соціально-педагогічній роботі. Вона спрямована на попередження неконструктивної взаємо-

такої низької температурі, як в Антарктиді навіть металл стає хрупким, як скло. Соответственно транспортные средства должны быть изготовлены из специальных сплавов, устойчивых к низкой температуре и используют специальной горючее. С 3-м утверждением про оазисы не были согласны почти все. Но в Антарктиде действительно есть оазисы. Это береговые участки, которые в сезон антарктического лета освобождаются ото льда, успевают прогреться и здесь встречаются мхи, лишайники, микроскопические грибы и водоросли. В 8, 9, 10-ом утверждениях обеспечивается вызов уже имеющихся знаний из годового материала по теме «Климат».

Помимо повторного обсуждения на этапе рефлексии можно использовать вопросы Квинтилиана: Кто? Что? Где? Когда? Чем? Как? Почему?

Например: Кто открыл Антарктиду? Ученые каких стран ведут исследования здесь? Кто дошел до южного полюса? Что их поразило? Что произойдет если ледники Антарктиды растают? Где находится Полюс холода (какая станция)? Где находится самая большая часть шельфовых ледников? Когда открыли материк (век, дата)? Когда открыли большое количество станций в рамках «Международного геофизического года»? Сколько станций открыли? Как назывался древний материк, от которого отделилась Антарктида? Как можно одним словом охарактеризовать Антарктиду? Чем руководствуются власти государств, запрещая испытания любых видов оружия? Почему важно изучать Антарктиду? Почему Антарктиду называют «Материком науки и мира»? А вы бы хотели побывать там? Почему?

Использование идей модуля «Обучение критическому мышлению» весьма актуальны при изучении географии. И конечно они полностью соответствуют идеям Программы. Ведь ожидаемые результаты настоящей Программы заключаются в том, чтобы *ученики научились тому, как учиться*, и в результате могли стать независимыми, самомотивированными, увлеченными, уверенными, ответственными учениками с развитым критическим мышлением.

Такие кардинальные изменения в сфере образования, несомненно необходимы, ведь общество постоянно меняется, поэтому меняются и его потребности, следовательно, и методы обучения нужны новые, адаптированные для современного ученика.

Литература:

1. Руководство для учителя. Третий (базовый) уровень. Center of Excelens NIS, 2012 г
2. Сайт Центра педагогического мастерства. <http://www.tk.cpm.kz//>

К. филос.н. Пушкарева Т.В.,
Российский государственный социальный университет

НОВОЕ ПЛАТЬЕ КОРОЛЯ: ИЗ ОПЫТА ПРЕПОДАВАНИЯ ИСТОРИИ СОВРЕМЕННОГО ИСКУССТВА СТУДЕНТАМ НЕПРОФИЛЬНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В процессе преподавания предметов культурологического цикла (истории искусств, мировой художественной культуры) студентам непрофильных специальностей многим преподавателям приходится сталкиваться с одной специфической проблемой. Если изучение изобразительного искусства до Новейшего времени обычно вызывает не только интерес, но восторг и восхищение учебной аудитории, то приступая к изучению искусства модернизма и постмодернизма преподавателю каждый раз необходимо противостоять волнам спонтанно возникающего студенческого скепсиса: «я тоже так могу», «это может каждый ребенок», «бред больного воображения», «черный квадрат – искусство?!». Казалось бы, о вкусах не спорят? Но вот здесь спор о вкусах представляется принципиальным, более того, он имеет свою драматическую историю в искусствоведении [1]. И ситуация обучения, где преподаватель с позиции эксперта безуспешно пытается открыть студентам мир новых эстетических координат и противостоит скептически настроенной аудитории, до сих пор напоминает архетипичную историю о новом платье короля, где, как мы помним, события развиваются далеко не лучшим для эксперта образом.

Попытка преодолеть эту методическую, педагогическую, научную и, в определенном смысле, мировоззренческую сложность, на наш взгляд, может быть осуществлена путем использования демократического потенциала современного искусства, или путем превращения этого условного его недостатка в безусловное достоинство. Речь идет об освоении эстетики актуального искусства «изнутри»: путем осуществления дилетантских творческих инициатив.

В 2013/14 учебном году этот замысел удалось осуществить при изучении сюрреализма как художественного направления Новейшего времени на занятиях по истории искусства на третьем курсе студентов факультета искусств и социокультурной деятельности (специальность «НХК», музыкальная культура) РГСУ. Данный учебный модуль, введение которого в учебный процесс носило экспериментальный характер, состоял из трех частей. Первая включала лекционный материал, где проходило сравнение жизненного пути, творчества, эстетических установок ведущих представителей сюрреализма Сальвадора Дали и Рене Магритта, рассказывалось об общих чертах сюрреализма.

Вторая часть была посвящена проблемному анализу творчества современного шведского художника-сюрреалиста и художественного акциониста Рикарда Фореуса [2], который в рамках текущего художественного проекта «Свобода

місця її проживання: різних регіонів країни, міста чи села. Є істотні розбіжності між регіонами з високою народжуваністю, де таких сімей багато, і регіонами з низькою народжуваністю, де їх менше. По-третє, багатодітні родини незважаючи на наявність спільних проблем, значно відрізняються один від одного [2].

Положенням багатодітних сімей, їхні проблеми в сучасних умовах вивчали багато дослідників. Проблемами надання соціально-педагогічної допомоги багатодітним сім'ям займалися Г. Осадча, М. Зирянова, які досліджували психологічні особливості соціалізації дітей з багатодітних сімей; Г. Дмитрієв, Е. Караєва займалися розробкою форм і методів соціально-педагогічної роботи з багатодітною родиною; А. Антонов і В. Медков – досліджували соціальні проблеми багатодітної сім'ї; Ф. Навіл – охарактеризував розвиток особистості дитини в багатодітній сім'ї.

Але аспект роботи соціального педагога з багатодітними сім'ями в умовах загальноосвітньої школи ще недостатньо досліджений, що і дозволило нам сформулювати тему статті «Сутність і зміст соціально-педагогічної роботи з багатодітними сім'ями в умовах загальноосвітнього навчального закладу». Очевидно, що зараз стоїть гостро потреба в наданні допомоги багатодітній сім'ї і однією з форм такої допомоги повинна бути соціально-педагогічна робота.

Мета статті – розкрити сутність та напрями соціально-педагогічної роботи з багатодітними сім'ями в загальноосвітньому навчальному закладі.

Робота з сім'єю – одна з найбільш традиційних з усіх форм соціально-педагогічної роботи. Соціально-педагогічна робота з багатодітними сім'ями – це різновид соціально-педагогічної діяльності, який здійснюється у певній соціальній інституції та який спрямований на точно визначений об'єкт впливу; діяльність із надання різного роду захисту, допомоги та підтримки дитини, сім'ї у складних життєвих ситуаціях [5].

Соціально-педагогічна робота поєднує в собі кілька аспектів, котрі характеризують її як єдність таких складників: надання допомоги окремій людині чи групі людей (сім'ї), які опинилися в складній життєвій ситуації, шляхом підтримки, консультування, реабілітації, патронажу та інших видів соціальних і психолого-педагогічних послуг, актуалізація потенціалу самопомоги осіб, які опинилися в скрутній ситуації.

Соціально-педагогічна робота з багатодітною сім'єю складається з певних технологій, які будуються за наступними напрямками.

Соціально-педагогічний моніторинг сім'ї – це науково обґрунтована система періодичного збору, узагальнення та аналізу інформації про процеси, які відбуваються у сім'ї, прийняття на цій основі стратегічних та тактичних рішень.

Серед різних технологій соціально-педагогічної роботи з багатодітною родиною особливе місце відводиться діагностиці. Технологія соціально-педагогічної діагностики – спеціально організований процес пізнання, в якому відбувається підбір інформації про вплив на особистість і соціум соціально-психологічних, педагогічних, екологічних і соціологічних факторів з метою пі-

Ткаченко Ю. М.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З БАГАТОДІТНИМИ СІМ'ЯМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Проблеми багатодітної сім'ї стають дуже актуальними на сучасному етапі розвитку суспільства. Соціально-економічна криза попередніх років спричинила суттєве зниження життєвого рівня переважної більшості населення, зростання безробіття і неповної зайнятості, розшарування суспільства на багатих і бідних, погіршення структури споживання більшості сімей, і найбільш уразливими виявилися родини з низьким рівнем доходів, однією з яких є багатодітна сім'я.

Законом України «Про охорону дитинства» визначено, що багатодітна сім'я – сім'я, в якій подружжя (чоловік та жінка) перебуває у зареєстрованому шлюбі, разом проживає та виховує трьох і більше дітей, у тому числі кожного з подружжя, або один батько (одна мати), який (яка) проживає разом з трьома і більше дітьми та самостійно їх виховує [3].

Багатодітна сім'я – це складна соціальна система, якій притаманні риси соціально-виховного інституту і малої соціальної групи. Це той прошарок суспільства, який намагається зберегти сімейність незважаючи ні на які світові фінансові кризи, але ж у цих сімей не менше проблем, ніж у інших.

Увага до багатодітних сімей в даний час пояснюється тим, що в умовах поглиблення соціально-економічної кризи вони займають одне з перших місць серед інших соціально незахищених категорій населення. Багатодітні родини мають найвищий рівень бідності, що підтверджує весь комплекс індикаторів моніторингу бідності, що базується на показнику наявних ресурсів цих сімей, вони потрапляють в число бідних. Дефіцит доходів у багатодітних вище середньоукраїнського рівня в 1,5 рази від величини прожиткового мінімуму.

Багатодітні сім'ї зберігають високі ризики бідності, особливо в тому випадку, якщо такими є неповні багатодітні сім'ї. Крайня бідність характерна для третини багатодітних сімей, що в 4 рази частіше, ніж у сімей з 1-2 дітьми [4, с. 197].

Багатодітні родини відносяться до групи соціального ризику, оскільки широкий спектр причин, що викликають дисфункцію сімейних відносин, роблять їх соціально вразливою категорією населення.

Дана категорія сімей має як свої специфічні проблеми, так і ті, які властиві будь-якій іншій сім'ї (з однією чи двома дітьми, неповної сім'ї та ін.), проте в ній вони протікають значно важче. Специфіка проблем багатодітної сім'ї полягає у тому, що, по-перше, говорячи про дану категорію сім'ї треба мати на увазі не тільки проблеми, що виникають в ній самій, але і проблеми дітей, які проживають у таких сім'ях. По-друге, проблеми багатодітної сім'ї різняться в залежності від

и ценности» летом 2013 года посетил Москву и Алма-Ату, где прошла его персональная выставка. Студенты в процессе дискуссии попытались понять, как в работах классиков и современных художников реализуется один из творческих методов сюрреализма: увидеть вещи в непривычном свете, изменить контекст восприятия вещи и тем самым ощутить новые границы своей свободы.

Третья часть модуля носила творческий характер. Студентам было дано задание на основе художественного осмысления деталей обстановки аудитории (следуя принципу современных художников-сюрреалистов «использовать обычные вещи в необычном контексте»), создать два произведения искусства: в духе Дали и в духе Магритта. Произведение искусства могло быть представлено в виде объекта художественного конструирования, рисунка, схемы или просто в виде словесного описания по принципу «важнее придумать, чем исполнить». Публичная презентация созданных художественных произведений предполагала первоначальную коллективную интерпретацию произведения аудиторией и затем уже представление авторских комментариев к своему произведению искусства [3].

Именно третья часть учебного модуля позволила выполнить стоящую задачу перед преподавателем: дать почувствовать эстетику современного искусства «изнутри», освоить новые эстетические координаты путем акта творчества, дать представление о новых измерениях мира и искусства, обогатить повседневное творческое видение, пробудить интерес и уважение к экспериментальным практикам в области изобразительного искусства. Сам процесс презентации, носящий характер своеобразной загадки («Что я здесь имел в виду?») и коллективного «отгадывания» и ассоциирования, превратился также в своего рода произведение искусства, носящее черты перформанса и хэппенинга. Тезис же о том, что «я так сам могу», часто звучащий при обсуждении произведений современного искусства, оказался, по признанию самих студентов, иллюзорным: создание своего произведения искусства потребовало от них неожиданных затрат психической, интеллектуальной энергии и определенных художественных навыков. Даже дилетантом в сфере актуального искусства оказалось стать непросто.

Література.

1. Лившиц М. Почему я не модернист? Философия. Эстетика. Художественная критика. М.: Искусство-XXI век, 2009.
2. Сайт художника Рикарда Фореуса (Швеция). URL: www.rikard.yolasite.com
3. Творческие работы студентов третьего курса факультета искусств и социокультурной деятельности РГСУ («НХК», музыкальная культура), созданные в рамках дисциплины «История изобразительного искусства» в 2013/14 учебном году. Экспериментальный учебный модуль «Сюрреализм».

URL: http://kafedra-klt.narod.ru/index/raboty_studentov_ruk_pushkareva_t_v/0-31

Тебенова К.С.¹, Олжабаева А.Т.²

Карагандинский государственный университет им. Е.А.Букетова¹,
специальная школа-интернат №3 для детей с ОВР², Казахстан

КОРРЕКЦИОННАЯ РАБОТА ПО ФОРМИРОВАНИЮ САМОСОЗНАНИЯ УМСТВЕННО ОТСТАЛЫХ УЧАЩИХСЯ СТАРШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Известно, что самосознание возникает и развивается на основе такой практической деятельности ребенка, которая предполагает его собственную активность и сотрудничество с окружающими людьми, а система воспитания и образования играет в этом процессе решающую роль. Экспериментальные данные ряда авторов показывают, что образ «Я» как совокупный продукт информации, полученной в общении и через личный опыт, представляет собой сложное единство осознаваемого и неосознаваемого, устойчивого и изменчивого, реального и воображаемого, в котором выделяют показатели: когнитивная сложность; отчетливость; последовательность. Развитие самосознания является центральным психическим процессом переходного возраста, поэтому очень важно развить, сформировать самосознание умственно отсталых подростков, лишенных родительского попечительства.

В настоящее время в литературе отмечаются разрозненные сведения об изучении самосознания умственно отсталых детей, лишенных родительского попечительства и воспитывающихся в учреждениях интернатного типа. Поэтому, целью нашего исследования явилось определение оптимальных путей и условий формирования самосознания умственно отсталых подростков, проживающих в учреждениях интернатного типа и лишенных родительского попечительства. На первом констатирующем этапе исследования осуществлялось выявление уровня сформированности самосознания по следующим критериям: «Я – прошлое» – каким был; «Я – реальное» – есть сейчас; «Я – динамическое» – стараюсь быть; «Я – идеальное» – должен стать, выбор которых обусловлен тем, что сложным является осознание своей преемственности, устойчивости своей личности во времени. В данном контексте были применены следующие методики: проективного рисунка «Я в прошлом, настоящем, будущем» и анкетирование. При анализе результатов методики: проективного рисунка учитывались величина изображения, наличие и особенности изображения деталей, цветовое оформление, количество нарисованных людей. Как было выявлено, прошлое и настоящее время нарисовали 100% испытуемых. При анализе последовательности выполнения задания на рисование во время трех было обнаружено, что легче всего детям было нарисовать свое прошлое, сложнее – настоящее и наибольшие затруднения вызвало рисование своего будущего, что полностью подтверждает тезис о том, что восприятие времени подростком еще остается дискретным и ограничено

барысында білімді игеруге жол ашу. Келешек ұрпақтың жеке тұлға болып қалыптасуында өзгетілді дәрісханада қазақ тілін оқыту әдістемесінің негізін айқындап және оны ұтымды пайдалану – бүгінгі күн талабынан туындап отырған өзекті мәселе ретінде төмендегідей ұстанымдарға жауап беруі тиіс:

- ұлттық білім беру жүйесінің даму бағыттарын айқындай отырып, қазақ тілін өзгетілді дәрісханада оқытуды жаңа сапаға жеткізу қажеттілігі;
- білім мазмұнын байыту, оқыту процесін жетілдіру, жаңа педагогикалық технологияларды жиі пайдалану;

- жан-жақты дамыған, рухани жетілген жас маманды қалыптастыру;
- студенттердің қазақша сөйлеуін дамыта оқыту мен тәрбиелеу идеясына негіздеу;

- мәтіндердегі танымдық, кәсіби, тәрбиелік, ғылыми тұрғыдан қолданылған мәтіндерді игерту арқылы сөйлеу дағдысын жетілдіру;

- студенттердің сөздерді орынды қолданып, сөйлеу мәдениетін жетілдіру, сөз байлығын арттыру, әдеби нормаға сай сөйлеуге дағдыландыру, тілді үйренуге деген танымдық қызығушылығын арттыру.

Қорыта айтқанда, қазақ тілі сабақтарының түрін әр түрлі технологиялық жүйелер негізінде құру арқылы оқу материалына деген студенттің ынтасын, ой белсенділігін арттыру, ақпаратты саралау, өзінше пайымдау қабілетін дамыту, өз ойын ашық та батыл айту машығына дағдыландыру, студент бойына қажетті іскерлік дағдыларды жетілдіруде маңызы ерекше. Әдіс-тәсілдер оқытушыны шығармашылық қатынасқа жетелейді, әрбір сабаққа дайындықтың күрделі де жауапты жұмыс екенін сезінуге мүмкіндік береді, оқулықтағы материалмен ғана шектелмей, материалды кеңінен, тереңінен түсіну қажеттігі туындайды, студенттердің танымдық және ақыл қабілетін белсендіріп, өз бетімен шығармашылық жұмыс істеуге үйрету үшін жаңа әдіс-тәсілдерді сараптап қолдануға, олардың беретін нәтижесі туралы тұжырымдама жасауға, оқытушының өз шеберлігін, дайындығын, тәжірибесін толықтырып шыңдауға, үнемі максатты түрде жұмыс істеуге үйретеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Құрманбаева Ш.Қ. Қазақ тілін мемлекеттік қызметшілерге жеделдете оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері.- Алматы, 2009.

2. Қадашева Қ. Жаңаша жаңғыртып оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері.-Алматы, 2001.

3. Оразбаева Ф. Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі.- Алматы, 2000.

4. Құрман Н. Жаңа педагогикалық технологиялар жүйесіндегі қазақ тілінен сабақ үлгілері.-Алматы, 2001.

5. Оқыту әрдісінде педагогикалық технологияларды пайдалану// Білім берудегі менеджмент.-Алматы, 2006.

6. Мемлекеттік тілді оқытуды жетілдірудің өзекті мәселелері.- Алматы, 2004.

Сабақтың тақырыбы мен мақсатына, оқу материалының мазмұны мен көлеміне, студенттердің дайындық дәрежесіне сәйкес, сабақтың құрылысы мен оқу әдісін ұдайы толықтырып отыруды оқытушы өзі белгілеп, өзі таңдап алады.

Оқыту әдісін таңдауға ықпал ететін шарттар:

1. Оқыту әдістерін оның мақсат-міндеттеріне, студенттердің жас және таным әрекетінің ерекшеліктеріне сай қолдану;

2. Оқу орнының материалдық – техникалық негізін ескеру;

3. Оқытушының шығармашылығы және шеберлігі.

Оқытудың нәтижелі өтуіне негіз болатын тәсілдер-сабақ мақсатының айқындығы, оқу материалын баяндауда негізгі идеясының нақтылығы немесе студенттердің іс-әрекетінің анықтылығы-оқыту мақсатына жету үшін мүмкіндік береді. Әлемдік деңгейдегі білім берудің қазіргі принципі білім беруде нәтижеге бағдарлау, оқытуды студенттің жеке тұлғасына бағыттау, ал оқыту әдістерін тұлғааралық қарым-қатынастарға бейімдеу болып отыр. Демек, студент білімді дайын күйінде оқытушы түсіндірмесінен алмай, өзінің өмірлік тәжірибесіне сүйену арқылы танымдық шығармашылық тапсырмаларды орындау негізінде алуы тиіс. Нәтижесінде студенттің дүниетанымы кеңейіп, өзіндік пікірі мен көзқарасы қалыптасуы керек. Осы бағытта студенттердің белсенділігін арттыруға мүмкіндік беретін әдістемелік тәсілдер интерактивті деп аталып жүр. Интерактив – ағылшынның «өзара әрекет» деген сөзі. Демек, интерактивті оқыту әдістері тұлғааралық қарым-қатынасқа негізделіп отырып, жеке тұлғаны дамытуға бағытталады қазіргі білім беруді қанағаттандырады. Сонымен бірге, сапалы білім алудың алғышарттары болып табылатын таным белсенділігі мен ізденіс дербестігін қалыптастырып қана қоймай, ары қарай дамытады. Психологиялық тұрғыдан алғанда, интерактивті оқытудың нәтижелілігінің сыртқы көрсеткіштері ретінде студенттердің топтық жұмыс ережелерін қабылдай отырып, нақты мақсаттар қоюға үйренуін, оқу топтарының жасақталып, қажетті оқу кеңістігінің қалыптасуын, ал табыстылығының ішкі көрсеткіштері ретінде олардың таным белсенділігі артып, жаңаша оқуға дайындықтарының жетіліп, өзара әрекеттесу дағдыларының дамып, ынтымақтастық ұжымның қалыптасуын айтуға болады. Жалпы алғанда, интерактивті оқытудың басты шарттары қауымдастық пен бәсекелестік болып табылады. Психолог-ғалымдардың айтуынша, бала білімді төрт түрлі жағдайда алады екен: дайын білімді қабылдап алу, зерттеу барысында жаңалық ашу, әр түрлі жағдайда әсерді сезіну және синтез арқылы бұйым құрастыру немесе өнім жасау. Интерактивті оқыту әдістері студенттерге рольдік ойындар арқылы әр түрлі жағдайда әсерді сезінуге жол ашады, әр түрлі білімдерді синтездеу кезінде шығармашылық өнім жасауға жағдай жасайды, дегенмен түрлі ситуациялар мен мәліметтерді талдап, сараптап, зерттеу барысында жаңалық ашуға көбірек мүмкіндік береді. Ең бастысы, мұнда мәселені шешу процесі жауапқа қарағанда маңызды екендігін түсіну қажет. Бұл интерактивті әдістің негізгі мақсаты – тек акпаратты беру ғана емес, студенттерге жауаптарды өз бетінше табу дағдысын меңгерту екендігімен байланысты. Оқытуды ұйымдастырудың төрт түрлі бағыты бар екені білгілі: студентке жеке өздігінен ізденуге мүмкіндік беру, оларға топтасып оқып-үйренуге жағдай жасау, өздерін-өздеріне немесе өзара бағалату және іс-әрекет

непосредственным прошлым и настоящим, а будущее представляется ему смутно [1, 2]. Анализ величины нарисованных людей свидетельствовал о самооценке данной категории детей. Как показали результаты исследования у 50% испытуемых отмечалась заниженная самооценка и их рисунки были мелкими, в нижней части листа. У 30,4% – завышенная самооценка: рисунки у них крупные, занимали весь лист и у 19,6% – объективная самооценка.

В прошедшем времени дети изображали себя по-разному. 30,4% испытуемых не дифференцируют прошедшее и настоящее время. С помощью цветового теста Люшера были интерпретированы результаты выбора цветов карандашей при рисовании. 60,9% испытуемых рисовали себя серым карандашом, что говорит о желании отгородиться от всего стеной, оставаться свободным от любых обязательств и ни во что не быть вовлеченным, таким образом защитить себя от любых внешних влияний и воздействий. Серый цвет является компенсаторным. По 17,4% испытуемых в основном использовали красный и желтый цвета. Красный означает жизненную силу, стремление получать результаты, добиваться успеха, жадное желание иметь все то, что придает глубину бытия и полноту переживаниям, побуждение к активному действию, к спорту, борьбе, а красный – желание освободиться и надежду на большое счастье или ожидание его.

При изображении себя в настоящем времени дети проявили фантазию, их рисунки были разнообразны. При этом большинство (47,8%) испытуемых изобразили лишь свой внешний вид без каких-либо действий, ситуаций, а 17,4% – играющими на футбольном поле, 8,7% – рядом с футбольным полем. Столько же детей (8,7%) нарисовали себя изолированными в доме, что говорит о погруженности в себя, одиночестве, нежелании раскрыться. При этом, при рисовании были использованы следующие цвета: 41,3% детей выбрали серый 17,4% – красный, 19,6% – коричневый цвет, что говорит о людях, выселенных и не имеющих корней, лишенных своего домашнего очага, перспектив на обретение безопасности и физической удовлетворенности. Анализ деталей рисунков свидетельствует о недостатке жизненности, эмоциональной зависимости, погруженности в себя, неуверенности в себе, страхах, враждебно-мнительных установках, недостаточном осознании своей неполноценности. Дети управляют сильная потребность к лучшей приспособляемости в социальных отношениях с чувством неадекватности и склонностью к импульсивному поведению.

Много затруднений у детей вызвало рисование себя в будущем времени, на это ушло больше времени, чем на предыдущие этапы. 47,8% детей нарисовали будущее время ничем не отличающимся от остальных, что свидетельствует о несформированности временных представлений. Для 17,4% детей будущее выражается лишь в изменении возраста. 13% детей отказались вообще рисовать, что говорит о боязни будущего. Серый цвет выбрали при рисовании 56,5% испытуемых, красный – 17,4%, синий – 10,9%, коричневый – 15,2%. Некоторые элементы рисунков свидетельствовали о нежелании раскрыть себя, погруженности в себя, упрямстве, привязанности, сильной потребности к

независимости, стремлении к ней, отсутствии личного равновесия, желании завладеть чем-либо, чувстве вины.

Результаты анкетирования позволили судить о низком уровне сформированности самосознания умственно отсталых подростков, лишенных родительского попечительства, что выразилось в завышенной самооценке, недостатке жизненности, эмоциональной зависимости, погруженности в себя, неуверенности в себе, страхах, недостаточном осознании своей неполноценности. Такие дети не дифференцируют прошедшее, настоящее, будущее времена, у них отсутствуют представления о своем будущем, о профессиях в общем.

На следующем этапе исследования осуществлялось формирование самосознания умственно отсталых подростков по методикам, направленным на: формирование самосознания, индивидуальное утверждение, подтверждение себе и миру, что они есть, проявление инициативы, объединение детей, формирование представлений о себе, коррекцию временных представлений. Данная работа осуществлялась в урочное и внеурочное время. Методологической основой для коррекционной работы стали психологические игры и упражнения, описанные К. Фопелем [3]. Были использованы игры «Метафоры», «Автопортрет», «Телефакс», «Передача ритма», «Интервью», «Эпитеты», «Крик», «Быть в центре», «Учимся ценить индивидуальность», «Воспоминания детства», «Спиной к спине», «Я – это я», «Кто родился в мае ...», «Кроссворд», «Категории», «Правда или ложь», а также в работе были использованы методы написания писем и сочинений.

Как показали результаты повторного констатирующего исследования, последовательность выполнения задания на 1-3 этапах была следующая: большинство 82,7% испытуемых рисовали прошедшее время, 82,7% испытуемых – настоящее, и 95,7% – будущее, соответственно. При этом, после коррекционно-образовательных занятий в 2,6 раз увеличилось количество детей, имеющих объективную самооценку (50%), в 1,7 раз снизилось количество детей, которые не старались всем понравиться (21,8%), в 2 раза снизилось количество детей, которые не хотели быть скромными (15,2%). Вместе с тем, снизился процент несформированности самосознания: «Я – прошлое» – на 15,2%, «Я – реальное» – на 43,4%, «Я – динамичное» – на 34,8%, «Я – идеальное» – на 43,4%. Дети стали делать акцент на личностные качества, нежели на описание лишь внешности. Дети больше говорили о будущем, о профессии. У детей с низкой самооценкой она повысилась, исчезли страхи. Произошли изменения и в эмоционально волевой сфере: дети стали более спокойными, рассудительными, менее агрессивными. Улучшились взаимоотношения в детском коллективе, дети стали сплоченнее, увереннее в себе, подтверждением чего стала победа в интеллектуальном конкурсе над детьми старшего класса именно за счет слаженных, совместных действий.

Таким образом, как показали результаты повторного констатирующего исследования, специально организованная работа, включающая тренинги и игры, написание писем, сочинений, проведение бесед, релаксации, создает благоприятные условия для формирования самосознания у умственно отсталых

логикалық жағынан терең болғаны абзал. Бірнеше мәселердің басын қоспай, әр тарау бойынша жеке маңызды әрі күрделі сұрақтар берілгені дұрыс. Бір тақырыпқа байланысты берілетін сұрақтардың танымдық сипатын әр деңгейге құрып, бірде күрделі, бірде жеңіл болғанын қадағалау керек. Неге десек, мұндай ұсынылатын жұмыс түрі студенттің ойлау дәрежесі мен логикалық таным қабілетін жетілдіруге бағытталады.

Бүгінгі оқыту жүйесінде әртүрлі жаңа технологиялар пайдалану, байқау тәжірибесіне еніп, өздерінің ұтымды да оңтайлы нәтижелерін ұсынуда. Әсіресе, қазақ тілі пәні бойынша оқытушылар жанару процесстерін қызу қолдап, жаңалықтарды орайлы қабылдап, оларды практика жүзінде сынау, ұтымды қолдандуда зор белсенділік танытуда. «Педагогикалық технология практикада іске асатын нақты педагогикалық жүйе, жоба» (В.Л.Беспалько) деген анықтама берілген. Ал, педагогикалық жүйені қалыптастыруға ықпал ететін арнайы ұйымдастырылған әдіс-тәсілдер деп қарастырады[1:12].

Әдіс – оқу-тәрбие жұмыстарының алдында тұрған міндеттерді дұрыс орындау үшін мұғалім мен оқушылардың бірлесіп жұмыс істеу үшін қолданатын тәсілдері. Әдіс арқылы мақсатқа жету үшін істелетін жұмыстар ретке келтіріледі. Оқыту әдістері танымға қызығушылық туғызып, студенттің ақыл-ойын дамытады, ізденуге, жаңа білімді түсінуге ықпал етеді. Оқытуда ең басты нәрсе – студенттердің танымдық жұмыстары. Оқыту әдістері ең анық фактілерді білуді қамтамасыз етеді, теория мен тәжірибенің арасын жақындатады.

Тәсіл – оқыту әдісінің элементі. Жоспарды хабарлау, студенттің зейінін сабаққа аудару, олардың оқытушы көрсеткен іс-қимылдарын қайталауы, ақыл-ой жұмыстары тәсілге жатады. Тәсіл оқу материалын түсінуге көмектеседі.

Оқыту тәсілдерінің түрлері:

- ой, зейін, ес, қабылдау, қиялды жақсарту тәсілдері;
- мәселелі жағдаят тудыруға көмектесетін тәсілдер;
- студенттердің сезімдеріне әсер ететін тәсілдер;
- жеке студенттер арасындағы қарым-қатынасты басқару тәсілдері.

Сонымен, тәсілдер оқыту әдістерінің құрамына кіреді, әдістің жүзеге асуына көмектеседі.

Оқыту әдістерінің басты қызметі – оқыту, ынталандыру, дамыту, тәрбиелеу, ұйымдастыру.

Оқыту құралдары – білім алу, іскерлікті жасау көзі. Олар: көрнекі құралдар, оқулықтар, дидактикалық материалдар, техникалық оқыту құралдары, оқу кабинеттері, зертханалар, ЭЕМ және ТВ, нақты объектілер. Алайда, оқыту әдісін таңдау – күрделі процестің бірі. Кейбір әдістерді қолданды біржақты асыра сілтеушілікке жол бермеу керек. Әр тақырып оқытудың ерекше тәсілдері мен жолдарын талап етеді. Сондықтан, оқытуда әр түрлі әдістерді қолдану қажет.

Қисын ұғымы тікелей дәл ойлау, дұрыс пікір алмасу заңдылықтарын үйрететін ғылым саласы. Сөйлемнің стильдік әрі мазмұндық тұрғыдан дұрыс құрылуын зерделеу және түрлі тілдік фактілерді нақтылығын қарастыратын бұл ғылым саласы студенттің сауаттылық және ой қорыту, шешім шығару сияқты ой қабілеттерін белсенді күйге түсіреді.

Қазақ тілін оқыту әдістемесіне қойылатын талаптар деңгейі білім мазмұнының дидактикалық сарыны мен ғылыми өзектілігін, практикалық дағдысын дұрыс жолға қою мәселесімен ұштасып жатады. Қазақ тілінің оқыту әдістемесі лингвистика саласының әр алуан заңдылықтары мен ғылыми негізін, грамматикалық аксиомалар мен теориялық – практикалық білім мазмұнын игерту негізінде құрылуы тиіс. Әдіс-грк тілінен енген сөз. Оның бастапқы ұғымы «зерттеу» деген мағынаны білдіреді. Бертін келе алғашқы мағынасы кеңейіп, «белгілі бір пәнді оқытудың әдісі» дегенді білдіреді. Әдіс қазақ тілінен теориялық білім берудің тәсілдерін, соған байланысты практикалық дағды мен тәлім-тәрбие берудің амалдарын саралайды, соны іс-тәжірибе жүзінде іске асырудың тәсілі мен жолдарының дәл жүйесін көрсетеді. Әдістің теориялық мақсаты білім берудің мақсатына негізделеді де, әр алуан жұмыс жүйесі арқылы жүзеге асады. Қазақ тілінен білім беру әдістері сан алуан. Осы әдістерді жіктеп көрсетудің мәні ерекше. Жіктеп көрсетуде, біріншіден, студентке берілетін білімнің сапасы артады, екіншіден, жүргізілетін жұмыстың дәлдігі нығаяды, үшіншіден, оқытушының атқаратын жұмысы жеңілдейді. Білім беру әдістерін таңдап қолдану, оны қай уақытта іске асыру және білім беру әдістерін қай материалға байланысты сұрыптап алу методиканың қиын әрі күрделі мәселелері.

Қазақ тілін саралай және кіріктіре оқыту әр түрлі деңгейде жүзеге асады және оның нақты және айқын шектемесі болады.

Қазақ тілін оқытып үйрету кіріктіре оқыту ұстанымы арқылы да жүзеге асады. Ол ана тілімізді оқытып үйретуде тіліміздің барлық салаларын, яғни фонетика, лексика, грамматиканы жеке-жеке алып оқытудың емес, керісінше, оларды кіріктіре оқытып үйретуді көздейді. Студенттер оларды белгілі бір сөйлеу жағдайында нақтылы сөздерді, сөз тіркестері, сөйлемдер, сұхбаттық бірліктер, тұтас тіркестер, сондай-ақ мәтіндер ішінде қолдана отырып, сөйлеу әрекеті барысында тез меңгереді.

Қазақ тілін оқытып үйретуде ауызша тілдесімді жетістікпен меңгеруге мүмкіндік беретін тыңдалымға ерекше көңіл бөлінетіні белгілі. Сондықтан алғашқы сабақтан бастап студенттердің таңдап отырған мәтінінің мазмұнын аудармасыз түсіну дағдысын, сөйлеу тілін тыңдап қалыптастырған дұрыс. Студенттердің сөйлеу тілін дамытатын әр түрлі дыбыстау, техникалық құралдарын қолдану тиімді. Ал, студенттерге қойылатын талап, олардың ойының дәлдігі мен нақтылығы әрі сөздік қорының кең болуы, жай сөйлем немесе құрмалас сөйлем құрылысына негізделген сөйлем түрлерін құрай білуі, берілген ақпаратты сын тұрғысынан саралауға, ой-тұжырым жасауға белсенді болуы қажет. Студенттерге қойылатын сұрақ мағынасы жағынан дәл, анық,

подростков, воспитывающихся в учреждениях интернатного типа и лишенных родительского попечительства. При этом, возникает необходимость тесной взаимосвязи с психологом, социальным педагогом, учителями, воспитателями в условиях школы-интерната.

Все вышеуказанное позволило сформулировать следующие рекомендации по формированию самосознания:

- деятельность, направленную на формирование самосознания умственно отсталых подростков, нужно осуществлять с учетом особенностей их психофизического развития и индивидуального, дифференцированного подхода;

- работа воспитателей должна быть направлена на то, чтобы научить детей дифференцировать прошлое, настоящее и будущее, расширить запас представлений о своем будущем, профессиях. Данная работа должна проводиться в виде тренингов, игр, бесед, релаксационных упражнений. Рекомендуется частая смена обстановки для проведения занятий: в помещении, на улице, на экскурсии;

- коррекционную работу с указанными детьми, направленную на осознание ребенком собственного «Я», формирование навыков самоанализа и самоконтроля. систематически должен проводить психолог и социальный педагог.

Литература:

1. Дети-сироты: консультирование и диагностика развития / под ред. Е. А. Стребелевой. – М.: Просвещение, 2008. – 188 с.
2. Буянов И. И. Ребенок из неблагополучной семьи: записки детского психиатра. Книга для учителей и родителей. – М.: Просвещение.
3. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения. – М.: Генезис, 2009. – 141 с.

Д.м.н. Тебенова К.С., к.м.н. Ахметова Н.Ш., Минасипова А.Б.
Карагандинский государственный университет им. Е.А.Букетова,
специальная школа-интернат №3 для детей с ОВР, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ЭЛЕМЕНТАРНЫХ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ У УМСТВЕННО ОТСТАЛЫХ УЧАЩИХСЯ

Развитие математических представлений в дошкольном возрасте закладывает фундамент обучения математике во вспомогательной школе, способствует коррекции различных сторон познавательной деятельности умственно отсталого ребенка. Элементарные математические представления необходимы для развития игровой, конструктивной, трудовой деятельности.

Обучение умственно отсталых дошкольников основам математики является наиболее трудным разделом, требующим большой настойчивости, четкой системы и последовательности.

Работа по усвоению счета и математических представлений для всех умственно отсталых детей очень трудна, с одной стороны, в силу их основного дефекта: нарушения познавательной деятельности, а также в связи со вторичным недоразвитием речи, она бывает трудна и из-за характерных для многих из них нарушений эмоционально-волевой сферы, целенаправленной деятельности и других дополнительных дефектов; с другой стороны, эти трудности связаны с характером самого материала, требующего большей, чем в других разделах, отвлеченности, обобщенности, усиленной сосредоточенности внимания, понимания отношений между предметами и их частями, то есть напряжения познавательной, мыслительной деятельности [1].

В то же время эти занятия имеют коррекционное и развивающее значение именно потому, что они предъявляют требования к познавательной деятельности и формированию высших психических функций умственно отсталых детей.

Необходимость коррекции познавательной деятельности умственно отсталых детей позволила считать проблему формирования элементарных математических представлений у дошкольников-олигофренов актуальной, так как исследования в области формирования элементарных математических представлений у детей непосредственно связаны с практикой и дают научные способы решения ее важнейших проблем. Разрабатываемые содержание, методические приемы, дидактические средства и формы работы находят применение в практике формирования элементарных математических представлений у детей. В данном контексте нами был изучен уровень сформированности математических представлений у детей дошкольного возраста с умственной отсталостью и развитие их посредством внедрения программы экспериментального обучения.

В экспериментальной работе принимали участие 30 детей дошкольного возраста с умственной отсталостью в стадии дебильности, из которых 15 детей (50%) составили основную, где были использованы занятия по формированию элементарных математических представлений и 15 детей – контрольную сравнительную (50%) группы. С учетом требований программы на четвертом году обучения было проведено 96 занятий в год (по 3 занятия в неделю).

На основании проведенных наблюдений, бесед, изученной документации был разработан эксперимент по обучению детей элементарным математическим представлениям, умениям и навыкам. В начале четвертого года обучения, перед серией занятий, проводился первичный экспериментальный срез знаний, умений и навыков детей. Исследования проводились индивидуально с каждым ребенком в кабинете дефектолога, где проходили занятия детей по формированию элементарных математических представлений, то есть обстановка для детей была привычной. Давалась установка на обследование: «Сейчас мы с тобой будем считать, играть. Докажи, что ты умеешь». Обследовались знания детей по

табылатыны белгілі. Қазақ тілін оқыту методикасы педагогика ғылымдарының күрделі бір саласы және қоғамдық ғылымдар қатарына жатқызылады. Қазақ тілін оқыту методикасындағы білім беру әдістері және олардың құрылымдық элементтері жаңарып, үнемі үздіксіз жетіліп отырады.

Қазақ тілінен білім мен практикалық дағды беруде жиі іске асырылатын принциптің бірі – ғылыми принцип. Студенттерге берілетін білімнің барлығы лингвистикаға байланысты қаралады. Тілдің ең негізгі өзіндік белгілері оқытушы елегінен өткізіліп, студенттер ойына, білім дәрежесіне сай сипатталады. Сондықтан қазақ тілі тақырыптарын меңгеруде дидактикалық принциптер мен психологиялық қағидалар да ескеріледі.

Жүйелі принцип – жаңа материалды түсіндіруде, білім мен дағдыларды бекітуде, біркөк сабақ құрылымында, білім мен дағдыларды тексеруде, пысықтау мен қайталауда, үй тапсырмасын беруде және оны тексеріп, еске түсіруде іске асырылатын ұстаным. Студенттердің алған теориялық білімін қалыптастыру мақсатында тақырыптың психологиясына сай практикалық дағдылар жүйесі ескеріледі.

Студенттерге қазақ тілі материалдарын анық, дәл түсіндіруде іске асырылатын принциптің бірі – көрнекілік принципі. Бұл принцип студенттердің дыбыс жүйесіндегі білім мен дағдылардың әрі қарай нығайту үшін және оны жете меңгерту үшін қолданылады [5: 65]. Әр сабақ сайын көрнекі құралдар пайдаланылады. Қазақ тілі сабағында мынадай көрнекіліктің түрлері қолданылады: кесте, схема, плакат, сурет, көрнекілік және интерактивті тақталар, түсті маркер, сөздіктер және техникалық құралдар. Саналылық пен белсенділік принципі студенттерге қазақ тілінен білім беру барысында олардың саналы түсіну қабілетін дамытып отырады. Тілдік фактірлерге байланысты мәліметтерді жаттанды түрде емес, саналы түрде меңгере білуі тиіс. Түсінуге жеңіл қолайлылық принципі студенттердің шығармашылық қабілеті мен танымдық белсенділігін арттырады.

Студенттердің психикалық ерекшелігін ескеру принципі қазақ тілінен теориялық білім мен практикалық дағдылар қалыптастыруда олардың психикалық қасиеттері, оқуға бейімділігі, ікемділігі мен дайындық дәрежесі ескеріледі.

Қазақ тілін оқыту методикасы педагогикаға, психология мен логикаға байланысты. Педагогика – негізінен тәлім-тәрбие берудің заңдарын, оларды іске асырудың жұмыс жүйесін белгілейді. Тәлім – студенттерге берілетін теориялық білім мен практикалық дағды. Ал тәрбие – қазақ тілінен білім беруде мәтіндер, сөйлемдер, мысалдар арқылы, түрлі жаттығулар бойынша жүргізілетін жұмыс. Қазақ тілінен білім беруде тәрбие жұмыстарын мысалдарды таңдау арқылы жүргіземіз. Тәрбиелік мәні күшті сөйлемдер мен мәтіндерді ұсынамыз. Қазақ тілін оқыту методикасы психология ғылымына да тікелей байланысты. Тілдік материалдардың мазмұнындағы түсінік, ой, түйсік, сезім және сигнал жүйелері үлкен рөл атқарады. Бұл білім мен дағыны меңгеруде айырықша қызмет атқарады. Қазақ тілін оқыту әдістемесі логикалық қисынға да тікелей қатысы бар.

значение для человека. Все это обуславливает специфику социального воспитания обучающегося.

Таким образом, социальное воспитание личности осуществляется в воспитательных организациях, которые состоят из первичных коллективов (группа сверстников как микрофактор социализации).

Литература

1. Ромм Т.А. Социальное воспитание: эволюция теоретических образов. Новосибирск: «Наука», 2007. – 380 с.
2. Плуткин М.М. Социальное воспитание в контексте теории социальной педагогики // Социальная педагогика в России. 2009. № 5. С. 80-90.
3. Мудрик А.В. Социальное воспитание в воспитательных организациях // Вопросы воспитания. 2010. № 4 (5). С. 38-43.
4. Хмель Н.Д., Алимухамбетова Г.Е. Школьник как субъект собственного развития // Вестник научно-педагогического центра, 1994. № 16, с.6.

Тойжігітова М.Ш.

*Қазақстан Республикасы, Қарағанды қаласы,
Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті*

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ МЕТОДОЛОГИЯСЫ МЕН ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Қазіргі кезде елімізде болып жатқан өзгерістерге байланысты білім жүйесіне және оның мазмұны мен оқыту технологиясына да көптеген жаңалықтар енуде. Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 30 елдің қатарына кіру стратегиясын жүзеге асыру үшін қазіргі қоғамға шығармашылық қабілеті бар, талантты, іскер мамандар қажет. Ал бүгінгі студент ертең осы стратегияны жүзеге асыратын болашақ маман. Қазіргі таңда қоғамдық қызмет аясында мемлекеттік тілдің қажеттілігі кеңейіп, оқыту мен үйретудің әдістемелерін жақсарту, оқытудың жаңа технологиясының озық практикасын қолдану талабы күшейіп отыр. ХХІ ғасырда ақпарат көздерінің адамзат үшін маңыздылығы арта түскендігін күнделікті өмірде де байқауға болады. Білім беру жүйесінде тіл үйренушінің дамыған ақпараттық ортада кәсіби шеберлікке жетуі – бүгінгі күннің басты талабы. Осы талапқа сай тіл үйренушілердің бойында білім, білік дағдыларымен қатар ақпараттық құзіреттілік қалыптастыру үшін қазақ тілін қандай әдіс-тәсілдер арқылы оқыту керек, - деген сауал туындайды.

Методология – грек сөзі, зерттеу, әдіс, ілім деген мағынаны білдіреді. Методика білім беру құралдарының жиынтығы деп қарастырылса, ал методология осы білім беру құралдарын басшылыққа алатын негіздер болып

всем разделам: «Количество и счет», «Величина», «Форма», «Ориентировка в пространстве», «Ориентировка во времени и скорости движения».

Как показали результаты первичного исследования, дошкольники в своем подавляющем большинстве практически слабо владеют счетными операциями. Лучше у детей сформированы представления о величине, но слова, обозначающие величину, находятся у большинства детей в пассивном словаре. При выполнении заданий, направленных на выявление представлений детей о форме предмета, выяснилось, что большинство детей хорошо знают две формы: кубик, шарик. Обследовав ориентировку в пространстве, удалось установить, что при отдельном задании показать левую и правую руки, дети, подумав, выполняют пробу, а в действительности часто допускают ошибки. К тому же, выяснилось, что дети слабо ориентируются во времени.

На следующем этапе была разработана экспериментальная методика проведения занятий по формированию элементарных математических представлений у умственно отсталых дошкольников четвертого года обучения.

Занятия, построенные с учетом общедидактических и специальных принципов обучения, проводились три раза в неделю продолжительностью по 30 минут. Дети занимались подгруппами по пять человек с дифференциацией на сильные и слабые группы. В сильных подгруппах предусматривалась дополнительно разделение детей по уровню развития математических представлений. Для слабых подгрупп предусматривались дополнительные наводящие вопросы, большее количество повторений, уменьшалась нагрузка.

В процессе проведения занятий использовались структурные компоненты: организация детей на занятие, устный счет, объяснение новой темы дефектологом, фронтальная работа, индивидуальная работа, физкультурная пауза, повторение пройденного материала в процессе проведения дидактических игр, подведение итогов, организованное окончание занятия.

Занятия проводились в течение учебного года.

После проведения обучающего эксперимента с детьми по формированию элементарных математических представлений проводился повторный констатирующий эксперимент, дающий представление о знаниях, умениях и навыках детей после специально организованного обучения.

Экспериментальное обследование проводилось с каждым ребенком индивидуально, для обследования использовался специализированный кабинет, в котором проходили все занятия с детьми по формированию элементарных математических представлений.

На заключительном этапе повторно обследовались знания детей по разделам «Количество и счет», «Величина», «Форма», «Ориентировка в пространстве», «Ориентировка во времени и скорости движения». В отличие от первичного среза, в повторном констатирующем эксперименте использовались более сложные задания, менее элементарная постановка вопросов, усложненные инструкции. Если при проведении первичной констатации уровня сформирован-

ности математических представлений использовалось большое количество игр, в которых дети, решая игровую задачу, проявляли знания, умения и навыки, то после обучения предоставляли упражнения в игровой форме, усложненные большим количеством звеньев, учебно-познавательное содержание выступало в них зачастую прямо, не маскируясь. Во многих случаях для их выполнения требовалось проявление сообразительности, упражнения носили поисковый характер, способствующий активизации деятельности детей [1, 2].

В целом по результатам повторной констатации после обследования детей можно сказать об углублении, расширении и конкретизации знаний детей. Также можно сделать выводы, что усвоение абстрактных понятий проходит более медленными темпами и окончательное формирование таких сложных для детей категорий происходит уже в период обучения в школе. Практические же навыки счета, измерения, определения формы, ориентировки в пространстве, ориентировки во времени и скорости движения у детей к концу четвертого года обучения более сформированы.

Литература:

1. Формирование элементарных математических представлений у дошкольников / под редакцией А.А.Столяра. – Москва, 2006. – 310 с.
2. Цидилина Л. Знакомство с цифрами // Дошкольное воспитание. – 1992.

Бойко Олена

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З КОЛЬОРОМ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. В статті дослідженні особливості ознайомлення з кольором дітей молодшого дошкільного віку. Наведено методику найбільш правильного ознайомлення з кольором дітей молодшого дошкільного віку. Надано рекомендації.

Актуальність дослідження. В період дошкільного віку у дитини відбувається пізнання світу, одним із моментів розширення кругозору дитини є її ознайомлення з різними кольорами. Враховуючи, що в житті дитина буде постійно стикатися з різними кольорами актуальність ознайомлення та вивчення кольорів дуже висока.

Багато вчених займалися проблемою ознайомлення з кольором дітей молодшого дошкільного віку. Серед них можна почути такі прізвища, як Анісіна, Артемова, Барбашова. Ці вчені розробили багато методів ознайомлення дітей з

Таким образом, анализ представленных положений показывает, что у всех исследователей есть общее – стремление показать процесс и результат социального воспитания:

- процесс и результат педагогической деятельности по социальному развитию, социальному формированию личности (В.И.Беляев, В.Г.Бочарова, В.И.Загвязинский, А.Г.Корнилова, Л.В.Мардахаев, А.В.Мудрик, М.М.Плоткин, Т.А.Ромм, В.А.Сластенин и др.);
- процесс формирования социальной компетентности, включения в социальную жизнь (В.М.Басова, И.А.Липский, В.А.Никитин и др.);
- процесс относительно контролируемой социализации, осуществляемый в специально создаваемых воспитательных организациях (Н.А.Евлешина, Б.В.Куприянов, А.В.Мудрик, М.В.Шакурова, В.Р.Ясницкая и др.).

В то же время интерпретация содержания социального воспитания так же включает в себя следующие положения:

- система государственной и общественной воспитательной помощи человеку в организации жизнедеятельности (В.И.Беляев, В.Г.Бочарова, Т.А.Василькова, М.А.Галагузова, М.П.Гурьянова, М.М.Плоткин и др.);
- поддержка человека на протяжении всей его жизни, в критических и трудных ситуациях (В.Г.Бочарова, Т.А.Василькова, Л.Е.Никитина, Н.М.Платонова и др.);
- компонент культуры, отражающий условия становления личности (Б.В.Куприянов, Л.Е.Никитина, Т.А.Ромм, В.Д.Семенов и др.);
- педагогический механизм социализации (В.И.Загвязинский, М.А.Галагузова, Л.В.Мардахаев, А.В.Мудрик, В.А.Никитин и др.);
- социальный институт (или сфера общественной жизни общества), решающей задачи политического, социально-защитного, воспитательного характера (И.А.Липский, Л.В.Мардахаев, Л.Е.Никитина, М.М.Плоткин и др.).

Итак, сущность социального воспитания в контексте социально-педагогической парадигмы – это: 1) работа с детьми в определенной социальной среде; 2) форма социальной работы; 3) воспитание в определенных организациях, осуществляемое определенной категорией людей.

По А.В.Мудрику социальное воспитание – это... «...взращивание человека в ходе планомерного создания условий для его относительно целенаправленного позитивного развития, ценностной ориентации и индивидуальной помощи».

На наш взгляд, именно микрофакторы играют (как правило) ведущую роль в социализации человека на стадиях детства, отрочества и ранней юности. Особо выделим внешние движущие силы социального воспитания личности, которые стимулируют, активизируют или сдерживают социальное развитие человека на микроуровне. К ним относятся: 1) среда жизнедеятельности (образовательное учреждение как образовательная организация); 2) жизнедеятельность группы сверстников; 3) воспитатели, мнение и деятельность которых имеют

педагогічними засобами. Виділимо дві найбільш значимі соціально-педагогічні концепції Л.В. Мардахаєва та А.В. Мудрика.

Соціальне виховання, по думці А.В.Мудрика, можна розглядати як процес відносно соціально контролюваної соціалізації, здійснюваної в спеціально створюваних виховних організаціях, які допомагають розвивати можливості людини, включаючи його здібності, знання, образи поведінки, цінності, відносини, позитивно цінні для суспільства, в якому він живе.

За твердженням В.Р.Ясницької, педагогічне виховання є своєю суттю соціальним, так як воно розкриває сутність амбівалентної взаємозв'язки «виховання – суспільство», спрямоване на соціалізацію ростучої людини, формує позитивний індивідуальний соціальний досвід, в тому числі й творчий.

Для соціально-педагогічної концепції А.В.Мудрика та дослідників даного напрямку (Н.Ф.Басов, В.М.Басова, Н.А.Євлевина, Б.В.Купріянов, Т.С.Прохорова, Т.А.Ромм, М.В.Шакурова, В.Р.Ясницька та ін.) характерно наступне:

- існування двох підходів до трактування поняття «соціалізація» суб'єкт-об'єктного та суб'єкт-суб'єктного, на основі яких будується та інша модель соціального виховання;
- сутність соціалізації полягає в поєднанні пристосування та індивідуалізації людини в умовах конкретного суспільства;
- складовими процесу соціалізації є: стихійна, відносно спрямована, відносно соціально контролювана соціалізація та свідоме самозмінення людини;
- визнання та обґрунтування багатомірності факторів соціалізації (мега-, макро-, мезо-, мікрофакторів), впливаючих на соціальне, дисоціальне, сімейне, релігійне, корекційне виховання;
- виділення засобів, механізмів (психологічні та соціально-педагогічні) соціалізації;
- виховання – процес дискретний (переривний), оскільки, будучи плановим, воно здійснюється в певних групах та організаціях, то є обмежено місцем та часом.

Особливістю даної концепції є виділення відносно соціально контролюваної соціалізації – виховання, яке визначається як «відносно осмислене та цілеспрямоване повернення людини до відповідності з специфікою цілей організації та груп, в яких воно здійснюється».

В даний час питаннями соціального виховання груп та категорій осіб в певних виховних організаціях займаються такі педагоги, як: Н.А.Євлевина (дитяче суспільне об'єднання), Б.В.Купріянов (заклади доповнючої освіти), А.В.Мудрик, М.В.Шакурова (школа), В.Р.Ясницька (клас) та ін.

кольором, намагалися знайти раціональні шляхи для правильного та ефективного ознайомлення дітей з різними кольорами.

Для першого ознайомлення з кольором дітей молодшого дошкільного віку необхідно зробити роздатковий матеріал. Матеріалом можуть служити палички різних кольорів в наступних поєднаннях: червоний – жовтий, жовтий – білий, зелений – синій і т. п. Кількість роздаткового матеріалу залежить від кількості дітей, з розрахунку по 5 паличок двох кольорів на кожну дитину.

На заняттях діти розкладають однорідні предмети більш близьких кольорів поєднань. Вони навчаються групувати предмети за кольором, встановлюючи тотожність і відмінність однорідних предметів з більш близькими кольорними поєднаннями.

При поясненні завдання перші дві пари паличок вихователь групує сам, а потім приваблює дітей. Після того як всі діти розкладуть по одній парі паличок на матеріалі вихователя, їм пропонується індивідуальний матеріал для самостійного виконання завдання. Бажано, щоб кожна дитина групувала палички різного кольору в різноманітних поєднаннях. Заняття триває 5-7 хв, проводиться 1 раз.

Для вдосконалення отриманих навиків пропонуємо наступне завдання: вихователь дає дітям 5 столиків різних кольорів та 5 грибочків тотожного кольору та пропонує розмістити грибок на столик відповідного кольору.

Роздатковий матеріал: 5 столиків розміром 17,5Х35 см, висотою 5 см, з отвором діаметром 1,5 см, грибки висотою 4 см з діаметром капелюшка 5 см. Столики повинні бути пофарбовані в різні кольори: червоний, синій, зелений, жовтий, чорний, білий і ін. До кожного столика необхідний грибок (у відповідності з кольором поверхні столика).

При поясненні завдання вихователь звертає увагу дітей на те, що столики різного кольору, грибочки теж різного кольору, але один грибочок і столик мають однаковий колір. Якщо «посадити» грибочок на столик такого ж кольору, він «сховається», ніхто його не помітить, а якщо посадити його на столик іншого кольору, його буде добре видно здалеку. При цьому звертається увага дітей на те, що неправильно посаджений грибок далеко видно і його може з'їсти білочка, а грибочки, посажені правильно, не видно.

Вихователь, показуючи на червоний столик, запитує: «Де у нас грибочки такого ж кольору?» Підібравши 1-2 грибка різного кольору, пропонує всім по черзі знайти по одному або два грибка і «посадити» їх на столику вихователя. Дітям показують грибки, розміщені правильно і неправильно. Потім пропонує показати, які з них добре «сховалися».

Після пояснення і показу вихователя кожна дитина виконує завдання індивідуально. На занятті у дітей закріплюється вміння групувати об'єкти за кольором і співвідносити різні предмети.

Таким чином, за допомогою наведеної методики ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з різними кольорами можна пробудити в дитини ці-

кавість до пізнання світу у формі, що дасть найвищі результати. Також слід відзначити, що діти отримують задоволення від занять в ігровій формі.

Література:

1. Анісіна М. О. Сенсорне виховування школярів у процесі образотворчої діяльності // Педагогіка та психологія. – Х., 1998.
2. Артемова Л. В. Вчися граючись: Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят. – К. : Томіріс, 1995.
3. Барбашова І.А. Сучасні підходи до сенсорного виховання молодших школярів // Зб. наукових праць. – Бердянськ, 2008. – №1: Педагогічні науки.

Нургаев А.К., Аманжолова А.Ж.

*Северо – Казахстанский государственный университет им. М.Козыбаева,
Казахстан*

НЕКОТОРЫЕ ПРИЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНОЙ ДОСКИ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

В настоящее время интерактивная доска на уроках информатики – это чрезвычайно удобное и весьма распространенное средство обучения.

Применение интерактивной доски на уроках информатики позволяет с максимальной степенью эффективности создать наиболее полное, содержательное, эффектное и наглядное занятие.

Способы использования интерактивной доски на уроке информатики:

- объяснение принципов работы с приложениями, путем выполнения действий непосредственно на доске;
- проверка выполнения учащимися домашних заданий (если они были заданы для выполнения на домашнем компьютере);
- защита проектов учащимися;
- создание различных образов, путем «собирания» их средствами доски;
- проведение самостоятельных письменных работ (диктантов, решение задач, тестов и др.) и последующая их самопроверка учащимися;
- выполнение заданий на установку соответствий терминов, понятий и многое другое.

Огромные возможности доски позволяют включать в образовательный процесс разнообразные виды деятельности на уроке-лекции, уроке-игре и т.д.

В ходе объяснения нового материала существует возможность комментировать все ресурсы прямо на экране и сохранять записи для будущих уроков. Удобно использовать скрытые тексты, рисунки, схемы, графики, а затем пока-

ческие основы и технологии выявления личностного потенциала молодежи для самореализации в предпринимательской деятельности».

Литература:

1. Дюркгейм Е. О разделении общественного труда. Метод социологии / Пер. с фр. и послесл. А.Б. Гофмана. М.: Наука, 1990. – 575 с.
2. Об утверждении областной целевой программы «Молодежь Свердловской области» на 2011 – 2015 годы. – Постановление Правительства Свердловской области от 11.10.2010 г. № 1480-ПП [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://minsport.midural.ru/index.php/mol_doc/9 (дата обращения 09.03.2014).
3. Франц А.С. Нравственная культура: стратегия исследования идеального образа. Екатеринбург, изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2005. – 167 с.
4. Франц А.С. Российские нравы: истоки и реальность. Екатеринбург, изд-во Урал. ун-та, 1999. – 336 с.
5. Франц О.Б. Алгоритм выявления в молодежной среде лиц, имеющих реальный личностный потенциал для успешной самореализации в предпринимательской деятельности, как условие эффективности бюджетных расходов. – Профессиональный проект: идеи, технологии, результаты: науч. журнал. – Москва – Челябинск: АНО «Со-Действие», 2011. – № 3 (4). – С.108-116.
6. Франц О.Б. Социально-экономическая инфраструктура предпринимательства и ее развитие в реформируемой экономике: дисс. на соиск. уч. ст. канд. экон. наук: 08.00.01: Екатеринбург, 2000. – 202 с. РГБ ОД, 61:01-8/1732-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.nauka-shop.com/mod/shop/productID/3130/> (дата обращения 09.03.2014).

Абил А.С., преподаватель

Исембаева Н.Ж., преподаватель

*Актюбинский региональный государственный университет
имени К.Жубанова, Казахстан*

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ ЛИЧНОСТИ

Значимость исследования социального воспитания личности, как целостного процесса, охватывающего все этапы развития человека, подтверждается факторами современного развития детей, подростков, молодежи в условиях реформирования образования.

Феномен социального воспитания в педагогическом образе предстает во взаимосвязи с процессами развития, социализации, формирования личности

Указанные подходы к типологизации современных российских нравов позволили авторам проекта сформировать диагностический инструментарий для выявления склонностей к предпринимательству у молодых людей, способных при дальнейшем целенаправленном управлении собственной профессиональной траекторией стать эффективными предпринимателями. В ходе диагностики концепция позволяет выявить на основе предпочтения человеком одного из вариантов российской нравственной культуры его предрасположенность к тем или иным видам деятельности. Ими могут быть либо исполнительские, либо организационно-предпринимательские, либо интеллектуально-творческие, либо разрушительные виды самореализации человека. Предпочтение человеком того или иного варианта нравственных ценностей и привычек поведения в современной России обусловлено не столько его социальным или профессиональным статусом, не столько проживанием в мегаполисах или небольших поселках, сколько возможностью выбора наиболее привлекательных для него социальных ориентаций и привычек поведения, способствующих превращению его задатков в способности. В современном мире выбор нравственных идеалов возможен в силу ознакомления молодого человека с проявлением разнообразных вариантов нравственной культуры. Человек с детства развивается одновременно в нескольких социальных средах (семье, образовательной организации, группе сверстников, среде телевидения, среде сети Интернет и т.п.). В каждой среде складывается определенная интерпретация общих нравственных идеалов и привычек, к которым приобщается вырастающий человек.

В результате трехлетнего периода реализации проекта удалось выявить, что явно выраженная предрасположенность к предпринимательской деятельности характерна не более чем для 4 – 6 процентов молодых людей. Еще 15 – 20 процентов участников проекта обладают некоторыми предпринимательскими задатками при доминировании интеллектуально-творческих нравственных ценностей. Следует отметить, что молодые люди, которые являются носителями традиционных ценностей, в абсолютном большинстве не обладают задатками к осуществлению предпринимательской деятельности.

В зависимости от выявленной предрасположенности к занятиям предпринимательской, исполнительской или интеллектуально-творческой деятельностью молодым людям даны рекомендации по развитию их задатков, обозначены направления развития их личностного потенциала для последующей оптимальной самореализации в профессиональной деятельности.

Фактически проект «Школа молодого предпринимателя» в Свердловской области стал площадкой для апробации методологических подходов и внедрения методического инструментария, разработанных с учетом типологии современных российских нравов [3; 4] и матрицы социально-экономической инфраструктуры предпринимательства [6].

Методология и технологии диагностики и коррекции предрасположенности изложены в подготовленной авторами к печати монографии «Методологи-

зывать в ключевые моменты урока. Интерактивность доски также рационально использовать при решении задач. Учебный материал готовится заранее, что экономит время урока, позволяет решить больше заданий, чем на классическом уроке. Преимущество использования интерактивной доски в данном случае существенно, так как вся информация, появляющаяся в процессе урока, сохраняется, можно быстро вернуться и просмотреть ранее решенные задачи, повторить основные моменты, сделать выводы. Интерактивная доска позволяет перемещать объекты и надписи. Это свойство очень удобно использовать при изучении тем «Моделирование» и «Алгоритмизация и программирование», на этапе описания решения задачи в графическом виде, где этапы решения задачи изображены геометрическими фигурами.

Изучая новую тему, можно использовать функцию «шторка», которая позволяет закрывать часть (или полностью) экрана, как сверху вниз, так и справа налево. Например, учащиеся на уроке размышляют, решают проблемный вопрос, а ответ на него прячется за «шторкой». После коллективного обсуждения всем классом проверяется верность ответа: учитель опускает «шторку», за которой находится верный ответ.

Большие возможности имеет использование объектов для перемещения. Именно тогда полностью реализуется сенсорный принцип работы интерактивной доски. Перемещать можно как отдельные слова, так и целые предложения. Например, в задании «Типы файлов» следует правильно соотнести расширения с типами файлов, переместив расширения в соответствующие ячейки таблицы. Большой экран интерактивной доски, широта обзора и наглядность позволяют решить проблему изготовления большого количества раздаточного материала. Достаточно набрать нужный материал на слайде один раз – и готово задание для всего класса.

При фронтальной работе на уроке возможности интерактивной доски также велики. Все средства обучения, рассчитанные на фронтальную работу в классе, можно сочетать с применением электронной доски:

1. выполнение теста;
2. решение кроссворда.

При изучении темы «Электронные таблицы MS Excel». На слайде приведен рисунок рабочей книги MS Excel. Дано задание на относительные ссылки, в котором необходимо изменить формулу при ее перемещении или копировании из активной ячейки в другую ячейку. Проверка производится на уроке с использованием затенения экрана. Снимаем затенение, и появляются ответы.

На этапе усвоения новых знаний в флип-чарт урока можно вставить презентации, Flash-ролики, облегчающие учащимся запоминание новой для них информации. Например, при изучении темы «Информация и ее свойства», учащимся предлагается вспомнить, с помощью каких органов чувств человек воспринимает информацию, они делают записи на доске на плакате «Как человек воспринимает информацию?».

На этапе закрепления новых знаний на доске выполняются задания, требующие мыслительной активности обучающихся, творческого осмысления материала. Например, на том же самом уроке «Информация и ее свойства» учащимся предлагается провести аналогию между человеком и компьютером: учащимся дается задание «Сгруппируйте органы человека и устройства компьютера, выполняющие одинаковые функции». Ученикам необходимо, передвигая картинки, составить группы «устройство компьютера» – «орган человека», отвечающие за одинаковый информационный процесс. После выполнения задания учитель открывает страницу флипчарта с правильной схемой, и учащиеся могут сравнить свои ответы с эталоном.

Интерактивная доска – это лишь средство, которое может стать помощником учителю. Эффективность использования доски зависит от самого учителя, от того, насколько полно он использует ее возможности.

Благодаря разнообразию материалов, которые можно использовать на интерактивной доске ученики гораздо быстрее схватывают новые идеи. Использование интерактивной доски на уроке положительно влияет на познавательную активность учеников, повышает мотивацию к изучению предмета. Все ученики, без исключения, желают выйти к доске и выполнить предложенные задания. Мне легче удерживать внимание и активность учащихся на уроке.

В конечном счёте, использование интерактивной доски на уроках информатики и ИКТ положительно влияет на качество образовательных достижений учащихся.

Литература:

1. Волкова И.А. Шпарута Н.В. Современный урок с интерактивной доской ActivBoard. – Екатеринбург: ИРО, 2012;
2. Дудник О. В. Формирование коммуникативной компетенции в свете новых требований к образовательному процессу, 2007;
3. Информационные технологии в учебном процессе: нормативное обеспечение, рекомендации из опыта работы/ сост. О.Н.Черненко. – Волгоград: Учитель, 2007;
4. Интерактивная доска в школе / авт.-сост. Е.А.Голодов, И.В.Гроцкая, В.Е.Бельченко. – Волгоград: Учитель, 2009.

тельности интерпретацию общих для человечества нравственных ценностей [3]. Система ценностей *традиционной нравственной культуры* сложилась в процессе *исполнительского* труда, характерного для подавляющей части населения традиционных обществ. В ней сложились высокие нравственные оценки личностных качеств людей, необходимые для исполнительской деятельности человека. В современном российском обществе люди, предпочитающие *исполнительскую созидательную* деятельность всем иным видам профессиональной деятельности, стихийно предпочитают именно *традиционные* нравственные ориентации и привычки поведения.

Система ценностей *интеллектуально-креативного типа* *российской нравственной культуры* сложилась в процессе *интеллектуальной деятельности* наиболее творческих членов сообществ, как правило, освобожденных от необходимости заниматься исполнительским трудом. В этой системе ценностей сложились высокие нравственные оценки личностных качеств людей, обеспечивающие эффективность творческой деятельности человека в сфере познания, украшения и облагораживания мира. В современном российском обществе люди, предпочитающие *интеллектуально-творческую* деятельность, стихийно избирают *аристократические* нравственные идеалы и привычки поведения. *Интеллектуально-креативный тип* *нравственной культуры* ограничен для людей, имеющих преимущественно систему личностных качеств, обеспечивающих эффективность *интеллектуально-творческих* занятий.

Система ценностей *прагматического типа* *российской нравственной культуры* сложилась в процессе *предпринимательской и организационной деятельности* деловых людей. В прагматической интерпретации общих российских социальных ценностей сложились высокие оценки личностных качеств людей, необходимые для этого вида деятельности. *Прагматический (деловой) вариант* *нравственной культуры* избирательно воспринимается и усваивается людьми, имеющими предрасположенность к осуществлению *организаторской или предпринимательской* деятельности.

Нигилистический (вульгарно-гедонистический) тип *поведения* характерен для людей, имеющих склонность к разрушающему обществу и самих себя типу поведения. Система псевдоценностей *нигилистического варианта* *российских нравов* сложилась в процессе игнорирования определенной частью людей *любого вида созидательной деятельности*. В нигилистической интерпретации общих нравственных ценностей сложились высокие оценки личностных качеств людей, необходимые для разрушения существующего общественного порядка и государственного устройства.

Систему *нигилистических нравов* избирательно воспринимают и воспроизводят люди, считающие несовершенными и общество, и государство, и любую созидательную деятельность и стремящиеся к их уничтожению. Как правило, придерживающиеся подобных ориентаций и привычек люди имеют предрасположенность к *разрушительной* деятельности [3].

физической культуры, спорта и молодежной политики Свердловской области в рамках областной целевой программы «Молодежь Свердловской области» на 2011-2015 годы [2] инициирован и авторами данной статьи создан проект «Школа молодого предпринимателя» [5]. Проектом предусмотрена и осуществляется диагностика и коррекция личностного потенциала желающих заниматься предпринимательской деятельностью молодых людей. В процессе диагностики выявляется наличие и уровень развития у диагностируемого молодого человека задатков для занятий предпринимательством (или их отсутствие). Коррекция предусматривает обогащение необходимых для этого экономических и этико-культурологических знаний и навыков.

Инновационный характер выявления наличия (или отсутствия) у каждого диагностируемого предпринимательских задатков заключается в использовании авторами проекта этико-культурологической концепции поливариантности российской нравственной культуры, т.е. сосуществования в ней традиционного, интеллектуально-креативного (аристократического, возвышенно-гедонистического), организационно-предпринимательского (прагматического, делового) вариантов ее функционирования и системы нигилистических (вульгарно-гедонистических) нравов [4]. Наиболее общими для любого человека нравственными ориентирами и стимулами деятельности являются понимание им смысла своей жизни, значимости жизнедеятельности окружающих людей, понимание чувства долга, особенности норм взаимоотношений со старшими и младшими окружающими людьми. Нельзя не учитывать и такие нравственные ориентиры человека, как особенности его отношения к Родине, к труду, к бедности, к богатству, его оценку значимости своего возраста, эгоизма, основу его самоуважения, особенности его отношения к семье, к органам власти и т.п. Этическими исследованиями установлено, что указанные выше и многие другие нравственные ценности являются общими для всего человечества и в той или иной мере характерны для каждого человека (Р.Г. Апресян, Л.М. Архангельский, В.И. Бакштановский, А.А. Гусейнов, В.Г. Иванов, Ю.В. Согомонов и др.). Но в каждом варианте российской нравственной культуры они приобретают характерную именно для этого варианта интерпретацию. Например, смыслом жизни для человека *традиционной* нравственной культуры является *его полезность для общества и для ближайшего социального окружения*. В *аристократическом* (интеллектуально-творческом, креативном, возвышенно-гедонистическом) варианте нравственной культуры смыслом жизни человека становится *познание, украшение и облагораживание мира*. Смыслом жизни человека *прагматической* (организационно-предпринимательской, деловой) нравственной культуры является *создание своего Дела и служение ему*. Смысл жизни человека *нигилистических* (вульгарно-гедонистических нравов) является *разрушение всего того, что не соответствует его представлению об идеале* [4].

Каждый из названных вариантов сложился в процессе определенного вида деятельности людей и содержит необходимую для осуществления этой дея-

Викл. Гелецька А.І.

Буковинський державний медичний університет, Україна

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті розглядається метод проектів як науково-методичний напрямок вдосконалення викладання української мови як іноземної. Розкривається суть методу проектів, етапи його здійснення, переваги.

Ключові слова: метод, проект, метод проектів, проектна діяльність, навчальний проект.

В статті розглядається метод проектів як науково-методичне напрямлення удосконалення викладання української мови як іноземної. Розкривається суть методу проектів, етапи його виконання, переваги.

Ключевые слова: метод, проект, метод проектов, проектная деятельность, учебный проект.

The article is devoted to the project-based learning as research and methodological direction of improvement in teaching Ukrainian as a foreign language. The essence of project-based learning, stages of implementation, advantages are exposed.

Keywords: method, project, project-based learning, project activity, learning project.

У сучасній педагогіці існує багато різноманітних форм і методів інноваційного навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх розумової діяльності, набуття якостей, які стануть у нагоді в подальшому розвитку самоосвіти та самореалізації. Цього можна досягти завдяки впровадженню інтерактивних методик, серед яких: комунікативний метод – реалізується через спілкування (усне чи письмове). Викладач майже не розмовляє, щоб дати змогу студентам попрактикуватися. Близько 70% часу заняття говорять студенти і тільки 30% – викладач; перекладні методи – вивчення іноземної мови шляхом перекладу текстів на рідну мову; усний метод Гарольда Пальмера – заучування напам'ять як основний принцип навчання іноземної мови; аудіо-лінгвальний метод – найбільше реалізується стосовно граматичного матеріалу, полягає в роботі зі структурою мови; аудіо-візуальний метод – весь новий матеріал сприймається студентом протягом тривалого часу лише на слух, а його значення розкривається за допомогою зорової невербальної наочності – кінофільмів.

Особливого значення серед новітніх технологій навчання набуває метод проектів. Проектний метод передбачає використання навколишнього світу як

лабораторії, в якій і відбувається процес пізнання. Його початкове гасло – «Все з життя, все для життя».

Він вимагає від студентів застосування нових знань, спираючись на засвоєний раніше матеріал; виробляє вміння діяти і приймати рішення самостійно чи в складі команди; шукати, компонувати і застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, формує бажання і здатність самостійно вчитися. Він знайшов широке застосування в багатьох країнах світу тому, що він дозволяє органічно інтегрувати знання студентів з різних галузей в рішення однієї проблеми, дає можливість застосовувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї [3, с.44].

При організації занять можуть застосовуватися такі види проектів:

Інформаційні – спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів.

Дослідницькі – вимагають чіткого визначення загальної проблеми дослідження, його головної мети, конкретних задач та методів їх розв'язання.

Ігрові – учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Це можуть бути як літературні персонажі, так і реально існуючі особистості, імітуються їх соціальні і ділові стосунки, які ускладнюються вигаданими учасниками ситуаціями. Ступінь творчості учасників проекту дуже висока, але домінуючим видом діяльності є гра.

Творчі – не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності студентів, вона розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту. Вони заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх представлення – рукописний журнал, колективний колаж, публікацію, сайт, блог, відеофільм, вечір, свято тощо.

Практичні – кінцевим продуктом таких проектів може бути газета, Web-сторінка, оформлений стенд тощо [2, с.42].

Проекти виконуються поетапно і проходять чотири основні етапи:

1 етап – планування роботи в аудиторії. Обговорюються зміст і рамки проекту, а також прогноуються конкретні мовленнєві потреби. Приймаються рішення щодо способів збору необхідного матеріалу. Усвідомлюються студентами етапи проекту і критерії оцінювання.

2 етап – виконання проекту. Зазвичай, на цьому етапі діяльність виходить за межі аудиторії. Головна задача – збір інформації, обробка та аналіз даних. Відбувається ознайомлення з методикою роботи над проектом. Викладач слідує за роботою проектних груп, обговорює, допомагає в плануванні.

3 етап – презентація проекту. Спосіб презентації буде в значній мірі залежати від кінцевого продукту: чи це буде схема, буклет, постери, соціологічні опитування, комп'ютерні презентації.

СОЦИАЛНАТА ПЕДАГОГИКА

Доктор культурологии Франц А.С.

Российский государственный профессионально-педагогический университет, Россия

К.э.н. Измоленов А.К.

Уральский государственный экономический университет, Россия

К.э.н. Франц О.Б.

Уральский федеральный университет имени первого Президента России Б.Н.Ельцина, Россия

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ВЫЯВЛЕНИЯ ПРЕДРАСПОЛОЖЕННОСТИ МОЛОДЕЖИ К САМОРЕАЛИЗАЦИИ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Переход России к рыночной экономике создал ряд проблем в сфере профессиональной самореализации молодежи. Российская молодежь в последнее двадцатилетие считает одним из самых предпочитаемых видов профессиональной деятельности предпринимательство. Но анализ результативности использования финансовой помощи из региональных и местных бюджетов, выделяемой для поддержки развития малого и среднего бизнеса, выявил проблему недостаточности у значительной части молодых людей личностных качеств, необходимых для создания и поддержания в эффективном состоянии частного предприятия. Многие молодые люди, получившие финансовую поддержку из публичных фондов развития предпринимательства для организации ими бизнеса, оказываются неспособными ею воспользоваться. Проблема заключается в том, что объективно не все молодые люди, желающие быть предпринимателями, обладают достаточным уровнем самопознания для оценки своих задатков к достижению успехов в тех или иных видах профессиональной деятельности.

Следует отметить, что еще на рубеже XIX – XX веков французский философ и социолог Э. Дюркгейм при изучении специфики трудовой занятости людей справедливо отметил эффективность выбора людьми несовпадающих видов труда лишь при учете психоорганических особенностей каждого из них: «Индивид с рождения обладает способностями и склонностями, больше предрасполагающими его к одним функциям, чем к другим, и это предрасположение имеет, конечно, влияние на способ распределения занятий» [1, 284-285].

В связи с этим актуализировалась необходимость оказания помощи молодежи в выявлении наиболее органичного направления профессиональной самореализации. В целях оказания молодежи такого рода помощи Министерством

Literature

1. A. A. TIMOFEEV. Student Self-Study / A. A. TIMOFEEV, S. V. VITKOVSKAIA, S. V. MAKSIMCHA // Modern Dentistry. – 2009. – No. 1. – p. 143-145.
2. O. A. GLAZUNOV. Principles of the Bologna Process in the Integrated Teaching of Dental Subjects at the Department of Dentistry of the Postgraduate Education Division of Dnipropetrovsk State Medical Academy / O. A. GLAZUNOV // 'Achievements and Prospects of Post Graduate Education' Book devoted to a 35-year anniversary of Postgraduate Education Division of Dnipropetrovsk State Medical Academy. – 2008. – p. 24.
3. O. V. GROMOV. Information Technologies in Educational Process: Problems and Prospects for Development (Invitation to Discussion) / O. V. GROMOV, R. A. KOTELEVSKII // Modern Dentistry. – 2010. – No. 5.- p. 108-110.

4 етап – оцінка проекту, аналіз та моніторинг роботи. Цей етап передбачає дискусії, аналіз роботи в групах, обговорення результатів, підведення підсумків [4, с.148-149].

Обов'язковими вимогами проектування є: наявність освітньої проблеми, складність та актуальність якої відповідає навчальним запитам, життєвим потребам, інтересам та віковим особливостям учасників проекту; практична, теоретична, пізнавальна значущість прогнозованих результатів; дослідницький характер пошуку шляхів розв'язання проблеми; структурування діяльності відповідно до класичних стадій проектування; створення умов для виявлення та розв'язання психолого-педагогічної проблеми; самодіяльний характер творчої активності; використання активних та інтерактивних форм і методів; «продуктивність» проекту; педагогічна цінність діяльності.

Основне завдання викладача української мови як іноземної при проектуванні полягає в тому, щоб перенести акцент з різних видів вправ на творчу смислову діяльність студентів, яка полягає у володінні певними мовними засобами. Метод проектів може дозволити розв'язати це дидактичне завдання і відповідно перетворити заняття української мови в дискусійний, дослідницький клуб, в якому вирішуються дійсно цікаві, практично значимі для студентів проблеми [5, с. 116].

Метод проектів вимагає від студентів застосування нових знань, спираючись на засвоєний раніше матеріал. При вивченні української мови іноземними студентами, використовувати метод проектів найдоцільніше на 2, 3 та 4 курсах. Оскільки на 1 курсі студенти лише починають вивчати мову, лексичний та граматичний матеріал. Їх словниковий запас ще не є настільки досконалим, щоб вони могли зібрати необхідну інформацію та проаналізувати її. Студенти повинні не лише знати мову, а й володіти великим об'ємом різноманітних предметних знань, необхідних і достатніх для вирішення даної проблеми. Крім того студенти повинні володіти певними інтелектуальними, творчими і комунікативними вміннями. До основних можна віднести вміння працювати з інформацією, різноманітним довідковим матеріалом, вміння генерувати ідеї, вміння знаходити не одне рішення, а кілька варіантів, вміння прогнозувати наслідки того чи іншого рішення.

Наприклад, однією з тем, які вивчають іноземні студенти-медики 3 курсу, є «Медична документація». При вивченні даної теми, спираючись на засвоєний раніше матеріал (медична лексика), студенти отримують від викладача перелік медичної документації, повну інформацію про неї, нові слова. Завдання полягає в тому, щоб студенти самостійно відшукали та заповнили ті чи інші зразки медичних документів, ознайомилися із методикою роботи з даними документами. Після чого, відбувається обговорення, дискусія, аналіз та моніторинг роботи над проектом.

На всіх етапах роботи над проектом викладач повинен ініціювати самостійну пошукову, творчу роботу студентів, спрямовувати її на вирішення проблеми, що лежить в основі проекту. Важливо підкреслити, що роль викладача

залежить від етапу роботи над проектом, але на всіх стадіях викладач виступає в ролі консультанта, помічника, координатора, тому акцент робиться не на викладання, а на навчання.

Характеризуючи проектну технологію, слід вказати на те, що це технологія навчання, реалізація якої розширює можливості традиційного опрацювання студентами певної теми (розділу), оскільки спрямована на створення під час виконання ними навчального проекту певного матеріального або інтелектуального продукту, що безпосередньо стосується теми (розділу). Передбачені навчальним проектом види діяльності школярі здійснюють індивідуально або групою, при цьому вони спілкуються між собою та консультуються з дорослими (учителем, батьками, спеціалістами різних галузей виробництва) і в такий спосіб пригадують необхідні знання і набувають нових. Механізм реалізації проектної технології завжди орієнтований на самостійну індивідуальну, парну або групову діяльність учнів, котра відбувається у певний проміжок часу [1, с.74].

Виходячи з того, що проектна технологія розробляється під конкретний педагогічний задум і має чітко окреслений результат, здійснення процесу навчання на основі її реалізації можна розглядати як фактор впливу на формування «знанневої» сфери свідомості учнів, оскільки «оброблена» навчально-пізнавальна інформація набуває форми конкретного об'єкту, що за своєю сутністю характеризується як інтелектуальний чи матеріальний продукт, створений самими учнями.

Слід акцентувати увагу на тому, що зазначена технологія не є заміником класно-урочної системи навчання, а розглядається як компонент процесу навчання в системі компетентісно спрямованої освіти. Процес створення проектної технології являє собою цілеспрямовану, соціально значущу, педагогічно доцільну, практично реалізовану інноваційну діяльність педагога щодо проектування та забезпечення функціонування освітньо-розвивального середовища, в якому здійснюватиметься проектна діяльність вихованців.

У контексті вивчення української мови як іноземної, проект – це діяльність студентів, під час якої розвиваються різні аспекти володіння мовою, тобто, аудіювання, читання, писемне мовлення, діалогічне та монологічне мовлення інтегровано.

Отже, завдяки методу проектів студенти набувають вміння планувати свою роботу, використовувати різні джерела інформації, самостійно відбирати і накопичувати матеріал, аргументувати думку. У процесі роботи студенти усвідомлюють практичну значущість вивчення української мови як іноземної, можуть на практиці перевірити свій рівень володіння нею. Цей факт є суттєвим стимулом для подальшого поглиблення та вдосконалення своїх знань.

Література:

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С, Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. – К., 2000.
2. Пахомова Н.Ю. Проектне навчання – що це//Методист, №1, 2004.-с.42.

complaints, examine him, make physical examination, take part in tissue recovery for cytological screening, write out a referral for advice of other doctor.

An oncologic alarm is especially instilled in masters. They must carefully examine a tunica mucosa of mouth, lips and skin, pay attention to the presence of lymphadenopathy, bone deformity and neoplasms.

Taking into consideration that master of dental surgery will be able to treat patients in department of surgery of dental polyclinic in the future, we arranged the teaching process in such a way that outpatient surgical procedures to be performed by the master himself under the supervision of a lecturer. A clinical discussion of specific case was preliminary made; then master described a surgery scheme, selected relevant medical tools, selected local anesthesia with modern anesthetic agents, performed anesthesia and surgery.

We pay special attention to emergency medical care in case of emergencies during the whole practical activity in dental surgery clinic. A master must practice clearly a clinical performance and diagnostic of emergencies, know schemes for providing an emergency medical care in case of anaphylaxis, hypertensive crisis, collapse, shock of any origin etc.

The topic of a research scientific paper is created in the context of presentation of problem to be dealt with by a future doctor in accordance with a type of job. After the topic of the research scientific paper had been selected, we carried out an analysis of medical histories of thematic patients treated in the hospital during the last three years. The analysis of the age of patients, type of their activities, place of residence in the relevant district of industrial region, diagnosis, treatment procedures was made by master independently according to the schedule developed by us. The study of literary sources on that topic was performed at the same time. We found a substantial aid concerning this matter in our curriculum office where a large collection of literature, methodological guidelines, author's abstracts and the Internet are available.

Clinical examinations beginning with sampling, examination procedures, results analysis were performed by master individually with the assistance of his academic advisor. The scientific paper will be defended at the meeting of board of studies of the department upon the completion of the master's degree program.

Thus, we should pay special attention to the following things in the course of performance of the master's degree curriculum and program in dental surgery for the training of a foreign master:

- individual approach with due consideration of his basic training and language barrier;
- to organize his practical work so that he will be able to think independently more, make decisions, practice his confidence in practical skills;
- to pay special attention to rendering emergency medical aid in case of emergencies as well as to oncologic alarm;
- to convince him to be engaged in scientific research, improvement of his knowledge and skills in the course of his future practical activity.

Individualization is one of the important means of activation of foreign master training. In other words, a level of his basic training of skills and knowledge are taken into consideration and some corrections in curriculum are accepted in the training schedule. One should take into account not only a level of training but also his propensities and psychophysical background.

Masters upgraded their level of theoretical training providing compulsory attendance of lectures, took an active part in seminars, research-to-practice conferences, meetings of academic community of dental surgeons in accordance with the curriculum.

Lectures on the main subjects were distinctive in that the main task of the lecturer was not only to state all facts and knowledge in some sections but to select the main and essential things on the topic that took up to 45 minutes. And further the lecturer emphasized the illustration of practical events, study of situations, not fake but real ones from the medical histories of patients treated at the basic department of surgery.

The teaching process under the master's degree program is built so that a considerable part of practical work is performed by a master himself under the guidance of lecturer and clinical discussion, management of patient, providing of surgical dental care constitute the fundamental pillar of the practical training.

We directed much attention in the course of dental surgery master's degree training to independent medical activity. It should be noted that a linguistic barrier of foreign master is not so significant but there were big problems in writing and it needed additional knowledge for writing of surgical records, medical histories etc. A lecturer affords an opportunity to a master to think over a pathogenesis of a specific disease, to describe independently a physical status, to determine a provisional diagnosis, to direct reasonably the stream of thought, to correct them, in order to come up with a proper solution concerning the examination plan, establishing a clinical diagnosis and selection of therapeutic approach. In the course of work with patients with various severity of disease we tried to underline that a surgeon bears heavy responsibility to a patient and his/her relatives.

We attached great importance to interrelations with colleagues of the department as well as to physiological atmosphere and respect in the course of work at the basic department with foreign masters.

Thus, master has sufficient possibility to independent and free substantiation of diagnosis, differential diagnostics, determination of detailed plan of therapeutic measures, surgical interventions, and rehabilitation of a specific patient.

As to the elective surgeries, a master interprets independently the analyses, participates in clinical discussion for surgery, and offers his opinion concerning a surgery schedule. The advisor herewith corrects gracefully (in the form of thought) or confirms the accuracy of his thoughts.

The master also takes part in advisory reception of patients performed by his advisor, other lecturer or head of department. He has a possibility to hear the patient's

3. Педагогічні технології у безперервній професійній освіті / За заг. ред. Сисоевої С.О.- К., 2001. -с. 44.

4. Пехота О.М. Проектна технологія // Освітні технології / За ред. О.М.Пехоти. – К., 2004. – с. 148-162.

5. Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся. М.: Арктик, 2006.

Магомедова Р. М.

*ФГБОУ ВПО «Дагестанский Государственный
педагогический университет»*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ГОТОВНОСТИ К ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

По мнению Л.В. Кондрашовой, С.В. Ушнева, готовность – это интегративное понятие, которое характеризуется сложной динамической структурой взаимосвязанных личностных компонентов: профессиональная направленность, способность к самооценке, потребность в профессиональном самовоспитании [16, С. 75-79].

Исследователи Л.А. Кандыбович и М.И. Дьяченко под готовностью понимают личностное образование, которое включает положительное отношение к профессии и достаточно устойчивые мотивы деятельности, черты характера, адекватные профессиональным требованиям, специальные способности, особенности восприятия, памяти, внимания, мышления, эмоционально-волевых качеств.

В тоже время, ряд авторов при характеристике феномена готовности выделяют ее частные аспекты: психологическую и практическую готовность (Ю.К. Васильев, Ф.Н. Гоноболин, Ю.К. Некрасов, А.И. Щербаков); функциональную и личностную (Ф. Генев, В.А. Сластенин); общую и специальную (Б.Г. Ананьев); моральную и профессиональную (Р.А. Низманов).

Также нет единого мнения в понимании терминов «готовность к деятельности» и «готовность к профессиональной деятельности». Так, Т.А. Синьковская утверждает, что в широком понимании «готовность к деятельности» – это готовность к жизненной практике в целом, к самореализации в творческой деятельности, к переносу знаний и способов деятельности из одной сферы в другую, к деятельности в новых, постоянно изменяющихся условиях. Готовность к профессиональной деятельности, по определению Я.Л. Коломинского, это сформированность целостной системы ценностно-ориентационных, когнитивных, эмоционально-волевых, операционно-поведенческих качеств личности. По

мнению Н.Б. Шмелевой, готовность – это один из структурных компонентов в модели профессионально-личностного развития специалиста. Она также выделяет несколько видов готовности: нравственно-психологическая готовность, содержательно-информационная готовность, операционно-деятельностная готовность, готовность к профессиональной деятельности.

Например, И.Б. Котова и Е.Н. Шиянов выделяют несколько уровней готовности специалиста: уровень ценностных ориентаций, уровень понимания, уровень умений и навыков. Функционально в составе готовности они выделяют психологическую и физическую готовность.

И.Ф. Кашлач пишет о трех составляющих профессиональной готовности учителя: мотивационной, теоретической и практической. Мотивационная готовность – это мотивационно-ценностное отношение к своей профессии, теоретическая готовность проявляется в теоретической педагогической деятельности, основанной на развитом педагогическом сознании, которое определяет стиль педагогического мышления и качество аналитических и проектировочных умений. Практическая готовность проявляется в организаторских и коммуникативных педагогических умениях.

Опираясь на структуру профессиональной готовности, выделенную Н.П. Клушиной, мы предложили следующий компонентный состав готовности преподавателя вуза к профессиональной деятельности, который впоследствии был использован нами при разработке модели программы послевузовского образования преподавателя вуза и организационно-педагогических условий ее реализации:

- мотивационный компонент готовности (осознание значимости поставленных профессионально-педагогических задач, положительный эмоциональный настрой на профессиональную деятельность, гибкость мышления, креативность, открытость, стремление к педагогическому взаимодействию с коллегами и студентами при решении поставленных задач);

- когнитивный компонент готовности (обладание системой теоретических и практических знаний о сущности, содержании, направленности научно-образовательной деятельности преподавателя современного вуза, ее целях, видах и формах;

- деятельностный компонент готовности (наличие у преподавателя вуза сформированных умений и навыков профессионально-педагогической деятельности, активное вовлечение в эту деятельность студентов и коллег, построения научного и образовательного процесса в вузе с учетом его ориентации на рыночные отношения).

В данном случае, ключевое слово «компетентный» (от *competens* (лат.) – надлежащий, способный) означает: 1) обладающий компетенцией; 2) знающий, сведущий в определенной области. Компетентность объединяет интеллектуальную, навыковую и ценностную составляющие образования и обладает интегративной природой, так как она вбирает в себя ряд однородных или близкородственных знаний и умений, относящихся к широким сферам деятельности.

List of references

1. Vachkov I.V. Technology Basics of Group Training. Psychotechnics: Textbook / I.V. Vachkov. – M.: Axis-89, 2001. – 224 p.
2. Interactive training methods: Train. manual / [P. Shevchuk, P. Fenrikh]. – Shchetsin : WSAP, 2005. – 170 p.
3. Zagvyazinsky V.I. Training theory: Modern interpretation: Textbook for universities. 3rd edition, rev. – M.: Academy, 2006. – 192 p.
4. Krayevsky V.V., Hutorskoy A.V. Training Basics: Didactics and Methodology. Training manual for university students. – M.: Publishing Center «Academy», 2007. – 352 p.
5. Liaudis V.Y. Methods of training psychology: Training manual. 3rd edition, rev. and add. – M.: URAO Publ., 2000. – 128 p.
6. Mykhailychenko O.V. Methods of training social studies in high school: training manual. – Sumy: SumSPU, 2009. – 122 p. [\[1\]](#)

Boiko H. H.

Department of Dentistry of the Postgraduate Education Division of State Institution «Dnipropetrovsk Medical Academy of Ukrainian Ministry of Health»

TRAINING OF A FOREIGN DENTAL SURGEON UNDER THE MASTER'S DEGREE PROGRAM AT THE DEPARTMENT OF DENTISTRY

The training of dental surgeons under the master's degree program is determined not only by necessity to train the highly skilled specialists but also intended to create a strong-minded doctor who can size up the task appropriately and find the ways to solve it by himself.

An independent study plays a leading role in it. A scientific research activity, namely training of an academic researcher who will be able to carry out scientific researches in the future, to be a candidate to study under the postgraduate training program and to defend a research paper upon completion the master's degree program is one of the methods of the independent study.

A three-year dental surgery master's degree program includes theoretical course of training, practical course of training, allied subjects, scientific research activity, annual reports on work performed, reports at meetings of the department and board of studies of the faculty.

When we began our work with masters from the non-CIS countries we noted a prominently low level of general education, a language barrier which demands a special approach and attention in the course of the subject teaching.

- establishing interaction between course students, their training to work in a team, to tolerate any point of view, to respect the right of everyone for freedom of expression, respect everyone's dignity;

- formation of trainee's opinion and attitude to problem;

- development of vital and professional skills;

- reaching a level of trainee's conscious competence.

When using interactive training forms, the trainer's role is changing dramatically, i.e. he ceases to be the center, but only regulates the process and deals with its general organization, prepares necessary tasks and formulates questions or topics for discussion in groups in advance, advises, monitors the time and order of execution of the plan. Participants refer to social experience – their own and other people's – at the same time they have to engage in communication with each other, work together in order to solve the established tasks, overcome conflicts, find common grounds and compromise.

The following interactive forms may be used for solving educational and training tasks by the instructor:

- Roundtable (discussion, debates)
- Brainstorming session
- Business and Role Playing
- Case-study (analysis of particular situations, situational analysis)
- Master Class

It should be noted that during preparation of lessons based on interactive forms of training not only an issue of selecting the most effective and appropriate form of training in order to explore a specific topic arises before the trainer, but also the opportunity to combine several methods of training used to solve the problem is opened before him, which undoubtedly contributes to a better understanding by the trainees. It seems appropriate to consider the need to use different forms of interactive training to solve the established problem.

Principles of work at interactive sessions:

- Session is not a lecture, it is a collective work.
- All participants are equal regardless of age, social status, experience, place of work.
- Each participant is entitled to have his or her own opinion on any issue.
- There is no place for direct criticism of a person (only an idea can be criticized).
- Everything said in class is not guidance for action, but rather information for consideration.

Interactive sessions on dental disciplines in refresher training sessions are very important because not only the etiology and pathogenesis of dental diseases, as well as algorithms of therapeutic interventions are discussed, but also the complications that arise in the course of individual therapeutic activity of each disputant. Through discussion and analysis of complications arising during a medical admission, students develop common tactics for similar cases in clinic.

К настоящему времени в научной литературе наблюдается смешение двух, на первый взгляд, близких по смыслу терминов «компетенция» и «компетентность»: они употребляются как в различном, так и в одинаковом значении. В последние годы большинство исследователей (Ананьев Б.Г., И.А. Зимняя, А.К. Маркова, О.М. Мутовкина, Н.А. Банько, Н.О. Епихина и др.) различают эти понятия, понимая под компетенцией знания и опыт в определенной области, круг вопросов чьей-либо осведомленности, а под компетентностью – обладание компетенцией, функциональное понятие, которое характеризует лицо имеющую у него компетенцию на практике.

Профессиональная подготовка и самоподготовка отражают формирование профессионального потенциала, профессиональной компетентности, готовности преподавателя к профессиональной деятельности, а профессиональная самореализация обеспечивает внедрение этого потенциала в профессиональную деятельность. Профессиональная самоподготовка состоит из процессов самообразования и самовоспитания. Первый предусматривает овладение специальными знаниями и умениями в сфере профессиональной (например, инновационно-коммерческой) деятельности, которые не предусмотрены официальной системой профессионального образования. Содержанием второго, является развитие таких моральных качеств, которые не гарантируются социальной и профессиональной средой вуза, а играют роль воспитателей.

Профессиональная самоорганизация преподавателя вуза осуществляется на основе взаимодействия двух механизмов: колебаний уровня профессиональной деятельности и роста рефлексии. Стабильные колебания профессиональной деятельности в пределах среднего уровня обеспечивают оптимальную продуктивность его деятельности как специалиста на протяжении всего профессионального периода. Нестабильные колебания приводят к внутренней перестройке личности (формированию личностно-профессиональных новообразований) и основаны на активизации личностной рефлексии, функцией которой является самоопределение специалиста и обоснование права на отклонение от заданной конструкции, проекта.

Другими словами, профессиональная самоорганизация преподавателя в каждом новом виде деятельности определяет траекторию его профессионального развития, обеспечивает достаточный уровень профессиональной эффективности, а также сохранность психического и психологического здоровья. Из когнитивной психологии хорошо известно, что само по себе знание не дает эффекта, если оно не становится процедурным – переключающим на решение проблемы, на достижение личностно и общественно значимой цели, на устранение препятствий, на активное применение знания на практике.

Таким образом, осуществив анализ теоретических аспектов, обеспечивающих эффективность профессиональной деятельности, мы можем подытожить. Существуют разные аспекты оценки эффективности профессиональной деятельности преподавателя вуза: педагогический, экономический, социальный и

др. В современных вузовских образовательных системах педагогический аспект является преобладающим.

Эффективность профессиональной деятельности преподавателя вуза достаточно сложно поддается определению с помощью оперативных показателей, так как определение эффективности связано с оценкой результатов этой деятельности, а результат педагогической деятельности не всегда является явным, может быть отсрочен по времени и, наконец, не всегда возможно оценить степень влияния на него деятельности определенного преподавателя или научно-педагогического коллектива. Критерием оценки эффективности профессиональной деятельности преподавателя будет степень достижения целей деятельности в соотношении с затратами, которые производились для осуществления этой деятельности.

На эффективность профессиональной деятельности преподавателя вуза оказывают влияние различные причины: внешние и внутренние, социальные, культурные, исторические, рыночные и др. Главным условием, обеспечивающим эффективность профессиональной деятельности преподавателя вуза, по нашему мнению, будет являться его готовность к работе в этой сфере – личностно-профессиональное новообразование, заключающееся в состоянии личности, обеспечивающем умение сохранять эффективность профессиональной деятельности в постоянно меняющихся условиях. Как показали дальнейшие экспериментальные педагогические исследования, готовность преподавателя к профессиональной деятельности, заключающаяся в умении быстро и адекватно реагировать на изменения рынка научно-образовательных услуг и, таким образом, сокращать затраты (временные, эмоциональные, ресурсные и пр.) на достижение целей профессиональной деятельности, обнаруживает прямую корреляцию с эффективностью профессиональной деятельности.

Литература:

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. – Л.: ЛГУ, 1968. – 340 с.
2. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы: особенности деятельности студентов и преподавателей вуза. – Минск: Изд-во БГУ, 1978. – 319 с.
3. Коломинский Я.Л. Психология личности и взаимоотношений в детском коллективе. – Минск, 1969. – 193 с.
4. Котова И.Б., Шиянов Е.Н. Педагог: профессия и личность. – Ростов н/Д.: Изд-во РГУ, 1997. – 144 с.
5. Шмелева Н.Б. Профессионально-личностное развитие специалиста социальной работы. – Ульяновск, 1997. – 239 с.

Semenov K.A., Chebotar O.A.

State Institution «Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine». Department of Dentistry, Faculty of Postgraduate Education.

INTERACTIVE TRAINING METHODS IN CLASSES AT THE DEPARTMENT OF DENTISTRY, FACULTY OF POSTGRADUATE EDUCATION

Interactive training is a special form of organization of cognitive activities that involve quite specific and projected goals: development of intellectual abilities, independence of thinking, achieving speed and strength in mastery of the material, deep penetration into the essence of studied phenomena, development of creative potential, i.e. the ability to get «vision» of the problem, to perform independent searching activity, to reach effectiveness of professional knowledge and skills in real industrial practice.

Introduction of interactive forms of education is one of the most important ways to improve training in modern universities. Course participants better master, understand and remember the material they learned through active involvement in the educational process. Proceeding from this, the main methodological innovations today are associated with the use of interactive training methods.

Educational process, based on the use of interactive training methods, is organized with involvement of all group members without exception in the process of cognition. Collective activities mean that each individual brings his own individual contribution, and the work progress involves exchange of knowledge, ideas and methods of activities. Individual, pair and group work is organized; project work and role-playing games are used, as well working with documents and various sources of information. Interactive methods are based on the principles of cooperation, activity of trainees and relying on group experience, as well as compulsory feedback. Environment of educational communication, characterized by openness, interaction of participants, equality of their arguments, accumulation of shared knowledge, possibility of mutual assessment and control is created.

Along with a new knowledge, leading trainer encourages participants to independent search. Trainer's activity gives way to activities of participants, and so creating favorable conditions for their initiative becomes his task. Trainer stops acting as a kind of filter, that passes educational information through himself, and starts serving as an assistant in the work, and one of the sources of information.

Tasks of interactive forms of education are:

- revival of interest in course students;
- effective learning of the academic content;
- individual search for ways and variants of solving the educational task by course students (choosing one of the options or finding their own version and reasoning of the decision);

foreign language the facts and events related to native culture, and therefore in the process of real communication can speak about its identity and make it available to the world culture.

For more effective assimilation of information and to increase student motivation it makes sense to take advantage of the numerous opportunities that the Internet currently offers .

Thus, when studying the topic My home-Kazakhstan «Video encyclopedia of Kazakhstan», a film about our independent , the young state can be watched and analyzed . Pre-watching tasks include the new vocabulary on the topic and after-watch there is a discussion . (What did you learn ? Do you agree with the facts as presented ? What would you add? How would you represent your country to a foreigner who does not know about it ?) , As well as the video «Welcome to Kazakhstan» (part 1.2). «Asian winter games» «Astana-a new wonder of the world», except watching and discussion the students majoring in «RegionStudies» were invited to write and reproduce their own comments on the videos and to tell about their country in English

Language teacher always finds interesting learning material for the students that can be efficiently and effectively used in the classroom for educational and instructional objectives of society.

Kazakhstan is a multicultural country . Formation and development of such qualities as awareness , responsibility, respect for the historical past , patriotism education , internal culture , self-esteem and pride in their homeland , where the person is a citizen – a pledge of civil personality formation .

literature

1.Volkov GN Ethnopedagogization holistic educational process . Moscow Research Institute of Family and Education , 2001 .

2 . DK Kurmanaeva . Regional component as a means of multicultural development lichnosti.Evraziysky National University named after LN Gumilev , Astana, Kazakhstan , 2008

3 . NA Ilinova ethnocultural traditions and values as a factor of socialization in modern conditions, diss . for the degree k.sots.n. Maikop , 2003

4.S.Nurmuratov.Izmenenie value-normative systems in a multi-ethnic culture of modern Kazakhstan

Рысбай Б.

Алматы қ., Қазақстан

ТИІМДІ ӘДІС – НӘТИЖЕЛІ САБАҚ

Соңғы кездері интеграциялық үдерістердің қарқынды дамуы қоғамдық өмірдің барлық саласына, сондай-ақ, білім беру жүйесіне де өз ықпалын тигізіп, білім беру сапасына деген жауапкершілікті күшейтіп отыр. Елбасы «Ұлттың бәсекелестік қабілеті, бірінші кезекте, оның білімділік деңгейімен айқындалады» деген болатын. Білім мен ғылым саласына ерекше басымдық беру – бұл мемлекеттің бәсекелестік қабілетін, интеллектуалдық капиталы мен инновациялық әлеуетін арттыру деген сөз. Білім – өркениетті елдер экономикасының ең негізгі өндіруші саласы екендігін әлем тәжірибесі көрсетіп отыр. Сондықтан, Қазақстанның халықаралық білім беру кеңістігіне енуі маңызды қадам болып табылады. Еліміздің білім беру жүйесінде әлемдік деңгейге жету үшін жасалып жатқан талпыныстар жағдайында әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, жеке тұлғаға бағытталған оқытуды жүзеге асыру, яғни, қоғам сұранысына жауап беретін кәсіби білікті маман даярлау болып табылады. Осыған байланысты оқыту үдерісінде инновациялық технологияландырды тиімді қолдану мәселесі қойылып отыр. Оқыту технологиясына оқу жоспары бойынша оқыту мазмұнын жүзеге асырудағы ең тиімді әдістер мен құралдар жүйесі жатады. Бұл термин оқу үдерісінің барлық саласына ақпараттық-қатынастық құралдарды және оқытудың әдістерін пайдалануға байланысты анықталады.

Бүгінгі таңда оқыту жүйесіне әртүрлі жаңа технологиялар енгізіліп, тәжірибеде өз нәтижелерін беруде. Оқу үдерісінде иновациялық әдістерді қолдану сабақтың тиімділігін арттыруға жағдай жасап, білім алушылардың белсенділігін арттырады. Мәселен, жоғары оқу орындарында білім алушылардың қарастырылатын мәселені бірігіп шешуде өз бетінше белсенді шығармашылық әрекетін қамтамасыз ететін интербелсенді әдістерді қолданудың маңызы зор. «Интербелсенді (интерактив)» деген сөз ағылшынның «interact» деген сөзінен шыққан, «inter» – «өзара», «act» – «әрекет ету» ұғымдарын білдіреді. Яғни, мұнда өзара әрекеттесу тек оқытушы мен студент/студенттер, студент – студент, студент – тақырып, студент – басқа пікір (зерттеуші, оқулық, т.б.) арасында ғана емес, сонымен қатар жұптық, топтық қатынасқа негізделеді. Бірлескен белсенді әрекетке негізделген интербелсенді әдістермен сабақ өткізу барысында оқытушы «дайын» ақпаратты жоспарлап, жеткізуші рөлінен студенттерді өз бетімен білім алуға ұйымдастырушы, кеңесші, бағыт-бағдар беруші қызметіне ауысады. Интербелсенді әдістер студенттердің жұп болып немесе топ құрамында жұмыс жасауына, пікір алмасуларына, өзара білімдерін бағалауға мүмкіндік береді.

Интербелсенді сабақтың басты мақсаты студенттердің өз бетінше ой қорытып, жауап таба білуге үйрету болғандықтан, оларға сын тұрғысынан

ойлау, проблеманы тану және оны шешу жолдарын ұсыну өз көмегін тигізеді. Оқытушы студентте бар білімді жаңғырта отырып, оны жаңа біліммен байланыстыруға мүмкіндік жасауы және шығармашылық ізденіс жасау мақсатын тілді меңгерту мақсатымен шебер байланыстыра білуі керек. Өйткені, проблеманы шешу барысында жасалатын жұмыстар тілдік заңдылықтарды да меңгеруге септігін тигізуі тиіс. Әрине, бұл жұмыстар оқытушыдан көп дайындықты, әр сабаққа шығармашылықпен қарауды, әдістемелік-педагогтық шеберлікті керек етеді. Сондықтан, оқу-әдістемелік жоспар бойынша өтілетін тақырыптардың өзара байланысы мен дамытушы бағытын анықтап, белгілі бір сабақ үлгілерін жасап алу тиімді. Мұндай нәтижелі жұмыс жасауға негізделген сабақтар сапалы білім берудің кепілі бола алады.

Ал енді тіл үйрету сабақтарында инновациялық оқытудың басты ерекшелігіне, яғни ақпаратты «дайын күйінде беру», «үйрету» емес, «ұсыну» қағидасына негізделген әдістеріне тоқталсақ. Мәселен, сабақтың алғашқы қызығушылықты ояту кезеңінде студенттер қарастырылатын мәселе жайлы не білетінін, не айта алатынын анықтау барысында ойды қозғайтын әр түрлі тапсырмалар ұсынылады. Бұл бұрынғы алған білімін жаңа ұғымдармен, түсініктермен, жаңа ақпаратпен толықтырып, кеңейте түсуге мүмкіндік береді. Яғни, бұл кезеңде бұрыннан білетінін еске түсіру, көз алдына елестету, қағазға жазу, көршісімен бөлісу, топта талқылау арқылы ойлану, ойлай білу дағдылары бірте-бірте қалыптасады, шығармашылық жұмыстармен айналысуға деген белсенділіктері артады. Мәселен, жаңа сабақты бастамастан бұрын, сол тақырыпқа байланысты алдын ала таңдалынып, іріктеліп алынған суреттерді де пайдалу тиімді. Жалпы, суреттердің де білім алушылардың мотивациясын туғызуда алатын орны ерекше. Көру сезімі арқылы қабылданған ақпарат сөзбен айтылған ақпаратқа қарағанда студенттің сезімі мен қиялын тереңірек толқытады, ойды күштірек әсерлендіреді және осы ойлар мен сезімдерді сөздермен бейнелеп беру ықыласын тудырып, тілді дамытуға үлкен әсерін тигізеді. Білім алушылар суреттерге қарап, ойлана отырып, олармен байланысты бірнеше сөз және сөз тіркестерін жазады. Мәтін бойынша айтылмай қалған сөздер болса немесе студенттердің білмеген сөздерін оқытушы өзі толықтырып отырады. Одан кейін айтылған немесе жазылған сөздердің мағыналық белгілеріне, жасалу жолдарына, атқаратын қызметіне қатысты т.б. тапсырмалар орындалады. Мәтінге дейінгі осындай тапсырмаларды орындау арқылы студенттер мәтіннің мазмұнын түсінуге дайындалады және берілген сөздермен сөз тіркестерін, сөйлем құрау арқылы олар өз мамандығына сай пікір айту, жаза білуге үйренеді, яғни лексикалық дағдылары қалыптасады.

Одан кейін мәтінмен танысу кезеңінде мәтін құрылымы мен ондағы тілдік заңдылықтарға байланысты бірнеше жұмыс түрлерін ұсынуға болады.

- Мәтінді белгі қойып оқу. Бұл тапсырма бойынша студент «V» – «білемін»; «->» – «білмеймін»; «+» – «мен үшін жаңа ақпарат»; «?» – «мені таңқалдырады» белгілерін қоя отырып, мәтінді оқып шығады. Бұл INSERT

velop models of educational structures that take into account both global and ethnic and cultural peculiarities of the peoples living on the territory of the Republic of Kazakhstan . The problem of multicultural education has become urgent , being centered on a person possessing intercultural competence , formed on the basis of more than three cultures : native ethnic culture, national and foreign .

The academic subject «Foreign language» may be one of the tools of formation of intercultural competence, which is a prerequisite for successful realization of the student's potential in a multicultural world .

Educational task of learning a foreign language is to developing mental strength and ability of students to form a bilingual and multicultural personality.

Taking into account the intercultural dimension of a foreign language in the classroom we may guess that it is a powerful factor in the overall education of the individual , allows you to organize the learning process so that the formation of grammatical material goes on in parallel with the systematic assimilation of cultural information and improves the efficiency of the development of foreign speech .

Analyzing the curriculum on a foreign language , it is possible to find ways to attract intercultural component in the development of most of the topics .

For example, when studying the topic « About myself» or «My family», you can use the exercise « The History of My Name». Contents : The teacher offers group to discuss the following questions: What is the meaning of our names ? Do we know their historical origins ?How parents choose names for their children? Has (had in the past) any of the other members of the family got the same name? Do you like or dislike your names? Why ?

Then, those who wish can tell the history of their names to the class. The exercise can be completed by drawing attention to cultural differences or similarities in the histories of their names , it is also recommended to discuss the names used in the culture of the target language .

Studying the lexical theme «My Family» interesting in terms of awareness of students' own ethnic and civic identity exercises can be done aimed at understanding the history of the people and the country through their family history . Students are encouraged to build on the same line the most significant events since their birth and those that occurred before they were born . It results in the chronological line and some students sometimes start from the most important historical events , followed by the acquaintance of the parents and finishing school , entering the university, i.e very personal situations , and with it comes the realization that the family history is connected with the history of the state.

At the moment , we can say that the syllabus in a foreign language along with linguistic and grammar aspects includes also the cultural aspect in order to allow students to talk about the culture, geography , political situation of the country of the target language and of their native country. As a result, students can describe in the

Learning a language is impossible without studying the culture of native speakers, which makes it possible to broaden horizons, including the field of cultural values of different peoples, compare, and analyze them. It promotes tolerance towards representatives of other ethnic groups. It is necessary that students should understand that the most important thing is that people in a collision with other values and systems behavior can better understand themselves.

Reference:

1. Леонтьев Д.М. Ценности общества и ценности личности, М., 2009
2. Поштарева Т.В. Формирование этнокультурной компетентности учащихся в полиэтнической образовательной среде. Автореф. дис. ... канд. пед. наук.
3. Солтанбаева Ш. Обучение и воспитание в многонациональной среде. // Мысль № 10, 2000 г.
4. Этнопсихологический словарь под редакцией Крысько В.Г., МПСИ, Москва, 1999

Фёдорова М.

Kostanai State University named after A. Baitursynov, Kazakhstan

INTERCULTURAL ASPECT AT THE FOREIGN LANGUAGE LESSONS

Problems of creating a positive interethnic interaction is very important in contemporary reality. Besides, our society is inevitably affected by the processes of globalization. Multicultural environmental, the participants of which we are, sets the problem of formation at the individual bases of a positive attitude toward members of other ethnic communities. Meanwhile, numerous studies have shown that there is a strong positive relationship between ethnic identity and ethnic tolerance.

One of the most important features of Kazakh society is sharply conspicuous diversity of ethnic cultures, which has a direct impact on the national consciousness of the people of Kazakhstan in their outlook, values and ethic norms, as well as in the political culture in general. Developing values of young people in Kazakhstan is important not only from the point of view of the public interest. It is closely associated with such concepts as the mentality the people, value identification, interethnic harmony, political and spiritual culture, etc. Educational establishments can play a huge role in this.

Currently the process of integration of Kazakhstan education system in the international educational space is very active. In this connection there is the need to de-

стратегиясы мәтінді түсінуге, оқығанын еске сақтауға, мәтіннің соңына тез жетуге, өз ойына басшылақ етуге, ойын білдіруге үйретеді.

- Берілген сөйлемдерді мәтіннің логикасына қарай орналастыру. Бұл тапсырма мәтін оқылғаннан кейін жүргізіледі. Студент мәтін мазмұнын ретімен еске түсіріп, сол арқылы мәтіннің беретін идеясын ашуға мүмкіндік алады.

- Берілген сұрақ бойынша «Венн диаграммасын» толтыру. Бұл тапсырма бойынша бір-бірімен айқасқан екі шеңбердің екі жағына салыстыруға берілетін объектілердің сипаттамалары жазылып, ал айқасқан жерге екеуіне ортақ белгілер жазылады. Мұндай тапсырмаларды орындау студенттердің салыстыру жұмыстарын жасай білу, ерекшелігін тани білу, ол арқылы өзіндік қорытынды жасай алу дағдысын қалыптастырады.

- Мәтін бойынша қос жазба күнделігін толтыру. Әр студент жеке-жеке мәтін мазмұны бойынша ой толғайды, назарын аударған мәлеметтер (ой, идея, тұжырым, ақпарат) бойынша түсініктеме беруге талпынады, өзіндік пікір қалыптастырады. Бұл тапсырма жеке жұмысқа негізделеді.

- Оңай және қиын сұрақтар құрастыру. Бұл тапсырмада студент мәтін мазмұны бойынша және өзі білгісі келген сұрақтарды құрастырады. Яғни, тапсырманы орындау барысында студент мәтін мазмұнын біліп қана қоймай, сол тақырып төңірегінде кеңірек ойлануына, толғануына, өмірмен байланыстыруына, проблемалық мәселерді көре білуіне, одан шығу жолдарын табуға талпыныс жасайды.

Сабақ барысында жағдаяттық тапсырмаларды орындау да маңызды. Жағдаяттар студенттерді алған білімін пайдалана отырып кәсіби тілдік қатынасқа еркін түсуге дағдыландырады, оның танымдық, ізденушілік, шығармашылық белсенді әрекеттерін жетілдіреді, мамандығына қатысты өз ойын ұтымды жеткізу қабілетін дамытады.

Қорытынды кезеңінде аталған тақырыпты «Білемін, білдім, білгім келеді» кестесін толтырту арқылы сабақты қорытындылауға болады. Мұнда студенттер алдымен сабаққа дейін не білетін еді, сабақтан кейін не білді, тағы да болашақта не білгісі келеді деген мәселелер төңірегінде ой қозғап, ойларын кестеге жазбаша түсіреді. Ой-толғаныс кезеңінің тағы бір ерекшелігі білім алушылардың бір-бірімен өзара ой алмасу, өзіндік пікір білдіру дағдысы қалыптасады.

Әрине, жоғарыда берілген тапсырмалар түрлерін студенттердің білім деңгейіне, сабақ ыңғайына қарай өзгертіп, түрлендіріп, толықтырып беріп отыруға болады.

Сонымен, жаһандану талабына қарай, уақыт сұранысына сай тілді меңгерту әдістері де үнемі өзгеріп, дамып, жетіліп отыратындығы белгілі. Сабақ барысында интербелсенді әдістерді қолданудағы мақсат – пәнді оқытуда студенттің жеке басының дара ерекшеліктерін ескеріп, олардың өз бетінше ізденуін жетілдіріп, шығармашылығын қалыптастырып, пәнге деген қызығушылығын арттыру болып табылады.

Профессор КазНУ Кундакбаева Ж.Б.,
Доцент КазНУ Телелуова Э.Т.

ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ В КОНСТРУКТИВИСТСКОЙ МАНЕРЕ

Студенты приходят на занятия уже с сформулированными знаниями, идеями и пониманием. Это предыдущее знание является сырьем для новых, которые они будут создавать.

Например, студентам-юристам преподаватель представляет проблему этнокультурной ситуации в древнем Казахстане, при этом, не раскрывая того, что существует длительная дискуссия между учеными об ираноязычности или тюркоязычности племен, населявших данный регион. Преподаватель своими вопросами побуждает студентов самих выявить наличие дискуссии и сформулировать основные концепции. Один из студентов излагает как факт гипотезу о тюркоязычности саков, другой – рассказывает об их иранском происхождении. Затем разгорается дискуссия между самими студентами, в результате которой все пришли к общему мнению, что обе концепции существуют на уровне гипотез.

Таким образом, студент есть личность, которая создает новое понимание для себя. Преподаватель только направляет, руководит и предлагает, но позволяет студентам задавать вопросы, ставить эксперименты, пробовать разные варианты. Обучающая деятельность требует полного участия студентов, так как важной частью процесса обучения является то, что студенты реагируют, выражают свое мнение.

Например, в конце шестой недели преподаватель проводит контрольную на проверку знаний по истории Казахстана у студентов-экономистов по теме «Монгольский период в истории Казахстана XII-XV вв.». При разработке задания акцент был сделан не на знании фактологии, а на умении аргументовать и рассуждать, вырабатывать идеи. Преподаватель представил гиперссылку, где открывается текст первоисточника – выдержки из книги Сборник материалов по истории Золотой Орды под ред. В.Г. Тизенгаузена. Затем дал задание написать эссе на тему: как монголы-завоеватели были ассимилированы тюрками на территории Казахстана. Таким образом, студенты почувствовали себя исследователями, с другой стороны, благодаря возможностям интернет-технологий соприкоснулись с текстом первоисточника, который ныне является библиографической редкостью.

Многие исследователи считают, что в конструктивистской педагогике должны произойти такие изменения, которые бы поставили бы студента в центр сферы. Основной вопрос, которым следует задаваться при рассмотрении образования заключается не в том – что делает учитель/преподаватель, а в том – что делает студент/учащийся. [24].

В соответствии с этим, авторы описывают не методы преподавания, а совместную деятельность обучающего и обучаемого (англ. Teaching/Learning

Language is the most comprehensive indicator of culture. It is well known that the central figure of the communicative process is a person, but an instrument, a means of communication is the language. It is more difficult to learn a foreign language as a medium of communication when the difference between languages is stronger. Intercultural communication is implemented in an interconnected system of people – Language – Culture and has a complex character.

Rich selection of material in this context can be found on the English-speaking educational sites. So, many interesting discussions on the subject of ethno-cultural interaction are available on the site www.bbclearningenglish.com. So, with the students of the 4th year majoring in Regional Studies we listened to and analyzed a series of radio discussions devoted to the problem of interethnic communication, «Who on Earth are we?», and later on the basis of it, the role-play on the same topic was held. Students spoke on behalf of the characters, participants of the real debate. Similar tasks contribute to the development of skills of listening, reading, and speaking and allow students to get acquainted with the point of view of the leading international experts on the issue of interethnic relations.

Since the topic of cultural diversity and importance of intercultural tolerance is relevant throughout the world with the purpose of drawing students attention to the issue videos of relevant content are demonstrated in the classroom, followed by intergroup dialogues, role-play, group discussions (for example, «Nationalities and stereotypes»)

Such discussions and dialogues are not just water-cooler conversation. They are guided discussions, in which students are encouraged to listen carefully to each other and in the process of mutual speaking and listening properly understand the value and probability of showing another view of the world. The idea is that in the course of this interaction the communicating participants extract knowledge from their own experience, and as a result of this: intercultural development of sensitivity, understanding the nature and functions of ethnic stereotypes; awareness of the mechanism of ethnocentrism (preferences of the group) and overcome it.

In fact, the discipline «Practice of intercultural communication» is closely connected with the transfer of information, cultural content from one language to another. Working with text is an indispensable component of any classes in a foreign language, and allows solving many educational and training problem.

A well-designed and properly correlated with one another for grammatical and lexical difficulties texts are necessary to carry out a variety of work on the development of the foreign speech of students. Cultural texts are both instructive and educative. Students begin to consider differently their native language through comparison with the foreign language, finding parallels. The taste to language appears.

In general, however, the appeal to cultural materials Foreign Communication brings personal experience to students, allowing them to operate in the educational conversation the facts and information that they encounter in their daily life, in the conditions of life in their native culture.

Фёдорова М.

Kostanai State University named after A.Baitursynov, Kazakhstan

DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCE AT THE LESSONS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

In recent years, issues related to intercultural communication have acquired special urgency. Interest in the study of different cultures associated primarily with social, political and economic upheavals of the global scale, which led to a great migration of peoples. Processes of relocation, resettlement, mixing peoples are taking place. This can be seen as a positive process, because in the era of scientific and technological progress, the conditions for the enrichment of cultures and experience provide new opportunities, types and forms of communication. However, the main condition for the effectiveness of these changes is mutual understanding, dialogue of cultures, tolerance and respect for the culture of communication partners. Reasonable and peace loving people understand this and their effort is to make intercultural communication more successful.

Multiethnic society, such as Kazakhstan, is a society of social diversity that is constantly changing. One of the tasks of education is successful socialization of students in a diverse world, the development of the variability of their behavior in different cultural environments, increased tolerance to «other», dissimilar cultures.

Learning and education are inseparable, and educational institutions can play a huge role in terms of education of the individual, the ability to adapt to life in a modern multi-ethnic environment.

In the context of the intercultural competence formation of students the subject «Foreign language» occupies a special place.

Educational nature of learning a foreign language is to develop mental strength and ability of students to form a bilingual and multicultural identity. In recent years, many higher educational establishments introduced in the curriculum such a relatively new discipline as «The Practice of Intercultural Communication. «

The main aim of this subject is to develop intercultural competence, as a combination of mind and knowledge to ensure effective flow of communication process between representatives of different ethnic groups.

In the classroom with the students majoring in «Regional Studies « we use a study guide in the discipline, including texts and tasks that contribute to the development of students' skills in English language description of the various spheres of life in Kazakh society and culture of the region under study. Main topics of this study guide are: Our multicultural world; The map of the world; In brief about Kazakhstan; Early history; First names; Town; Religion Literature; Arts; Cuisine; Proverbs; National Mentality.

Activities). Пол Рамсден (2003) предлагает следующую классификацию для описания роли преподавания в университетском образовании:

- 1) преподавание как передача информации,
- 2) преподавание как организация деятельности студентов,
- 3) преподавание как обеспечение обучения.

Изучения определяют три уровня преподавателей в зависимости от направления их деятельности:

Уровень 1: «Что собой представляет студент»

В первую очередь преподаватель делает различие между студентами: есть хорошие и плохие. Важнейшая задача преподавателя – знать материал и донести его до студентов. Обязанность студентов – посещать лекции, внимательно слушать, делать записи, читать литературу т.д. Способности студентов являются основным фактором. Учебная программа представляет собой перечень предметов и тем, излагаемых преподавателями, а затем повторяемых студентами. Если студенты не учатся, это полностью их вина.

Уровень 2: «Что делает преподаватель»

Преподаватели этого уровня сосредоточены на том, что они делают. Эта точка зрения на преподавание по-прежнему основывается на передаче знаний. Преподаватель ответственен за то, чтобы донести знания до студентов. Задача преподавателя найти более эффективные способы методы обучения. Обучение зависит от того, насколько хорош учитель. И если студенты не учатся, это полностью его вина.

Уровень 3: «Что делает студент»

Третий уровень представляет собой модель, которая ориентирована на студента. Поэтому главная задача преподавателя заключается в обеспечении и поддержке обучения/учения. Преподаватель в своей работе должен исходить из того, что делать студентам, чтобы добиться необходимого результата. Преподаватель должен задаваться вопросом, понимают ли студенты, и находить способы, способствующие повышению уровня понимания. Иными словами преподавание должно стимулировать обучение.

1. «What is constructivism?». Thirteen Ed Online (2004). Web 20 June 2013 // <http://www.thirteen.org/edonline/concept2class/constructivism/index.html>.

2. Murphy, E. (1997). Thirteen Ed Online (2004). Constructivism as a paradigm for teaching and learning // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.thirteen.org/edonline/concept2class/constructivism/index.html>.

3. Kathryn Alesandrini Visual Constructivism in Distance Learning // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.usdla.org/html/journal/JAN02_Issue/article03.html

Авагян С.С.

Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт»

ПРИМЕНЕНИЕ ГУМАНИСТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Коммуникативный метод обучения является одним из популярных методов на взгляд большинства современных преподавателей и методистов. На самом деле, коммуникативный метод это обобщающий термин. Это не конкретная методика преподавания, а широкий подход, и в настоящее время является распространенной «нормой» в преподавании английского языка. Обучение коммуникативного языка является естественной заменой на обратную реакцию в течение 70-х годов предыдущих методов, которые были более ориентированы на обучение грамматических структур и предложений шаблонов, которые дали мало, а то и вообще никакого значения, как язык фактически используется на практике. Коммуникативный подход подчеркивает способность общаться относительно смысла определенной темы, вместо того чтобы сосредоточиться исключительно на грамматическое совершенство или фонетику. Таким образом, понимание второго языка оценивается с точки зрения того, насколько учащиеся развили свои коммуникативные способности и компетенции.

Взрыв новых и радикальных подходов в преподавании иностранных языков появились еще с 1970-х годов. Эти подходы часто группируются под названием гуманистические подходы в связи с методом их концентрации, касаясь характерной способности и компетенции, которыми, как правило, все учащиеся обладают.

«Suggestopedia»

Этот метод основан на том, что ум имеет большой потенциал и может сохранять информацию силой внушения. Это метод обучения применяет релаксацию как средство сохранения новых знаний.

На протяжении первоначальных уроков учащиеся получают большие объемы информации на иностранном языке. Учащиеся переводят текст, а затем читают его вслух под классической музыкой. Цель этого подхода является предоставления атмосферы полного расслабления, где понимание является чисто случайным и на уровне подсознания. Применение большого количества языкового материала представляет мысль, что понимание иностранного языка является естественным и несложным.

На следующем уроке учащиеся применяют материал в различных коммуникационных деятельности. Оригинальные методы обучения и теория разработанные Георгием Лозановым, с тех пор превратился в направление ускоренного обучения.

«Total Physical Response (TPR)»

Этот метод основывается на самых существенных принципах, как маленькие дети изучают свой родной язык. Этот метод обучения, разработанный Джеймсом Ашером, включает в себя широкий спектр физических нагрузок и много аудирования (прослушивания), понимания, а также акцент ставится на обучение, в виде игры и вдохновения.

«Total Physical Response» имеет ограничения, особенно при обучении абстрактного языка и абстрактных заданий. Тем не менее, этот метод считается достаточно эффективным для начинающих и до сих пор является стандартным подходом для школьников и студентов.

«The Silent Way»

В технике следующего метода, который классифицирован под гуманистическим подходом, предполагается, что преподаватель практически молчит, соответственно названию подхода, и избегает объяснения всего студентам. Этот метод базируется на основе «**problem-solving**» (решения проблем) подхода обучения иностранного языка, при котором обучение студентов становится автономной, групповой, коллективной и сотрудничающей.

Цель этого подхода помочь студентам выбрать соответствующие выражения и знать, каким образом контролировать их, при этом придерживаясь хорошей интонации и ритма. Учитель не повторяет материал и не предоставляет выражения, которые студенты должны имитировать, и нет необходимости переходить на родной язык студентов.

«Community Language Learning»

По сравнению с вышеупомянутыми принципами, как например Silent Way, этот метод был относительно недолгим. Техника этого метода заключается в том, что учитель организует всех студентов сесть в круг и вдохновляет их использовать свои чувства, интеллект и реакции.

Методы преподавания английского языка стремительно развиваются за последние годы. Важно, чтобы менеджеры по обучению, а также учителя, знали различные методы и приемы, чтобы могли сделать обоснованный выбор, вдохновлять и мотивировать студентов с удовольствием учить иностранный язык.

Литература:

1. <http://www.tjtaylor.net/english/teaching-method-humanistic-techniques>
2. <http://www-01.sil.org/LinguaLinks/LanguageLearning/BooksBackInPrint/onhumanisminlanguage-teaching/humanism.pdf>
3. Richards, J.C. and Rodgers, T.S. (1986) *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge: Cambridge University Press.